

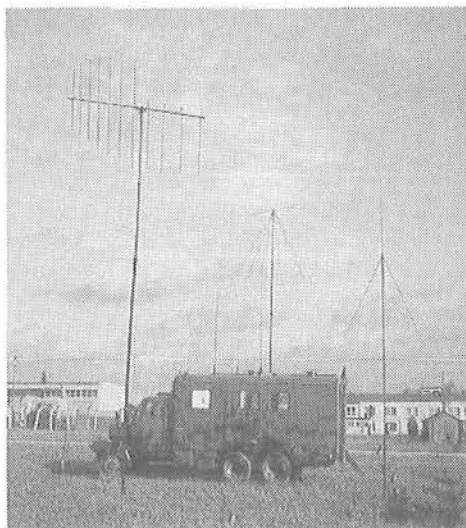

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

1 - 3 / 1998

ARMÁDNÍ ODBORNÝ ČASOPIS

NATO PO MADRIDU: NOVÉ NATO PRO NOVÉ POŽADAVKY

CO DÁL S OBRANOU ČR?

Plk. gšt. Ing. LADISLAV PETRÁŠ

VÝCVIK NA STŘELECKÉM TRENAŽÉRU TEST 2

Pplk. Ing. VLASTIMIL VÝLETA

POZNATKY Z RUSKO - ČEČENSKÉHO KONFLIKTU

Pplk. Ing. JAROSLAV MASNIČÁK

MOBILNÍ SOUPRAVY RÁDIOVÉ STANICE RF-13

Ing. JAROMÍR ŠIMEK, plk. v zál.

fách, živelných pohromách, rozsáhlých epidemiích atd.

Úloha vyčleněných sil a prostředků z AČR může být realizována:

- formou asistence orgánům státní správy,
- uzavěrou státních hranic,
- nebo činností v rámci integrovaného

záchranného systému.

Při vojenském ohrožení bude AČR sehrávat dominantní roli jak v prostoru budoucí obranné operace, tak i v zázemí. AČR bude zaujímat určující místo v obraně zájmů ČR a k tomu bude využívat i ostatních resortů státní správy, včetně MV

Jedním z důležitých faktorů jsou stávající i budoucí ekonomické možnosti státu. V různých fázích vývoje společnosti nebývá obrana vždy nejvyšší prioritou. Proto také vyčlenění finančních zdrojů na rozvoj ozbrojených sil nemusí vždy odpovídat představám příslušníků ozbrojených sil. Podobný proces lze dokumentovat na příkladu z naší historie.

Bezprostředně po vzniku ČSR bylo nutné hájit naše oprávněné zájmy i ozbrojenou silou. Proto v roce 1919 bylo na armádní rozpočet vyčleněno více než 50% státního rozpočtu, zatím co v roce 1920 to bylo necelých 10%. Také ve druhé polovině dvacátých let (kdy nehrozilo bezprostřední vojenské nebezpečí pro ČSR) docházelo ke krácení vojenského rozpočtu a teprve ve třicátých letech, v důsledku fašistického nebezpečí, docházelo k jeho postupnému zvyšování.

Lze předpokládat, že se AČR ve střednědobém horizontu bude rozvíjet v podmínkách nedostatečných finančních zdrojů pro uspokojování narůstajících potřeb pro zabezpečení obrany ČR. To do značné míry bude limitovat velikost mírově rozvinuté armády, kvalitu a technickou úroveň výzbroje a dalšího vybavení armády, ale také úroveň výcviku a stupeň profesionalizace. Je však nutné stanovit únosnou míru těchto restrikcí, protože překročení této únosné míry může v budoucnu znamenat, že armá-

da ani národní hospodářství nebudou z různých důvodů připraveny splnit své poslání.

Opět jako příklad může posloužit naše zkušenost z třicátých let. I přes intenzivní přípravu a obrovské množství vynaložených finančních prostředků se nepodařilo plně realizovat (v rozmezí let 1933 - 1938) záměry k výstavbě čs. armády. Především se opožďovalo zavádění nových druhů zbraní do výzbroje armády. Byl to především důsledek pozdního zachycení trendů ve vývoji nových zbraňových systémů a opožděné realizace vývoje a výroby těchto zbraní.

Je však nutno podotknout, že na rozdíl od dnešní doby jsme tehdy měly značně rozvinutý zbrojní průmysl a stát velkou měrou podporoval vojenský výzkum i výrobu jak v soukromých, tak i státních podnicích a zařízeních. V současné době náš průmysl teprve hledá možnosti uplatnění speciální výroby a potýká se především s financováním vývoje a výroby, protože v této oblasti dosud nejsou uplatněny státní garance.

Neméně důležitým faktorem je **demografický rozvoj společnosti.** Armádu zejména bude limitovat množství branecké populace v nejbližších letech. Tento faktor určuje, do jaké míry můžeme počítat s mírovou i válečnou naplněností armády. Pro nás musí být varující, že počet branecké populace neustále klesá a tento nepříznivý trend bude pokračovat i nadále. O to více by tento fakt měl motivovat řídicí funkcionáře armády k tomu, aby podstatně větší pozornost věnovali technickému rozvoji armády, protože to je jeden ze způsobů, jak eliminovat tento nepříznivý populační vývoj. Na základě toho, co bylo řečeno v souvislosti s výše uvedenými faktory můžeme dospět k závěru, že nelze zabezpečit obranu ČR podle představ, které vychází z našich zkušeností z plánování obrany ČSR ve třicátých letech, nebo z našich poválečných zkušeností.

V současných podmínkách již nemůžeme zabezpečit takový rozvoj armády, který

by umožnil vybudovat armádu, která by byla schopna čelit vše rizikům, která by byla schopna udržovat krok s vyspělými armádami v hromadném zavádění nejnovějších technologií aniž bychom vážným způsobem narušili rozvoj společnosti. Chceme-li však přesto zabezpečit obranu ČR, měli bychom vážně uvažovat o změně filosofie této obrany.

Ve svých dalších úvahách se nebudu zabývat činností AČR při nevojenských ohroženích ani činností v rámci koaličních operací, ale budu se zabývat samostatnými operacemi AČR. Vždyť i přes náš pravděpodobný vstup do NATO takovéto operace nejsou vyloučeny. Naopak, jedním z požadavků je, aby každý z účastníků aliance byl schopen bránit se samostatně. Proto se zde pokusím nastínit jednu z variant v přístupu k zabezpečení obrany ČR vzhledem k výše popsaným faktorům, které tuto obranu budou ovlivňovat. Ve svých úvahách vycházím také ze zkušeností z lokálních konfliktů poslední doby, zejména z bojů v Čečensku. Podle mého názoru tyto zkušenosti z boje malého, nedostatečně vyzbrojeného národa proti velké, relativně dobře vyzbrojené armádě nejsou zatím plně doceněny.

Jednu z variant přístupu k obraně ČR je možno postavit na základě všeobčanské obrany. Ta se ve své ozbrojené části opírá o dva základní pilíře:

Prvním z nich je AČR, která by zahrnovala pozemní síly, vzdušné síly, logistiku AČR, vojenské zpravodajství, vojenské zdravotnictví a vojenskou policii. Poslání AČR je nutné vidět především v posilování politické a ekonomické síly státu jako subjektu mezinárodní politiky a v odstraňování potenciálních protivníků před napadením ČR. Zároveň AČR musí být stabilizujícím faktorem uvnitř naší společnosti a bude se podílet na obraně suverenity a územní celistvosti ČR. Při plnění tohoto úkolu bude hrát rozhodující roli.

V době míru bude plnit především tyto hlavní úkoly:

- působit při podpoře a prosazování zahraniční politiky ČR,
- působit jako preventivní faktor v odstraňování případného agresora,
- v součinnosti s MV se bude podílet na řešení problematiky vnitřní bezpečnosti (v souladu s rozvojem výše uvedených rizik),
- v případě krize bude přebírat rozhodující úlohu při jejím řešení,
- účastnit se vyčleněnými silami v misích OSN,
- připravovat velitelský sbor pro organizaci struktury mobilizačně rozvinované armády a pro velitelské orgány "všeobčanské" obrany, připravovat ostatní zálohy,
- připravovat se ovládat vysoce náročnou techniku a zbraňové systémy, které nemůže obsluhovat voják povoláný ze zálohy,
- udržovat a skladovat techniku, zbraně a munici,
- v případě potřeby se mobilizačně rozvinout.

V případě konfliktu mimo území ČR musí mít schopnost podílet se částí sil (zpravidla silami okamžité reakce) na řešení tohoto konfliktu.

V průběhu války bude AČR řešit rozhodující úkoly v rámci strategické obranné operace. V tom smyslu musí používat vyspělé technologie a složité zbraňové systémy, které budou schopny realizovat bojové úkoly s nižšími početními stavy vojsk.

Druhým pilířem je vojsko územní obrany. Vojsko územní obrany je tvořeno bojovými jednotkami a útvary a podpůrnými jednotkami, útvary a svazky, velitelskými vojska územní obrany a regionálními velitelskými územní obrany.

Do bojových jednotek a útvarů vojska územní obrany by měly patřit lehké motorizované (pěší) roty, mechanizované roty, protitankové jednotky a útvary a pevnostní jednotky. **Jejich úkolem především bude:**

- v součinnosti s útvary MV zabezpečovat pořádek a klid v zázemí,
- vést bojovou činnost samostatně, nebo v součinnosti se zálohou velitele armády

dy a v součinnosti s útvary MV s protivníkem, který vyvíjí činnost mimo operační uskupení,

- vést bojovou činnost v součinnosti a nebo v podřízenosti pozemních sil (v rámci operačního uskupení).

Do podpůrných jednotek, útvarů a svazků vojska územní obrany by měly patřit zejména ženijní, ženijně technické, ženijně komunikační, ženijně maskovací útvary a svazky, ženijně přepravní jednotky, strážní jednotky a útvary, stanoviště teritoriální radiační a hlásné sítě, regulační a pořádkové jednotky a útvary, jednotky a útvary logistiky teritoria a vyčleněná zdravotnická zařízení teritoria.

Vojsko územní obrany musí být organizováno, vybaveno a dislokováno tak, aby mělo schopnost vést boj na celém území ČR. Tato celoplošná „všeobčanská“ obrana se dá částečně přirovnat ke zkušenostem Švýcarska nebo ke zkušenostem z války v Čečensku. Cílem činnosti této části vojska územní obrany je především vytvořit podmínky bojující armádě tím, že **v době míru bude:**

- připravovat a mobilizačně rozvíjet část ozbrojených sil, které může předat pozemnímu vojsku AČR, nebo je předat do zálohy velitele armády, popřípadě si část z nich ponechat k řešení úkolů v zázemí.

- připravovat své vlastní organizační struktury nezbytné pro plnění úkolů v době ohrožení, krize i v době války.

Úkoly této „všeobčanské“ obrany bude realizovat vojsko územní obrany a orgány státní správy. Aby vojsko územní obrany bylo v době války skutečně funkční, **musí být schopno plnit dva základní úkoly:**

- a) v omezené míře bojové úkoly,
- b) úkoly spojené se zabezpečením bojující armády a zabezpečením činnosti v zázemí.

Bojové úkoly nebudou hlavní náplní činnosti, ale budou nezbytnou součástí činnosti na teritoriu. Jednotky a útvary vojska územní obrany musí být schopny řešit takové bojové úkoly, jako je:

- boj s výsadky,
- střežení státních hranic mimo prostor vedení obranné operace,

- v případě nutnosti přehradit v zázemí směry kudy pronikají pozemní síly protivníka,

- vést boj (v součinnosti s útvary MV) s diverzními skupinami protivníka, které operují v našem zázemí,

- vést partyzánskou válku na území dočasně obsazeném protivníkem,

- v součinnosti s útvary MV se podílet na eliminaci rizik vyplývajících z činnosti nepřátelsky naladěného obyvatelstva.

K realizaci těchto úkolů musí být vytvořeny odpovídající organizační a velitelské struktury, nejlépe na bázi místních vojenských správ, okresních a regionálních velitelství.

Úkoly spojené se zabezpečením bojující armády a zabezpečením činnosti v zázemí budou hlavní náplní činnosti vojska územní obrany. **To musí být schopno:**

- střežit objekty zvláštní důležitosti,
- budovat klamné prostory (objekty a zařízení) a provádět v nich demonstrační činnost,

- udržovat a upravovat komunikační směry a osy přesunu pro operující armádu,
- zřizovat a udržovat přepraviště,

- zabezpečovat regulační a pořádkovou službu v pásmech přesunu (na osách přesunu),

- poskytovat celý "servis" logistické podpory bojujícím vojskům (především zásobovat vodou, potravinami a dalšími druhy materiálu, poskytovat opravárenské kapacity a technický servis pro většinu vojenské techniky),

- poskytovat lékařskou, odbornou lékařskou a specializovanou lékařskou pomoc včetně lůžkové kapacity ve vyčleněných nemocničních zařízeních.

Tento pohled na úkoly AČR znamená provést důležitou změnu v členění AČR. Tato změna spočívá v tom, že vojsko územní obrany nebude součástí pozemních sil, ale **budou to samostatné síly územní obrany.**

Jedná se tedy o paralelní rozvoj organizačních struktur sil územní obrany jako části ozbrojených sil a rozvoj organizační struktury pozemních sil AČR. Lze tedy říci, že se jedná o obranu ČR, která je kombinací obrany uskutečňované pravidelnou armádou a silami územní obrany, které mají miliční charakter.

Je evidentní, že první dva pilíře obrany ČR mají charakter ozbrojené obrany. Za ně musí v plné míře nést zodpovědnost resort MO, v některých (zákonem přesně vymezených) případech MV. Obrana ČR má však svoji širší dimenzi, než pouze ozbrojenou část. Do této širší dimenze lze zahrnout část nevojenskou. Ta se může skládat z dalších dvou pilířů:

Třetím pilířem je hospodářská příprava státu k obraně. Ta zahrnuje širokou škálu problémů. Počínaje vytvářením podmínek pro rozvoj odpovídajících vědních oborů, přes podporu a ovlivňování speciální výroby, až po tvorbu hmotných rezerv.

Čtvrtý pilíř obrany státu má duchovní rozměr. Jde především o výchovu lidí k vlastenectví, ke kladnému vztahu ke státu a podobně. Obecně můžeme říct, že zde musí jít o přípravu obyvatel k životu v integrované Evropě, ale zároveň tato výchova musí dávat lidem dostatečně hluboký pocit národního sebeuvědomování. Ten musí být tak veliký, aby dovedl obyvatele státu semknout v případě nutnosti bránit národní zájmy země.

Všechny čtyři pilíře musí působit ve vzájemné jednotě, navzájem se doplňovat a vytvářet podmínky pro fungování systému jako celku. Je jasné, že všechny pilíře obrany země se pohybují v prostředí politiky. Ta vytváří předpoklady a rámec pro jejich fungování. Pro fungování takto pojaté obrany ČR je však nutné vytvořit **některé podmínky.** Mezi základní z nich patří:

- zapracování celé problematiky spojené s obranou ČR do základních právních dokumentů,
- finanční zabezpečení celého procesu

přestavby systému obrany, bez ohledu na jakékoliv těžkosti v ekonomice země,

- stabilizace velitelského sboru.

První podmínkou je rozpracování problematiky obrany země do všech právních dokumentů. Základními z nich je Ústava ČR a další následné zákonné normy. Mezi ně patří i Zákon o obraně, Zákon o službě vojáka z povolání a v další službě. Důležité je také vytvořit právní rámec pro motivaci obyvatelstva ke službě ve prospěch obrany ČR. Toho se může dosáhnout tím, že se vytvoří systém podpory podnikatelů, kteří plní úkoly za branné pohotovosti státu (například úlevy na daních, přednostní zadávání státních zakázek a zakázek armádních, přednostní podpora vývoje a výzkumu a jiné).

Další systém motivace je nutné vytvořit i pro občany těch ročníků, které podléhají branné povinnosti. Tato motivace může spočívat například v tom, že se nebude umožňovat působení ve státní službě těm, kteří neodsloužili stanovenou dobu v ozbrojených silách. Mladou generaci lze motivovat tím, že na základě odsloužení stanovené doby v ozbrojených silách, jim stát poskytne výhodnější půjčky na studium, nebo na výstavbu (popřípadě koupi) bytu.

Druhou podmínkou je finanční zabezpečení celého procesu přestavby systému obrany. Úmyslně hovořím o tom, že toto finanční zabezpečení musí být řešeno bez ohledu na situaci v ekonomice země. Tato naléhavost je vyvolána nejméně **dvěma faktory.**

Prvním z nich je ten fakt, že modernizace a zavádění nových technologií je v AČR dlouhodobě podceňováno. Se stávající technickou úrovní výzbroje AČR s výhledem jejího používání i po roce 2000, nelze efektivně řešit rizika, jímž mají naše ozbrojené síly čelit.

Druhým faktorem je časový horizont, kdy předpokládáme změny bezpečnostního prostředí. Předpokládá se, že k negativním změnám může docházet někdy v roz-

mezi let 2005 až 2010. To je již dnes příliš krátký časový horizont na to, abychom znovu odkládali změny v technickém vybavení armády.

Třetí podmínkou je stabilizace velitelského sboru. Ve velitelském sboru je nutno vidět základ fungování armády. Největším problémem není zmobilizovat statisíce vojáků, ale největší problémem je úspěšně těmto vojákům velet. V posledních letech došlo k zásadním změnám v taktice použití jednotek, útvarů a svazků, došlo ke změnám v oblasti velení a štábní služby. Na to je nutné připravit nejen velitelský sbor v aktivní službě, ale také množství důstojníků, praporčíků a poddůstojníků v záloze.

V posledních letech také došlo k výrazné obměně velitelského sboru. To u mnoha

jednotek, útvarů a svazků vedlo ke ztrátě kontinuity v přípravě velitelského sboru. Také operační přípravě štábů v posledních letech byla věnována menší pozornost. Pokud se stav v této oblasti radikálně nezmění, může se tato situace vyvinout v krizi ve velitelském sboru. Ta může zapříčinit selhání celého systému obrany.

To jsou jen některé náměty. Pochoptelně nelze se zaměřit pouze na některé vybrané náměty, ale je nutné řešit tento problém v celém komplexu. Cílem musí být dosažení změny hodnotové orientace převážné většiny obyvatelstva tak, aby se povýšily takové hodnoty, jako je vlastenectví, na jedno z prvních míst. Zároveň je nutné vytvořit podmínky pro řešení vnitřních problémů v ozbrojených silách.

CHCEME-LI DO NATO, MUSÍME SE TAM TAKÉ UMĚT DOMLUVIT.

JAZYKOVÁ PŘIPRAVENOST - VELKÝ ÚKOL AČR

Major OTAKAR PATOČKA

„Po summitu v Madridu (červenec 1997) skončil čas námluv a vstupujeme do zodpovědného manželství sdílejícího společné radosti, ale i zodpovědnost. Co začít dělat ihned? Spíše v čem pokračovat s větším úsilím, cílevědomě a opravdově. Snad právě s uvědoměním si toho, že jsme vstoupili do zcela nové etapy, kde náročnost dostává zcela jiné rozměry. Musíme především potvrdit svou věrohodnost konkrétními skutky“

*Armádní generál v. v. Karel Pezl,
poradce prezidenta ČR (A - Report č. 16/97)*

Těžko bych asi hledal výstižnější znění pro úvod svého zamyšlení nad oblastí jazykové přípravy a jazykové připravenosti příslušníků AČR než ve větách, odtud je i výše uvedené motto.

Ano, naše armáda se nachází v přelomovém období, kdy se již několik let na vstup do NATO připravuje a nyní se ocitá - řeče-

no sportovní terminologií - ve finiši na cílové rovině. Sportovní přirovnání zde uvádím úmyslně, abychom si lépe představili složitost, náročnost a bolestnost procesu.

Cílová rovinka nepatří vždy mezi slastné prožitky - člověk mívá pocity vyčerpání a vypětí, obav a úzkosti, strachu, bezmoci a snížené schopnosti až nemohoucnosti,

chuť krve na jazyku, tělesné křeče a bolesti. Prostě cíl je na dosah, my ho chceme splnit, ale tělo a mysl nás někdy zrazují.

Ne každý bude souhlasit, ale jazyková příprava dnes je a nadále bude nedílnou součástí celkové přípravy - nejen českého - vojenského profesionála. Ne vždy a ne všemi tak dosud byla chápána a to je asi důvod pro konstatování, že ji zatím nelze hodnotit jako dostatečně systematickou a intenzivní.

Chtěl bych připomenout širší význam jazykové připravenosti ve smyslu, že ovládnutím cizího jazyka člověk zvyšuje hodnotu své pracovní síly, dosahuje rozšíření své kvalifikace, osobní i služební použitelnosti a obecné připravenosti, přispívá k vlastnímu seberozvoji, sebeobrazu a sebevědomí, stoupá jeho osobní jistota a také hodnota v očích nadřízených, spolupracovníků i podřízených. Aktivní znalost jazyka je také nezbytným předpokladem pro úspěšnou práci v zahraničí a pro úspěšnou spolupráci se zahraničními partnery. Znalost jazyka je také podmíněn vstup do některých odborných a dalších kurzů v rámci rezortu MO anebo do jazykových kurzů v zahraničí.

Mimochodem - jazykově výborně připravených osob pro působení v zahraničí asi nebude v AČR nikdy úplný dostatek. V neposlední řadě zvládnutí jazyka nepochybně přispívá ke zvýšení prestiže a image AČR jako státní instituce doma i v zahraničí.

V minulém čísle časopisu Vojenský profesionál jsem v souvislosti s úkoly a požadavky při přiblížování a následném vstupu ČR do NATO mj. představil pojem jazyková slučitelnost jako jeden z několika stupňů celého procesu přiblížování a vstupu do západních vojensko-politických struktur. Podstatou slučitelnosti v oblasti jazyků je, abychom jako příslušníci AČR - budoucí součásti NATO - byli schopni se svými protějšky komunikovat - pokud možno úspěšně a efektivně - některým z nejrozšíře-

nějších západních jazyků, zejména pak anglicky, německy a francouzsky. Uvedl jsem, že z tohoto pohledu se mi jazyková připravenost příslušníků AČR jeví jako samostatná a problémová kapitola.

Nezasvěcení by měli hned od počátku zaregistrovat, že od 1. ledna 1997 platí předpis Vševojsk - 16 - 14, **Jazyková příprava v rezortu ministerstva obrany**, který kromě všeobecných ustanovení řeší řízení jazykové přípravy, studium cizích jazyků (ve vojenských a civilních zařízeních), povinnosti na studiu zainteresovaných stran (velitelé a posluchači). Důležitou skutečností dále je, že úroveň jazykové připravenosti je již třetím rokem a také v současné době v AČR posuzována především podle platné normy STANAG (název pro certifikát jazykových znalostí podle platných norem NATO), která má celkem 5 stupňů obtížnosti - od elementárního až po schopnost rodilého mluvčího. Kromě této normy je používána u nás a také v jiných zemích norma ECL (při vysílání do USA), ELTS (při vysílání do Velké Británie). Vedle zde zmíněných ještě existuje stupnice TOEFL. Důležitou informací také je, že v návaznosti na současné a budoucí zvýšené požadavky na úroveň jazykové vybavenosti příslušníků AČR jsou a měly by být v dostatečném kvalitativním i kvantitativním rozsahu organizovány jazykové kurzy - buď v různých vojenských školících a dalších zařízeních anebo přímo v jednotlivých posádkách.

Jak jsme mohli v uplynulých letech vidět, důraz na jazykovou přípravu se v průběhu času měnil a měnil se také zájem vojáků o vzdělávání v oblasti jazyků. Sami studující se vždy nesetkávali s pochopením svých nadřízených, spolupracovníků a rodinných příslušníků. Zřejmě to byl jeden z hlavních důvodů, proč mnozí poměrně brzy po roce 1990 na další jazykové vzdělávání rezignovali a proč jen někteří dosáhli stanovených cílů v podobě zvládnutí některého ze západních světových jazyků. Mnozí rovněž neviděli možnost uplatnění

osvojeného jazyka jako adekvátní vynaloženému času a úsilí. Zatímco dříve mohlo jít o dobrovolnou, prestižní nebo i módní otázku, tentokrát (v souvislosti s přibližováním ČR ke strukturám NATO s velmi pravděpodobným vyvrcholením v podobě brzkého vstupu) jde o imperativ se značnou naléhavostí a dokonce o jeden z důležitých kvalifikačních požadavků profesionální služby.

Je zákonité a zřejmě zcela správné, že nám, vojákům po několika letech „námluv“ s armádami NATO konečně začíná docházet, že bez znalosti anglického, německého a francouzského jazyka se se svými zahraničními kolegy nedomluvíme. Koneckonců jsme se o této skutečnosti - někdy za cenu prožívání velmi nepříjemných osobních pocitů - sami mnozí přesvědčili v rámci řady uskutečněných osobních a služebních kontaktů se zahraničními partnery, ať již rekreačního, přátelského nebo výcvikového charakteru. Koneckonců k získání zmíněných prožitků se nemusíme setkávat jen „vojensky“, vždyť stačí vyjet na výlet či na dovolenou do zahraničí !

Jaký je vůbec současný stav, jaké je východisko pro onu vzpomínanou cílovou rovinku před vstupem do NATO. Z údajů HPÚ MO ČR vyplývá několik zajímavých číselných údajů. Na podzim 1997 bylo přibližně 500 vojáků nositelem certifikátu o úspěšném absolvování nejnižšího stupně (STANAG 1) zvládnutí jazyka, dalších 300 vojáků splnilo podmínky STANAG 2, přes 50 vojáků STANAG 3 a držitel osvědčení o absolvování STANAG 4 byl v řadách AČR pouze jeden jediný.

Optimističtější zní závěr uskutečněné ankety, kdy celkem 2772 VZP a 860 OZ bylo schopno prokázat jistou znalost anglického jazyka, 1646 VZP a 800 OZ německého jazyka a 189 VZP a 143 OZ francouzského jazyka. Ještě o třetinu až polovinu příznivější jsou početní údaje o tzv. subjektivní znalosti, tedy nakolik jsou příslušníci AČR sami přesvědčeni, že daný jazyk ovládají (pramen: A - Report 16/97).

Chci připomenout, že oblast jazyků se poněkud liší od jiných oblastí. Zatímco v jiných oblastech úsilí lze leccos leccak udělat, nastavit čas, zvýšit úsilí, napnout síly, nařídit, přeorganizovat nebo dokonce dočasně změnit chování jedince nebo něco ošidit či jinak změnit, případně i deformovat ap. U jazyka takový „běžný vojenský“ postup možný není - jazyk buď člověk umí nebo neumí, buď rozumí nebo nerozumí.

Občas se však můžeme setkat s vojáky, kteří osobě hovořící cizím jazykem zasvěceně přikyvuji, ale ve skutečnosti jí vůbec nerozumějí. Přikyvováním chtějí zakrýt svou neschopnost a nevědomost. Takových situací bychom se v zájmu svém i v zájmu prezentace skutečného stavu armády měli vyvarovat, neboť k odhalení dřívě či později stejně dojde a je spojeno s nepříjemnostmi a pocity trapnosti, obelhání atd. Dalším specifikem je, že právě tady více než jinde konkrétní člověk bude muset projevit osobní odvahu a přiznat si pravý stav své vlastní jazykové připravenosti či mnohdy spíše nepřipravenosti.

Řada vojáků na vyšších stupních měla v uplynulých letech konkrétní možnost absolvovat a úspěšně ukončit kratší či delší jazykové a odborné kurzy v zahraničí, zejména v USA, Velké Británii, Kanadě a SRN. S jistým opožděním byly a jsou v řadě vojenských posádek a zařízení znovu zakládány či obnovovány jazykové kroužky a pořádány jazykové kurzy. Někde svépomocí, jinde za pomoci civilních lektorů. **Problémy u útvarů je možné shrnout asi takto:**

- přemíra úkolů a nedostatek času, zejména v souvislosti s předchozími reorganizacemi, redislokacemi a doznívajícími transformačními a retransformačními změnami a posttransformačními procesy,
- nedostatek kvalitních lektorů anebo jejich časová či cenová nepřijatelnost,
- rozmanité a ne vždy pozitivní postoje vojáků u útvarů ve smyslu (obecné či částečné) rezignace, podceňování požadavku

jazykové připravenosti, kritiky nadřazených za zahlcování množstvím úkolů, vyčkávaní ap.

Část problémů má objektivní základ a část je subjektivního charakteru. Některé příčiny a problémy je a bude možné řešit v kratším horizontu a relativně snadněji, jiné naopak. Výchozím krokem k pozitivnímu řešení je **sumarizace problémů** jako podklad pro následující analýzu. V následujících řádcích se proto chci zamyslet nad několika polemickými a problematickými body a otázkami jazykové přípravy a připravenosti:

*** Existuje v současné době koncepce jazykové přípravy v AČR?** Pokud ano, nakolik je dostatečná, propracovaná a naplňovaná? Na tuto otázku - možná paradoxně - není lehké jednoznačně odpovědět. Odpověď se zřejmě blíží k NE a odůvodněním může být skutečnost, že zatím není sestaven kariérní řád, nejsou známy a kvantifikovány přesné požadavky na rozsah znalosti cizích jazyků pro jednotlivé funkce. Není-li známa potřeba a poptávka, těžko se zajišťuje i nabídka a vyslovuje se odpověď na mlhavou otázku. Odpovědi může být, že existuje jisté úsilí o vytvoření jazykové koncepce, snahy na tomto poli však nemají dostatečně propracovanou podobu.

*** Jaká je skutečná efektivnost a výslednost snažení kolem jazykové koncepce?** Po zcela konkrétních výsledcích se pátrá ještě obtížněji. Jistou - avšak stále jen částečnou - odpověď mohou být dříve uvedené číselné údaje: Počet absolventů ještě nemusí mnoho či dokonce všechno vypovídat o skutečné efektivnosti, kterou lze a je potřebné ověřovat až přímo v praxi - nakolik často a s jakou úspěšností absolventi jazykových kurzů cizí jazyky používají a ovládají. Přístupy k početním údajům přitom mohou být různé - absolventů mohlo být méně, ale také více, nezáleží jen na počtu kurzů, na lektorech a na rozkazech. Podle mého názoru se zde rýsuje významné poučení - ještě před houfným zahájením

nástupu vojáků do kurzů se jako vhodné a prospěšné ukazuje popracovat na postojích vojáků - vždyť známe z praktického života řadu lidí, kteří ani po snesení sebedůležitějších argumentů své postoje nezmění.

*** Existuje odpovídající systém přípravy a výběru kandidátů jazykové přípravy?** Také na tuto otázku se neodpovídá snadně a opět lze opakovat, že absentuje kariérní řád a přesná objednávka jako záležitost z něj logicky vycházející. Podle různých informací se současná praxe jeví tak, že do kurzů nenastupují vždy ti, kdo cizí jazyk potřebují k výkonu zastávaných funkcí a kdo jsou pro potřeby a budoucí úkoly AČR perspektivní. Z tohoto důvodu - a zde je styčná plocha s již uvedenou výsledností - by bylo žádoucí ověřit, nakolik absolventi jazykových kurzů své nově nabyté jazykové znalosti v praxi uplatní a například zda vůbec a popřípadě jak často se skutečně setkávají s dokumenty psanými v cizím jazyce.

*** Mají v současné době všichni zájemci o vzdělání v oblasti jazyků stejné možnosti pro účast v některém z jazykových kurzů?** V praxi existuje totiž více skupin vojáků ve vztahu k jazykové přípravě - jedni se jazyk učit chtějí, další se ho učit musejí, pro některé jsou jazyky s ohledem na zastávanou funkci více či méně potřebné. Zastávám názor, že jazykové kurzy by měly být dostupné pro všechny stejně, přičemž přednost by měli dostávat vojáci podle rozsahu a naléhavosti potřeby cizího jazyka pro úspěšný výkon dané funkce a ti, kteří jsou pro další službu v AČR perspektivní - v souladu s kariérním řádem by každému příslušníkovi mělo být z hlediska krátkodobější i dlouhodobější perspektivy a popřípadě neperspektivy relativně jasno. S možností rovnocenné účasti úzce souvisí i následující otázka:

*** Jak zamezit nástupům do jazykových kurzů tzv. „neoprávněným“ osobám?** Zde mám na mysli následující skupiny:

- tzv. na všechno vyškolené, přeškolené

či na všechno školitelné osoby, které nastupují kdykoli do jakýchkoli kurzů na jakkoli dlouhou dobu,

- osoby - sběratele diplomů, certifikátů a osvědčení jakéhokoli druhu, kvality a charakteru,

- osoby, které nastupují do jazykových kurzů díky (starým, přátelským, služebním ad.) kontaktům s lidmi, kteří mají na výběr a vysílání vliv nebo kteří o tom bezprostředně rozhodují,

- osoby v samotném závěru vojenské kariéry s perspektivou brzkého odchodu do penze (mimořádně - nakolik připomíná vyřazení absolventů jazykového kurzu setkání starých vysloužilců či dokonce - jak poznamenal zlý jazyk - schůzi v domově důchodců?),

- osoby s nedostatečnými výsledky v zastávané funkci, pro něž může být či dokonce je několikaměsíční jazykový kurz „zajímavou“ příležitostí a jichž se zpravidla jejich nadřízení rádi zbaví,

- osoby s nadbytkem času (z jakýchkoli důvodů),

- osoby s méně či více zjevnými úmysly odejít mimo AČR po absolvování jazykového kurzu, ať již budou či nebudou čekat na splnění časového závazku vyplývajícího z absolvování kurzu

*** Jsou současné podmínky pro uskutečňování jazykových kurzů dostatečné?** Tato otázka má několik aspektů - časový, finanční, organizační, „prostorový“ a „lektorský“ - a odpověď rovněž není možné zařadit do kategorie snadných.

*** Jsou současné skutečné počty držitelů certifikátů STANAG I,II,III pro potřebu AČR dostatečné?** Na jednu stranu se může jevit že ano - jde o situaci a místa, kde zatím není cítit bezprostřední tlak na předvedení a využívání jazykových znalostí, zejména jde o jednotky a pracoviště, kde dosud nedošlo ke konkrétním kontaktům se zahraničními partnery a kde není potřeba studovat dokumenty v cizích jazycích. Z jiné strany se počty držitelů jazykových certifikátů jeví jako nedostatečné, jak

se o tom můžeme přesvědčit při společných kulturních, společenských a sportovních akcích a při vojenských cvičeních, kdy ve srovnání s jinými armádami - uchazeči o členství v NATO je na tom AČR jazykově o něco hůře.

*** Jak absolventi jazykových kurzů nově nabyté jazykové znalosti uplatňují v praxi?** Bezesporu na řadu míst velitelů, náčelníků a ředitelů nastupují lidé s požadovanými jazykovými znalostmi anebo se schopnostmi, které se již blíží současným požadavkům. Jistě se ovšem vlivem nedostatků v uplatňované personální práci setkáme s absolventy, kteří příliš možností k uplatnění jazykových znalostí nemají - někdy je tomu proto, že jsou mladší a tzv. méně zkušení, a proto prozatím „nemohou“ nahradit starší a zkušené a především hodnotně vyšší vojáky, jindy je příčinou skutečnost, že ve skutečnosti cizí jazyk pro výkon zastávané funkce příliš nebo vůbec nepotřebují.

*** Jak velký je odliv absolventů jazykových kurzů a kurzů v zahraničí obecně mimo AČR?** Jaká je příčina tohoto jevu a jak by bylo možné tyto odchody omezit? Vojáci s jazykovými znalostmi bezesporu z řad AČR odcházejí, příčin je také více - nabídka prestižnějšího pracovního zařazení mimo AČR, vyšší finanční nabídka, vyšší společenské ocenění, dlouhodobější perspektiva ap.

*** Jaký je postoj armády jako státní instituce k jejím vlastním příslušníkům v otázce jazykového vzdělávání?** Někomu se může zdát taková otázka zvláštní, provokující či možná zbytečná, ale postoje příslušníků AČR jsou různé. Je možné se například setkat s názorem, že armáda kladě vzhledem k nízké vynaložené finanční částce neúměrně vysoké požadavky na jazykovou připravenost vojáků. Dále se lze setkat také s názory, že za jazykovou odpovědnost si každý odpovídá sám a měl by si ji tedy zajistit a zaplatit (z hlediska státní instituce jde pochopitelně o ideální cestu - nemuset nic organizovat a platit a mít kva-

lifikované pracovníky), v takovém případě by ovšem jazyková připravenost stěžila mohla patřit mezi kvalifikační předpoklady a mezi předepsané náležitosti kariérního řádu.

*** Je výuka jazyků otázkou spíše osobní anebo naopak spíše služební?** Nebo jinými slovy - učí se jazykům konkrétní voják především kvůli sobě jako soukromé osobě, kvůli vlastní kariéře nebo kvůli samotné AČR? Ani zde není možné poskytnout jasnou odpověď. Pravdu můžeme s velkou pravděpodobností hledat někde mezi. Setkáme se s jednotlivci, kteří ve studiu cizího jazyka budou vidět především osobní zdokonalení a osobní příležitost, navíc rozvíjení sebevzdělávání a intenzivní práce na sobě má dnes či v nejbližší době bude mít zelenou a konečnou všichni vojáci budou muset nějaké úrovně znalosti cizího jazyka dosáhnout.

Ani v případě kariéry nemusí být pohled jednoznačný, protože z kariéry jednotlivce profituje vedle vlastní osoby i sama AČR. Tato úvaha je jen zdánlivě nedůležitou záležitostí, protože se v návaznosti na přijatém řešení zřejmě bude muset například rozhodnout, kolik hodin výuky by měl voják absolvovat během pracovní doby a kolik mimo pracovní dobu. Zde se také naskytá ještě jedna otázka - je výběr do jazykových kurzů řízen (spíše) potřebami AČR jako celku, MO a GŠ anebo (spíše) osobními - a leckdy zisťnými - individuálními potřebami jednotlivce? Také tuto otázku by si velitelé, náčelníci a ředitelé před vysláním svých podřízených pravděpodobně měli položit - především s ohledem na priority AČR a konkrétního pracoviště či součástí.

Samostatně chci věnovat pozornost i dalšímu problému - **jak budou velitelé a náčelníci postupovat** v případě osob, které navzdory vytvořeným podmínkám nebudou dosahovat požadovaných výsledků ve své jazykové připravenosti?

Jistě jsou a budou vojáci, kteří daného času a možností v jazykovém kurzu využijí a získají stanovený certifikát. Setkáme se

i s těmi, kteří ho nezískají, čímž vlastně bude část vložených finančních a dalších prostředků prohospodářena. Jako analogie se zde nabízí srovnání s tělesnou přípravou a připraveností, kde byly v případě nesplnění daných limitů přijímány sankce v podobě snižování osobního hodnocení anebo odložení řádného termínu k povýšení do vyšší hodnosti. Zcela zákonitá je proto otázka - zda vůbec a pořípadě jaké budou sankce v oblasti neplnění stanovených požadavků v jazykové připravenosti? A další - jsou vůbec sankce v oblasti jazykové přípravy optimální cestou?

Mezi problémy bude patřit i skupina osob, které budou ochotny svědomitě plnit funkční povinnosti a budou chtít pracovat a dále setrvat v armádě, ale nebudou ochotny se učit cizímu jazyku. Budou přitom používat nejrůznější možná zdůvodnění - od služebního zařazení přes „nepotřebnost“ jazyka a své známé až k poukazování na různé osobní indispozice ap. I zde bude jako u jiných problematických skupin potřebné postupovat individuálně, protože řada z nich může dosahovat výtečných a dobrých výsledků, může být odborníky na slovo vzatými a vlastníky bohatých zkušeností.

Pravděpodobně mezi nimi najdeme i vojáky s nedostatečnými výsledky, kteří se léta schovávají za úspěšnější kolegy a zastávají názor, že jim tato „politika“ bude vycházet i v období přibližování a vstupu do struktur NATO. Velitelé a personalisté by v tomto smyslu mohli do rukou dostat poměrně významný nástroj a možnost rozloučit s lidmi, kteří nemají odpovídající osobní odpovědnost, profesionální schopnosti, efektivnost a výslednost při plnění stanovených úkolů a funkčních povinností.

Již jsem se zmínil, že na různých funkcích bude rozdílná potřeba osvojení cizího jazyka. Přicházejí další logické otázky - budou v AČR místa, kde vojáci nebudou k výkonu svých funkčních povinností potřebovat jazykové schopnosti? Kolik takových míst bude? Jaký o ně bude zájem?

Bude při jejich obsazování možné, aby ustanovování nemuseli dodržovat požadavky jako věk, vzdělání a hodnost? Jak budou tyto problémy řešeny a jak zde budou stanoveny hranice? Vždyť případy hodnostně vyšších na funkcích pro hodnostně nižší a naopak nejsou v současné personální práci neznámé.

Jako další samostatný problém se zde v návaznosti na právě zmíněné ukazuje proces výjimek. Předpokládám, že vzhledem k dosavadní personální politice, současnému stavu (přeplněnost či naopak nedostatek určitých odborností a konkrétních odborníků) a dalším problémům, k němu bude muset dojít. Proces by však měl mít odpovědný, věcný a ryze individuální charakter.

A ještě jeden gordický uzel pro velitele, náčelníky a personalisty - **jaké bude nyní pořadí priorit při ustanovování vojáků do funkcí** - mám na mysli faktory jako jazyková schopnost, odborná připravenost, kultura chování, tělesná kondice, psychická odolnost, morální kvality, hodnost, věk, konexe, dosavadní výsledky, zkušenosti. Měli bychom si uvědomit, že v této oblasti dosud není systém a pořádek a různí nadřízení vybírají podle různých měřítek. Uvědomit bychom si měli i skutečnost, že jazyk je dnes a v budoucnu bude velmi důležitý, ale nebude vším.

V rámci personalistiky se setkáme také s jevem tzv. aktuálního personálního nedostatku, kde může jít o styčnou plochu s výjimkami. Představte si již dnes poměrně známou situaci, kdy na volné místo s předepsanými požadavky na znalost cizího jazyka je - ovšem - jen jediný kandidát, který navíc požadavek na jazykové schopnosti nesplňuje. Velitel bude moci volit **následující postupy**:

- pokud kandidát nesplňuje stanovené požadavky, nebude prostě ustanoven - předpis je předpis,

- ač kandidát stanovené požadavky nesplňuje, bude ustanoven - někdo tu práci dělat musí a s jazykem se „to pak nějak udělá“.

Zřejmě právě v takových situacích se řešení v podobě úlev, výjimek a přimhuování oka bude nabízet a zřejmě prakticky vyskytovat nejčastěji. Měli bychom vědět, že s takovým postupem bude řada vojáků dopředu počítat, zejména budou-li si vědomi pozitivní „síly“ dalších faktorů jako věk, známosti, odborná připravenost, zkušenosti, kvalitní výsledky ap., které budou hovořit právě v jejich prospěch.

Po výčtu problémů a „citlivých“ míst by pochopitelně měly následovat konkrétní návrhy ke zlepšení. Myslím si, že již zmíněné problémy a jejich varianty jsou dostatečným návrhem pro úvahy a přijetí konkrétních kroků ze strany kompetentních osob. Nicméně bych některé další rád zdůraznil:

- * chápat práci s podřízenými v oblasti dosahování jazykových dovedností jako specifickou a nezbytnou součást celkové řídicí práce a vedení lidí ze strany velitelů a náčelníků,

- * důsledně a efektivně využívat možností pozitivní motivace jako pochvala, ocenění, pobídka a maximálně je upřednostňovat před prvky negativní motivace jako donucování, kritika či trestání za nesplnění úkolu,

- * pečlivě zvažovat stanovování kvalifikačních jazykových cílů pro konkrétní osoby ve smyslu úrovně jazykových dovedností a časového horizontu jejich dosažení, tím v praxi respektovat individuální schopnosti a zvláštnosti jednotlivců ve smyslu, že ne všichni se učí stejným tempem,

- * zodpovědně zvážit a pro jednotlivé funkce stanovit konkrétní požadavky a potřebný rozsah jazykových znalostí a tím respektovat skutečnost, že ne všichni vojáci budou muset v návaznosti na zastávanou funkci umět výtečně ovládnout cizí jazyk,

- * v zájmu úspěšného rozvoje útvaru, jednotky či jiného vojenského pracoviště a v zájmu vytváření či zachování dobré kvality sociální atmosféry a mezilidských vztahů respektovat skutečnost existence více faktorů, které ovlivňují nejen řešenou oblast, ale i další oblasti,

* klást vyšší důraz na využívání principu osobní příkladnosti nadřízených,

* podle konkrétních možností využívat schopností jazykově lépe připravených příslušníků AČR pro rozvoj a přípravu méně připravených kolegů formou krátkodobé či dlouhodobější pomoci, poskytování konzultací či vedení konverzace,

* stav a úroveň jazykové přípravy a připravenosti častěji a přísněji prověřovat s cílem dosahování vyšší efektivity (z pohledu času a vložených finančních prostředků) a konkrétnější výslednosti (z pohledu připravenosti příslušníků AČR),* odpovídající pozornost věnovat udržování a případnému dalšímu zdokonalování jazykových schopností s vědomím známé skutečnosti, že každá necvičená schopnost časem ochabuje.

Závěr

Jak je možné vyčíst z předchozích řád-

ků, situace kolem jazyků není jednoduchá a jen optimistická. Na jedné straně se AČR a její příslušníci mohou pyšnit řadou úspěchů, na druhé straně by si měli uvědomit řadu nedostatků a kritických míst jako jeden z jasných a nutných důvodů pro podstatné pozvednutí jazykové připravenosti.

Výuka a ovládnutí cizích jazyků tak patří a bude patřit mezi hlavní úkoly v následujících měsících a letech. Proto jazykové přípravě budeme muset věnovat více sil, pozornosti, času, prostoru a také finančních prostředků.

V souvislosti s přibližováním a se vstupem do NATO bychom však měli myslet také na skutečnost, že nejde jen o jazyky, jak jsem se snažil naznačit ve svém nedávném materiálu o jednotlivých stupních sloužitelnosti AČR s armádami NATO.

NÁRODNÍ TERITORIÁLNÍ ÚKOLY

Podplukovník gšt. Ing. JIŘÍ HALAŠKA

Jednou z nejzávažnějších změn v organizaci AČR je vytvoření Velitelství teritoriálních sil s podřízenými svazky, útvary a zařízeními. Vzhledem k tomu, že řešení teritoriálních otázek je poměrně rozsáhlý a komplexní úkol, který navíc překlenuje kompetence několika ministerstev, státních i nestátních organizací, není nezajímavé se podívat, jak je tento úkol řešen v sousedním Německu.

V bundeswehru vyšel v roce 1997 novelizovaný předpis „Národní teritoriální úkoly“ - (HDV 100/500), který reaguje na vojensko-politické změny v Evropě, v NATO i na změněný úkol bundeswehru. Předpis nově klasifikuje terminologii národních teritoriálních úkolů (NTÚ), stanovuje úroveň a rozsah spolupráce se státními i nestátními organizacemi a spojenci v rámci NATO a rovněž dává návod k plnění jednotlivých teritoriálních úkolů. Nyní blíže k některým nejdůležitějším aspektům tohoto tématu.

Terminologie a systematizace „celkové obrany“

Pojem „celková obrana“ zahrnuje všechna nutná vojenská, politická a civilní opatření nutná pro obranu v národním měřítku i v rámci NATO, na základě ústavy. „Celková obrana“ se člení na vojenskou a civilní obranu, obě opět v měřítku národním či v rámci NATO.

Vojenská obrana v rámci NATO představuje obranu na základě strategie NATO a Německo k ní vyčlení své síly v potřebném rozsahu.

Vojenská obrana země představuje přípravu a provedení obranných úkolů v národním rámci a je pouze doplňkem obrany v rámci NATO.

Civilní obrana v rámci NATO má pouze doplňkovou funkci a spočívá v koordinaci při řešení úkolů, které se nedají řešit v národním rámci (doprava, energie, telekomunikace, výživa ap.).

V radě NATO (NAC) existuje potom výbor pro nouzové plánování s celou řadou podvýborů, které řeší otázky civilní obrany v rámci NATO. Úkol koordinovat všechny německé aktivity vzhledem k civilní obraně v rámci NATO má Ministerstvo vnitra.

Národní civilní obrana řeší úkoly:

- zachování všech státních výkonných funkcí
- ochrana obyvatelstva
- zabezpečení obyvatelstva životně nutnými prostředky
- podpora ozbrojených sil při nasazení.

Při přípravě, provedení a podpoře bojových operací či nasazení je Německo pro německé a spojenecké ozbrojené síly:

a) podpůrnou zónou - při nasazení všeho druhu v zahraničí,

b) spojovací zónou - při nasazení ve střední Evropě,

c) bojovou zónou - při nasazení v Německu.

Teritoriální branná organizace a její součinnostní úroveň

Teritoriální branná organizace je částí pozemního vojska a sestává z teritoriálních velitelství, institucí a vojsk, které zůstávají pod národním velením. Svou strukturou pokrývá celé území Německa a skládá se ze tří velitelských stupňů:

a) Velitelství pozemního vojska - (Heeresführungskommando),

b) Oblastní branné velitelství - (Wehrbereichskommando),

c) Krajské obranné velitelství - (Verteidigungsbezirkskommando).

a) Velitelství pozemního vojska je článkem zodpovědným na řízení Národních teritoriálních úkolů (NTÚ). Velitel Velitelství PV je zároveň jako národní partner pro spojenecká velení na úrovni PSC (Principal Subordinate Commanders), konkrétně LANDCENT, AIRCENT, BALTAP a je rovněž partnerem pro velení zbylých spojeneckých sil dislokovaných na území Německa. Při nasazení v míru je podřízen ministru obrany a za války kancléři. Při řešení NTÚ je ve svém štábu podporován generálem pro NTÚ.

Velitelství PV je partnerem při řešení NTÚ pro:

- výše uvedené orgány spojenců
- velitelství ostatních druhů ozbrojených sil a služeb Německa (letectvo, námořnictvo, zdravotnická služba, obranné zpravodajství ap.)
- nejvyšší státní úřady a instituce Německa
- civilní orgány správy BW (doplňovací úřady, infrastruktura BW ap.)
- vrcholné orgány národních nestátních pomocných organizací (Červený kříž, Záchraná služba ADAC ap.).

NTÚ vykonává Velitelství PV souběžně s úkoly spojeneckými a štáb se v míru nijak nedělí. V době krize či za války se štáb dělí a nový teritoriální štáb přebírá pod své velení i část vojsk nutných k jeho zabezpečení.

Velitelství PV je podřízeno již v míru 6 obranných oblastních velitelství (totožných s velitelstvím divize) a jedno samostatné obranné oblastní velitelství (území bývalé NDR).

Sbory PV jsou tedy z NTÚ vyjmuty, jsou však pravidelně informovány a mají možnost koordinovat úkoly ve své podřízenosti, jestliže to operační nebo taktická situace vyžaduje.

b) Oblastní branné velitelství je rozhodujícím článkem při řešení NTÚ. Ve své práci spolupracuje těsně se:

- zemskými vládami svého teritoria

- velitelskými orgány spojeneckých ozbrojených sil svého teritoria na stupni sbor
- státními orgány a institucemi na zemské úrovni (Policie, Spolková ochrana hranice, Celní služba ap.)
- civilní správou oblastního branného velitelství
- zemskými orgány nestátních pomocných institucí
- civilními podniky.

Kontakty s těmito partnery jsou velmi těsné. Například jedenkrát ročně se koná rozšířené zasedání všech těchto institucí za účasti předsedy zemské vlády, kde jsou obnovovány smlouvy, řešeny nové problémy a celkově tato jednání zvyšují prestiž bundeswehru v dané Spolkové zemi.

V míru je oblastní branné velitelství spojené s velitelstvím divize a řeší souběžně jak spojenecké, tak i národní úkoly. Rozdělení štábu a jednotek v době krize či za války závisí na rozhodnutí velitele divize a není ve všech divizích totožné. Zástupce velitele divize pro teritoriální úkoly se potom stává velitelem teritoria a se svým štábem a částí jednotek zaujímá připravené velitelské stanoviště.

Síly vyčleněné pro teritoriální úkoly v rámci oblastního velitelství sestávají z pěších, ženijních, PVO, logistických a zdravotnických jednotek, z jednotek chemické ochrany a ze záložních doplňovacích praporů a rot pro každý druh vojska.

c) Krajské obranné velitelství představuje nejnižší velitelskou úroveň při provádění NTÚ.

Toto velitelství udržuje těsnou součinnost s:

- řídícími orgány krajů a samostatných okresů či měst na svém teritoriu
- velitelskými orgány vlastních a spojeneckých ozbrojených sil svého teritoria na stupni divize a brigáda
- odpovídajícími institucemi správy BW
- středními a nižšími čl. státní správy
- krajskými a okresními orgány nestátních pomocných organizací.

Krajské obranné velitelství není spojeno s žádným dalším velitelstvím, protože se tato praxe neosvědčila. Toto velitelství disponuje za války či krize jedním až dvěma pěšími prapory domobrany a jedním záložním doplňovacím praporem. Tyto jednotky mohou být použity ke střežení objektů či prostorů.

Celkově může být plnění NTÚ v rámci celého státu podpořeno ještě dalšími silami až do hodnoty dvou mb, jedné hb a jedné pb.

Úkoly teritoriální branné organizace.

Úkoly jsou rozděleny na prvotní, tedy takové, které vyplývají ze samotného poslání této organizace a doplňkové úkoly, tedy takové, které může tato organizace účelně plnit na základě zprostředkovatelské funkce mezi různými institucemi, která jí náleží. (Nutno říci, že rozsah úkolů teritoriální branné organizace je velmi široký a celou řadu z nich tato organizace přejímá zcela nově a dobrovolně.)

Zprostředkovatelská funkce je považována za základní úkol i způsob práce teritoriální branné organizace v rámci vojenko - civilní spolupráce. Velitelské orgány dodržují na příslušné úrovni součinnost s vojenskými i civilními úřady, což je i smluvně zavázáno.

Na spolkové úrovni se jedná zejména o ministerstva: vnitra, financí, zdravotnictví, zemědělství, pošt a telekomunikací, dopravy, hospodářství, a dále o různé nestátní pomocné organizace.

Teritoriální branná organizace vykonává částečně již v míru, během krize, za války či jiných nasazeních následující souhrnné úkoly:

- zajišťuje vojenskou ochranu státního území
- podporuje národní civilní obranu
- zastupuje vojenské zájmy vůči orgánům národní civilní obrany
- přispívá ke splnění úkolů spojeneckých ozbrojených sil na území Německa i mimo ně

- zastupuje Německé zájmy vůči spojen-
cům.

**Konkrétně formulované národní teri-
toriální úkoly potom jsou:**

I. Prvotní úkoly

• Velení

- rozdělení (přidělení) prostorů (K),
- vojenská doprava (K),
- spojení (spojovací prostředky).

• Získávání informací a průzkum

- získávání informací,
- vojenská bezpečnost.

• Boj

- ochrana objektů,
- ochrana prostorů,
- ochrana spojovacích sítí.

• Zabezpečení a znemožnění pohybu

- překonání vodních toků,
- připravené zátarasy,
- ochromení pohybu,
- ženijně technické zabezpečení.

• Podpora

- zdravotnická služba.

• Personální zabezpečení

- doplnění osobami,
- řízení nasazení osob,
- práce s rodinami vojáků (P),
- práce s padlými,
- práce s válečnými zajatci.

• Logistické zabezpečení

• Ochrana proti napadení, poskytnutí pomoci a odstranění následků

- OPZHN,
- odstranění bojových výbušných pro-
středků (K),
- odstranění následků a škod.

• Ostatní podpůrné úkoly

- operativní informace,
- práce s médii a veřejností,
- vojenská geografie (P),
- geofyzikální poradenská služba (P).

• Spolupráce

- podpora civilní obrany (K),
- využívání civilní pomoci (K),

- podpora spojeneckých ozbrojených sil
(K),
- hlášení o cvičeních (K),
- smluvní záležitosti se spojenci (K),
- pomoc při živelných pohromách (K).

II. Doplňkové úkoly teritoriální branné organizace

• Velení

- řízení služby spojovacího systému,
- organizace kuryrní služby.

• Získávání informací a průzkum - 0

• Boj - 0

• Podpora

• Personální zabezpečení

- dobrovolná práce se zálohami,
- náborová činnost (P).

• Zdravotní zabezpečení

- úkoly válečné medicíny,
- úkoly válečné farmacie.

• Ochrana před napadením, poskyt- nutí pomoci a odstranění následků

- ochrana životního prostředí,
- sebeobrana,
- výzbrojní a střelecká technická bezpeč-
nost,
- poradenství v oblasti strážní služby.

• Ostatní podpůrné úkoly

- dislokace vojsk,
- výcvikové prostory, střelnice a posád-
ková cvičiště,
- otázky výcviku vojenských řidičů,
- kontrola odzbrojení (P).

(Poznámka:

*(K) - znamená, že teritoriální branná orga-
nizace plní koordinační roli;*

*(P) - pilotní projekt převzatý od jiných orga-
nizací, přičemž teritoriální branná organizace
plní pouze jeho část)*

Teritoriální úkoly letectva

- střezení vzdušného prostoru
- určení pravidel letového provozu nad
vlastním teritoriím
- bezpečnost letového provozu
- řízení letového provozu

- PVO
- vzdušný průzkum
- letecká záchranná služba (SAR)
- vzdušný transport
- transport raněných
- letecká povětrnostní a topografická služba
- koordinace leteckého výcviku a cvičení se spojenci

(Kromě toho příslušníci letectva pracují na různých funkcích v teritoriálních štábech.)

Závěr

Příprava k plnění NTÚ již v míru je poměrně složitý a komplexní problém, vyžadující těsnou součinnost mnoha institucí na různých úrovních. Někdy může narážet i na těžkosti vzhledem ke stabilní vojensko-politické situaci či nedostatku materiálních prostředků.

Na německém příkladě je možné ocenit systémový přístup od definování úkolu přes jeho legislativní či smluvní zabezpečení až po vytvoření funkční organizace k jeho plnění. Rovněž těsná spolupráce s civilními orgány a organizacemi, práce se zálohami, náborová činnost na školách, práce s rodinami vojáků pomáhá zvyšovat prestiž armády a vytváří již v míru podmínky pro plnění NTÚ.

Nejdůležitější přínos nového předpisu HDV 100/500 „Národní teritoriální úkoly“ však spočívá v širokém a promyšleném definování teritoriálních úkolů v jejich celkové provázanosti a v jejich návaznosti na ostatní úkoly ozbrojených sil v míru i za války.

Literatura:

- 1) *Předpis BW HDV 100/500 - „Národní teritoriální úkoly“*
- 2) *Přednáška z velitelské akademie BW „Národní bezpečnostní opatření“*

metodika ● zkušenosti ● dokumenty

ČINNOST OPERAČNÍCH SKUPIN VŠEVOJSKOVÝCH BRIGÁD PŘI ŘÍZENÍ BUDOVÁNÍ OCHRANNÝCH STAVEB

Podplukovník MIROSLAV KUČERA

Budování obrany předem řídí operační skupiny vyčleněné ze svazků a útvarů polního vojska. Odpovídají velitelům, kteří je vyslali, za přesné umístění plánovaných opevňovacích objektů v terénu, včetně stanovení směru výstřelu ze zbraní a výhledu z pozorovatelny.

viz Všeob-P-6, čl. 46

Charakter, rozsah a lhůty budování určuje ve svém rozhodnutí velitel vševojskové nebo vojskové brigády (praporu). Po zplánování obrany, provedení taktického a že-

nijního průzkumu a rekognoskaci v terénu, bude zahájeno za řízení určených operačních skupin budování ochranných staveb.

Příslušníci štábů, určení do operačních

skupin, musí být podrobně seznámeni s rozhodnutím jednotlivých velitelů pro obranu, musí mít dostatečné znalosti daného úkolu, jeho obsahu jak z hlediska řízení, upřesňování a vytyčování terénu, tak z hlediska znalosti použití přidělených ženijních podpůrných jednotek a technologie použití zemních strojů.

To předpokládá provádění přípravy důstojníků (praporčíků), předurčených na plnění těchto úkolů již v míru, ve všech formách velitelské přípravy, zvláště však při štábních a velitelsko-štábních cvičeních na mapách a při cvičení s vojsky. Cílový úkol - zvládnout složitou problematiku řízení budování obrany předem na daném stupni velení.

Hlavním úkolem ženijního vojska bude zabezpečit vybudování ochranných staveb předem k ukrytí živé síly, zbraní, techniky a materiálu před ničivými účinky zbraní protivníka. Prakticky všechny práce spojené s tímto úkolem předpokládají rozsáhlé zemní úpravy, které nelze splnit bez výkonných mechanizačních prostředků.

Charakteristické pro zemní práce bude zejména to, že jejich rozsah, druh a podmínky se mění a že jednotlivá pracoviště budou od sebe značně vzdálena.

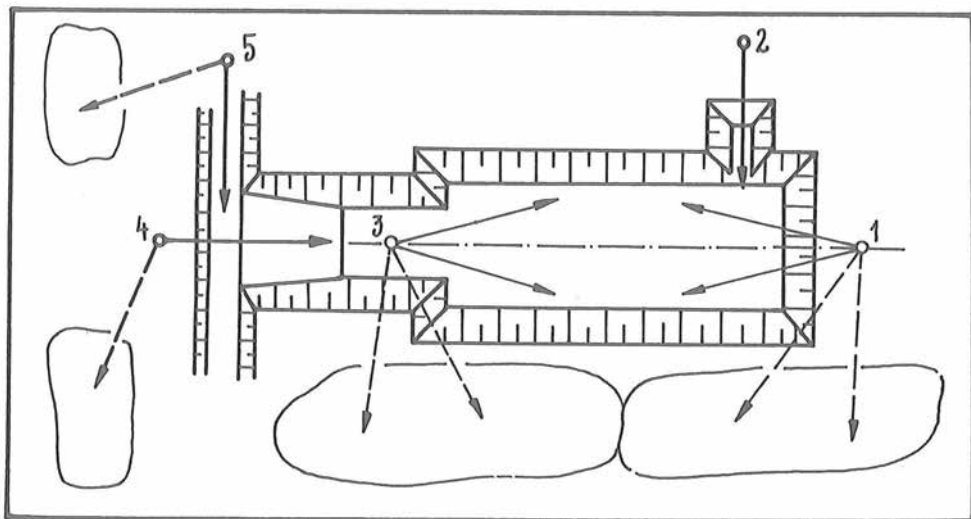
Tyto okolnosti kladou značné nároky na technologii, organizaci a plánování zemních prací, což znamená kvalitní připravenost všech velitelů ženijních jednotek k plnění tohoto úkolu předurčených. Zvláště pak velitelů opevňovacích jednotek, kteří budou činnost zemních strojů plánovat a řídit.

Řízení a uskutečňování těchto prací se musí též připravovat již v míru, promýšlet nejvhodnější způsoby nasazení, organizaci logistické podpory a předem mít připravenou účelnou dokumentaci jako například technologické rozkazy pro jednotlivé stroje i pro komplexní pracovní skupiny, nebo rámcově připravený harmonogram použití sil a prostředků, organizaci spojení ap.

Složení operačních skupin a jejich materiální vybavení

Aby operační skupiny byly schopny svůj úkol splnit, musí mít přesný přehled o bojové sestavě a úkolu jednotlivých útvarů a jednotek brigády. Jejich složení určí velitelé jednotlivých stupňů velení, zejména budou určovány ze stupně brigáda a prapor, jen výjimečně ze stupně rota.

Příslušníci operační skupiny budou nejen řídit budování obrany, současně bu-

Obr. 1. Půdorys výkopu pro pracovní úkryt; 1 až 5 stanoviště rýpadla

dou připravovat podklady pro velitele k jejímu dobudování jak vševojskovými jednotkami, tak druhy vojsk.

Do sestavy operační skupiny bude zpravidla začleněn i důstojník ženijního ČVO, na stupni brigáda z ženijní skupiny, u praporů ženijní náčelník.

Velitelé musí vyřešit vyčlenění vojsk na zabezpečení činnosti operační skupiny spojené s vytyčovacími pracemi, logistikou podporu a organizaci spojení a velení.

Sestavení operační skupiny a včasné rozdělení povinností je velmi důležité pro zabezpečení rychlé a účelné činnosti v terénu. Obvyklá sestava operační skupiny může být:

a) Ze stupně velitelství a štábu brigády:

- zástupce velitele
- 1-2 příslušníci operační skupiny
- 1 důstojník ženijní skupiny
- 1 důstojník dělostřelectva
- 1 důstojník logistiky
- prostředky pro přesuny, vytýčení ochranných staveb a velení

b) Ze stupně praporu:

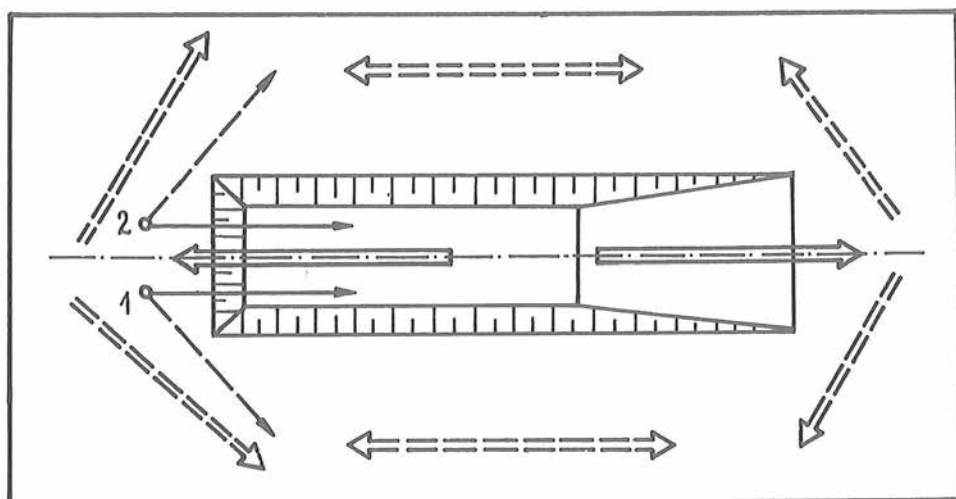
- zástupce velitele

- 1-2 příslušníci štábu
- 1 ženijní náčelník
- po 1 důstojníkovi od jednotlivých rot praporu.

Pro plnění úkolů vytyčování vyčlenit od každé rot vytyčovací skupinu ve složení nejméně 1 poddůstojník + 4 vojáci.

Materiální vybavení:

- mapa 1:25000,
- se zakreslením postavení opevňovacích objektů a nevýbušných zátarasů budovných předem,
- se zakreslením míst, kde nelze provádět zemní práce bez poškození různých zařízení uložených v zemi (produktovody, telekomunikační kabely, kabely spojovací a zabezpečovací sítě ČD atd.). Tyto prostory a jejich umístění do terénu je nutno v procesu plánování obrany konzultovat s orgány teritoria a místní správy.
- schémata opěrných bodů a prostorů obrany čet a rot, VPS praporu,
- nákresy zákopů, okopů (krytů) pro konkrétní techniku jednotky, stavebních jam s uvedením rozměrů, palebných okopů dělostřelectva,
- vytyčovací plány pro jednotlivé objekty,

Obr. 2. Půdorys výkopu pro automobil V3S; 1 a 2 - stanoviště rýpadla

- vytyčovací materiál (výtyčky, vytyčovací pásky, kolíky atd.),
- ženíjní nářadí (sekery, pily, palice, lopaty, krumpáče atd.),
- další materiál (skoby, hřebíky, tříbarevné svítilny, barvu pro natření kolíků, štětce, soupravy pro regulovčíka, prostředky pro spojení - VKV rst, busolu, kreslicí potřeby, dalekohled atd.).

Metodika práce operačních skupin bude různá. V každém případě je nutno vzít v úvahu, že zkušenosti příslušníci operační skupiny, včetně určených vojinů a poddůstojníků, pracují postupně daleko rychleji a je proto účelné, ponechávat je v jedné skupině po celou dobu plnění úkolu (neprovádět zbytečné změny).

Činnost operačních skupin (OSk):

a) Zásady, které je nutno vždy dodržet:

- do OSK začlenit jen funkcionáře teoreticky a prakticky připravené k řízení budování ochranných staveb, úplně seznámené s rozhodnutím velitelů jednotlivých stupňů

i s úkoly útvaru (jednotky), zkušené ve výběru vhodného terénu, znalé způsobu vytyčování jednotlivých objektů a seznámené se zásadami budování ochranných staveb a zřizování nevýbušných zátarasů;

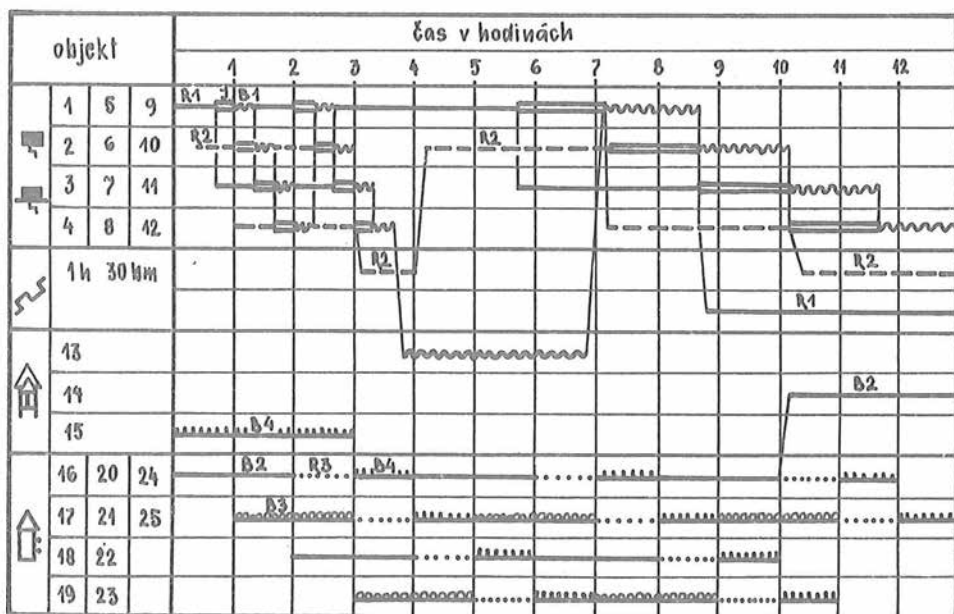
- udržovat neustálou součinnost s ženíjními útvary, určenými na provádění zemních prací v rámci budování prostorů obrany;

- zabezpečit vyčlenění vhodných těžkých prostředků pro zákopový pluk ZP 60/90, které ženíjní vojsko v TVP nemá;

- zabezpečit nepřetržitost velení a spojení s vševojskovou i ženíjní brigádou;

- mít rozpracovanou bojovou sestavu jednotek do čtyř (družstva) vto na mapách velkého měřítka s uvedením orientačních bodů, nebo na zpracovaném schématu počínaje postavením družstva, s rozmístěním všech palebných prostředků, velitelsko-pozorovacích stanovišť, hnízd raněných ap.;

- začlenit a využít v obranných postavebních objekty polní obrany a stálých opevnění, pokud se v daných prostorech vysky-

Obr. 3. Grafikon cykličnosti pro práci skupin strojů

tuji a jejich umístění odpovídá záměru vedení obranného boje;

- udržovat součinnost s orgány teritoria, místními orgány státní správy a nepřetržitě organizovat průzkum pro využití materiálu z místních zdrojů (těžba dřeva, skládka, loamy ap.);

- mít vlastní mobilní prostředky pro přepravu osob a materiálu;

- mít zabezpečen dostatek vytyčovacího materiálu a jednotku, která bude vytyčení objektů v terénu provádět;

- průběžně řešit vzájemný palebný styk sousedních jednotek a budování klamných postavení, vliv na budování obrany;

- činnost OSK přizpůsobovat zvláštním podmínkám (budování obrany v osadách, zimní podmínky atd.).

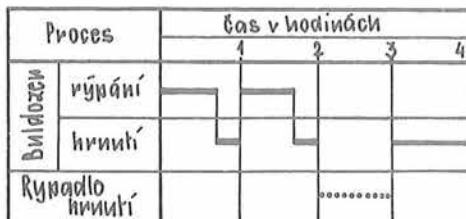
b) Činnost OSK do zahájení plnění úkolu:

Péčlivá příprava urychluje a ulehčuje činnost příslušníků OSK v terénu. Proto je nezbytně nutné, aby velitelé operačních skupin na stupni brigáda a prapor byli aktivně zapojeni do celého plánovacího a rozhodovacího procesu, včetně jejich účasti na upřesnění úkolu v terénu tam, kde budou úkoly plnit.

Musí se v dostatečné míře seznámit s prostory obrany rot a praporů a znát umístění nejdůležitějších palebných prostředků přímo v terénu. V případě nejistoty je nutno s veliteli opět vyjet do terénu, posoudit průběh obrany s důrazem na tvar terénu a na přístupy k prostorům obrany jak od protivníka, tak z týlu (formou velitelské činnosti, při ŠN atd. v době odborného stmezení, ale před vyvedením ženijního vojska).

Obr. 4. Diagram práce při budování pracovního úkrytu

Obr. 5. Diagram práce strojů při budování krytu pro V3S

(Poznámka: Diagramy nejvhodnějšího nasazení strojů byly stanoveny teoreticky, s přihlédnutím k praktickým zkušenostem, nejsou však normou, nýbrž jen příkladem. V časech jsou zahrnuty i krátké přesuny od jednoho objektu k druhému.)

Při přípravě v terénu je nutno přímo projít určené čáry, prostory a místa, provést nutnou součinnost a vyhodnocení. Na základě získaných poznatků a upřesnění zpracovat „Záměr pro vytyčení“ (schémata, zákresy ap.). Pro práci v terénu musí OSK mít náčrt terénu v dostatečném měřítku. Na tomto náčrtu (topografickém podkladě) musí být zakresleny všechny terénní předměty, které jsou důležité pro orientaci i pro případné změny taktického rozhodnutí (může být i mapa velkého měřítko).

Činnost OSK bude dána rozhodnutím velitele mechanizované brigády v jeho bojovém rozkaze, kde bude nutno v přípravě operace řešit i složení OSK, její úkoly a potřebné zabezpečení v závislosti na složitosti úkolu, umístění brigády v pásmu obrany sboru, rázu terénu, klimatických podmínek, ročnímu období ap.

Současně se zahájením upřesnění situace v terénu bude nutno **velitelem OSK organizovat**:

- navázání součinnosti s orgány místní samosprávy, s orgány teritoria, policie a pohraniční policie,

- upřesnit místa styku jednotlivých skupin a navázání součinnosti,

- prověřit možnosti využití materiálu z místních zdrojů (těžba dřeva ap.).

Po ujasnění situace zpracují operační skupiny na jednotlivých stupních velení „Záměr pro vytyčení“ a „Harmonogram budování obrany“.

V souhrnu je tedy operační skupinou do zahájení plnění úkolu nutno splnit:

- připravit si veškeré pomůcky pro práci v terénu. Mít dostatek psacích a kreslicích potřeb,

- připravit si předem v mírové posádce zakres, nejlépe do mapy měřítko 1:25000 s přesným rozmístěním opěrných bodů čet, prostorů obrany rot a praporů,

- připravit si další nutné topografické podklady (náčrt terénu v dostatečném měřítku) se zákresem terénních předmětů důležitých pro orientaci a pro rozhodnutí. Zvláště pro opěrné body čet, jejich případné upřesnění,

- mít vyřešeno rozmístění sil a prostředků, průběh předního okraje v terénu, přední okraj prostorů obrany rot, stanovení prostorů VPS, pohotovostních a odpočinkových úkrytů, postavení praporek a brigádních prostředků, VS praporu, VS ZVS brigády,

- stanovit typy protitankových nevýbušných zátarasů v návaznosti na přirozené terénní tankové překážky, výkopové a jiné typy zátarasů,

- převzít dokumentaci objektů polní obrany nebo stálého opevnění, které se v daném prostoru obrany nachází,

- navázat součinnost s určeným ženijním útvarem (jednotkou) upřesnit místa a doby styku,

- navázat součinnost s orgány teritoria, místní samosprávy a policie

- upřesnit činnost operační skupiny při vytyčování v souladu se „Záměrem pro vytyčení“ a při řízení budování obrany podle časového harmonogramu využití ženijních sil a prostředků,

- zabezpečit techniku pro použití ZP 60/90 (tanky) a jejich přesun do prostoru použití,

- zabezpečit vyčlenění dostatečných sil a prostředků pro provedení vytyčovacích prací, logistickou podporu, organizaci velení a spojení,

- připravit dostatek vytyčovacího a dalšího pomocného materiálu,

- stanovit organizaci jednotky pro provedení vytyčovacích prací, připravit rozkaz pro přesun a upřesnit další činnost.

c) Činnost OSk při plnění úkolů v prostoru budování:

Rozhodující pro včasné splnění úkolů spojených s ženijním budováním obrany předem bude dokonale promyšlená řídicí práce všech operačních skupin, každého jejich příslušníka.

Vlastní činnost v prostoru budování bude třeba rozdělit do dvou etap, vzájemně na sobě závislých. A to za první etapu považovat řízení vytyčovacích prací a druhou vlastní řízení ženijního budování obrany ve spojení s přebíráním již vybudovaných objektů.

Aby vyčleněné ženijní síly a prostředky byly dokonale využity, je nutno ještě před jejich nasazením provést součinnost mezi velitelem operační skupiny a velitelem ženijního útvaru (jednotky).

Při této součinnosti bude nutno **zpracovat harmonogram prací** a rozhodnout jak o metodice nasazení sil a prostředků, tak o postupu práce. To znamená promyslet varianty použití, zda budou tyto síly použity jako celek, nebo po rotách, popřípadě po účelově vytvořených komplexních pracovních skupinách.

S využitím výsledků předem provedeného průzkumu a součinnostních dohod s orgány teritoria a místní samosprávy bude provedeno i upřesnění prostorů těžby dřeva a výroby prvků pro zřízení opevňovacích objektů, včetně organizace přepravy těchto prvků na předem určené skládky.

Současně bude nutno vyřešit způsob přebírání vybudovaných objektů a provést časové zladění pohybu ženijních sil a pro-

středků z jednoho prostoru budování na další. Tuto koordinaci musí provést velitel operační skupiny brigády v návaznosti na předem zpracovaný „Způsob vytýčení“ a „Harmonogram budování prostoru obrany brigády“.

V případě, že bude nasazena ženijní jednotka po rotách, nebo po vytvořených pracovních skupinách, bude nutno vyřešit otázku logistické podpory, zejména stravování vojsk a doplňování PHM u techniky. Při tomto decentralizovaném použití sil a prostředků přes jeho nesporné výhody spočívající v tom, že obrana bude budována na co nejširším prostoru a v co největší hloubce prostoru obrany brigády s co největším zapojením operačních skupin praporů, vystanou problémy s organizací velení a logistickou podporou.

Pro jejich eliminaci bude potřeba již při součinnosti dořešit sporné otázky a přijmout rozhodnutí včetně určení prostorů rozmístění rot nebo komplexních skupin ženijního útvaru, detailního dořešení způsobu odběru stravy (např. S a V v prostorech soustředění, způsob ošetřování techniky a zejména pak způsob přemísťování z pracoviště na pracoviště - cyklogram).

Operační skupiny praporů první den před zahájením zemních prací musí zabezpečit vytýčení objektů. Dále řeší zavedení velitelů ženijních jednotek do prostorů plnění úkolů, řízení budování ochranných staveb s případným prováděním upřesnění průběhu postavení družstev, opěrných bodů čet a rozmístění dalších objektů v terénu, přebírání již vybudovaných objektů, včetně přebírání skládek dřevěných prvků pro zřízení opevňovacích objektů, a vydávat pokyny velitelům ženijních jednotek k časové návaznosti.

Z rozsahu prací vychází jednoduchá metodika činnosti (možná varianta):

*** dopoledne**

- organizovat vytýčování a označování dalších objektů (první den), další dny musí být

objekty s rozedněním vytyčené a v co nejkratší době předané veliteli žen. opev. jednotky,

- předání vytyčených ochranných staveb velitelům žen. opev. jednotek,

- řídit ženijní budování prostorů obrany;

*** odpoledne**

- řídit ženijní budování prostorů obrany,

- organizovat vytýčení objektů na další dny,

- přebírání již vybudovaných objektů;

*** večer**

- organizovat přemístění ženijní techniky, její doplnění PHM, opatření, opravy a odpočinek.

Průběžně s ženijním budováním obrany budou operační skupiny praporů a operační skupina brigády připravovat pro své velitele návrhy organizace prací při dobudování obrany po zaujetí prostorů vojsky. Měly by proto i po splnění úkolu ženijními jednotkami zůstat v určených prostorech působení.

Kromě návrhu na dobudování obrany mohou dořešit i zřizování zátarasů a organizaci zavedení vojsk do vybudovaných objektů, zřizování nevýbušných zátarasů, nebo řešit plnění jiných opatření. Pro velitele operační skupiny z toho vyplývá nutnost navázání součinnosti s touto jednotkou a případné zladění činnosti.

Při plnění tohoto úkolu mohou vzniknout i jiné, složité situace. V budovaném prostoru obrany může např. působit jiná jednotka při zřizování nevýbušných zátarasů, nebo při plnění jiných opatření. Pro velitele operační skupiny z toho vyplývá nutnost navázání součinnosti s touto jednotkou a případné zladění činnosti.

Operační skupina brigády musí mít přehled o průběhu budování. K tomu využije předem zpracovaný harmonogram prací, který denně upřesňuje podle hlášení od OSk praporů a z výsledků přímé kontrolní činnosti. O postupu prací průběžně infor-

Objekt	Kubatura objektu	Počet objektů	Kubatura celkem
Pohotovostní úkryt	20	8	160
Pracovní úkryt	90	4	360
Kryt pro V33	110	10	1100
Okop pro tank s krytem	100	3	300
Spojovací zákop	1 bm = 1m ³	150	150
Celkem			2170

muje velitele brigády. Denně ve večerních hodinách organizuje OSk s veliteli žen. o-
pev. jednotek vyhodnocení provedených ú-
kolů a organizaci činnosti na další den.

Z uvedeného vyplývá:

a) Rozhodující pro včasné a kvalitní splnění úkolů bude perfektní teoretická a praktická připravenost nejen velitelů operačních skupin, ale všech jejich příslušníků. Z toho pramení nutnost předurčení funkcionářů do těchto skupin již v době míru a jejich specializovaná příprava.

b) Obdobným způsobem musí probíhat teoretická i praktická příprava velitelů ženijních útvarů a jednotek, pro ženijní budování předurčených. Velitelé těchto by měli mít zpracovánu metodickou činnost útvaru

(roty) včetně vyřešení součinnosti s operačními skupinami jednotlivých stupňů velení, řízení opevňovacích prací, organizaci logistické podpory, systému velení a způsobu předávání již vybudovaných objektů a vyrobených opevňovacích prvků k budování dřevozemních objektů.

Závěr:

Tyto návody budou dále prověřovány při cvičeních, plánovaných ve VR 1998, budou doplňovány a aktualizovány podle toho, co a jak se osvědčí v praxi.

Pro dobro věci by bylo žádoucí, kdyby se k uvedené problematice vyjádřil co nejširší okruh vojáků z povolání, kteří s realizací podobných úkolů přijdou do styku a mohli by se podělit o získávané zkušenosti.

Možný metodický postup při plnění úkolu budování ochranných staveb „předem“ za řízení OSk viz str. 25 a 26

METODICKÝ POSTUP
při plnění úkolu budování ochranných staveb „Předem“ za řízení OSk (varianta)

Opatření	Plánování	Upřesnění úkolů v terénu - součinnost		Vlastní budovná
Vyčleněný čas	1 den	2 dny		4 - 6 dní
žsk mb	- na základě rozhodnutí velitele zpracuje harmonogram budování ochranných staveb v pásmu obrany mb, mpr - zpracuje rozdělení přidělených sil a prostředků žopevpr pro budování - vyhodnocení terénu, podmínek budování	- v souladu s rozhodnutím velitele upřesňují jednotlivá obranná postavení s OSk mpr a ostatních bojových jednotek v terénu - navazují součinnost s velitelem žopevpr, kterému upřesní: • průběh a objem prací na jednotlivých obranných postaveních	- pokračují v upřesňování prostorů obrany s OSk mpr - sledují zahájení prací - organizují logistickou podporu a systém velení - podávají hlášení nadřízenému	- řídí a koordinují činnost při budování a přesunech jednotlivých skupin s vel. žopevpr - kontrolují a upřesňují plnění prací v souladu se zpracovanými harmonogramy - dokončují upřesňování obranných prostorů s OSk mpr - řídí přebírání vybudovaných staveb - udržují součinnost s orgány na teritoriu, policií a ženijními jednotkami
OSk (mb)	- připravují podklady pro řízení prací • obranná postavení mpr • upřesnění úkolů v terénu • začlenění posilových prostředků • časové plnění podle harmonogramu s vel. žopevpr • přidělení tahačů pro ZP • budování obrany • vyhodnocení dokumentace ZP budování obrany • plánují místa styku pro žopevpr	• místo a čas styku s OSk mpr se skupinami žopevpr • počet pracovních skupin • zpracování harmonogramu • systém vytyčení opevňovacích objektů - navázání součinnosti s orgány teritoria, místní samosprávy, policie, případně pohraniční policie		

METODICKÝ POSTUP

(pokračování)

Opatření	Plánování	Upřesnění úkolů v terénu - součinnost		Vlastní budovně
Vyčleněný čas	1 den	2 dny		4 - 6 dní
- OSk (mpr, mr)	- na základě rozhodnutí velitele připravují podklady a vydají úkoly pro mr • obranná postavení - zpracovávají harmonogram	- zúčastňují se upřesnění úkolů v terénu - prakticky upřesňují jednotlivá obranná postavení do okopu vto v souladu s rozhodnutím velitele zpracovávají schémata obrany	- prakticky vytyčují jednotlivé okopy v terénu, místa ochranných staveb a průběh zákopové sítě - dokončují schémata jednotlivých obranných postavení - přidělí k žopevpr tahače pro ZP 60/90	- předávají schémata rozmístění jednotlivých ochranných staveb velitelům jednotek žopevpr - zavádějí skupiny a jednotlivé stroje k vytyčeným objektům
vel. žopevpr	- upřesňuje si úkol - organizuje přesuny do prostoru soustředění k plnění úkolu ve prospěch mb - provádí základní kalkulace možností - připravuje se k plnění úkolu	- navazuje součinnost s OSk mb - plní úkoly v souladu s rozhodnutím velitele (žb, žtp), kontroluje plnění odborných úkolů - provádí kontrolu skupin vyčleněných pro budování ve prospěch mb	- zpracovává a vydává upřesnění k plnění úkolu • složení jednotlivých skupin • místo, čas styku s OSk • přesun do prostoru plnění úkolů • logistickou podporu • systém střežení	- v součinnosti s OSk (mb) koordinuje činnost jednotek - provádí kontrolu kvality prováděných prací a řeší otázky technického a materiálního zabezpečení
žopevpr (jednotky)	- provádějí přesun a připravují se k plnění úkolů v souladu s rozhodnutím velitele	- přesun rot do prostorů činnosti - připravují se k plnění úkolů budování ochranných staveb	- vyčleněné skupiny (jednotky) se připravují k plnění úkolů - k zahájení budování	- budují ochranné stavby podle schémat a vytyčených ochranných postavení za řízení

VÝCVIK NA STŘELECKÉM TRENAŽÉRU TEST-2

Podplukovník Ing. VLASTIMIL VÝLETA

K problematice trenažéru TEST-2 bylo v našem časopisu v minulosti uveřejněno několik článků (viz VP č. 11/95, str. 31, 6/96, str. 12 a 8/96, str. 13). Tento článek svým významem přesahuje obvyklý rámec, protože svým metodickým obsahem je významnou pomůckou pro kvalitní přípravu velitelů i cvičících.

Výcvikové úlohy, způsob jejich zpřístupnění, plnění, vyhodnocení, evidence a celkové začlenění do systému výuky a výcviku vytváří ucelenou metodiku výcviku ve střelbě ze zbraní bojových vozidel, s využitím střeleckého trenažéru TEST-2. Toto špičkové zařízení umožňuje jak individuální, tak i skupinový výcvik střelců tanku a střelců operátorů bojových vozidel.

1. Úvod

Vojskové zkoušky střeleckého trenažéru TEST-2 v modifikacích BVP-1, BVP-2, T-72, T-55AM2, PTRK 9P133, 9P148 a DĚL prokázaly kvality tohoto výcvikového zařízení jak po stránce konstrukční, tak i programové. Současně byly přijaty závěry k vytvoření metodiky výcviku pro jednotlivé modifikace, skupinami odborníků AČR. Řízení tohoto úkolu bylo svěřeno Katedře střelecké přípravy VVŠ PV Vyškov.

Pracovní skupiny VVŠ PV a VA Vyškov nejprve vytvořily a následně vložily výcvikové úlohy do počítače trenažéru pro modifikace T-55AM2, T-72, BVP-1 a BVP-2. Konečnou úpravu úloh, doplnění chybějících a jejich verifikaci pak iniciativně provedli učitelé střelecké přípravy VVŠ PV a VA Vyškov.

Koncepce metodiky výcviku na střeleckém trenažéru TEST-2 vychází z následujících požadavků:

- úplná a objektivní kontrola výsledků výcviku
- průběžná i celková evidence výsledků
- postupné zvyšování náročnosti úloh individuálního i skupinového výcviku
- návaznost na systém výuky a výcviku střelecké přípravy, dle předpisů pro výcvik jednotek pozemního vojska AČR
- možnost objektivní kontroly využití trenažéru
- univerzálnost konstrukce a programu s možností využití i pro další bojová vozidla
- atraktivnost výcvikových úloh, podporující přirozenou soutěživost cvičících
- možnost vytváření vlastních úloh uživatelem.

2. Příprava trenažéru k výcviku

Sestavení soupravy provést podle pokynů, uvedených v **Technickém popisu a návodu k obsluze**. Vzhledem k tomu, že skupinové výcvikové úlohy jsou vytvořeny systémem zprava doleva, je nutno tuto skutečnost respektovat i při instalaci střeleckých pracovišť. Řídící pracoviště se připojuje k prvnímu pracovišti. Soupravu je vhodné rozestavit tak, aby byl umožněn průchod mezi jednotlivými pracovišti a také z jejich zadní strany z důvodu volného přístupu k počítači a monitoru po sejmutí zadního krytu. Před nasazením zadního krytu je nutné nastavit potenciometrem na

počítači maximální hlasitost zvukových efektů a zapnout monitor. Pro zabezpečení bezporuchové činnosti jednotlivých pracovišť i celé soupravy je třeba věnovat zvláštní pozornost upevnění konektorů a jejich zajištění. Kably uspořádat tak, aby nedošlo k jejich mechanickému poškození.

Řídicí pracoviště se doporučuje vybavit sešitem, do kterého bude správce trenážeru (pověřená osoba) zapisovat údaje o cvičících, ještě před jejich vložením do paměti počítače řídicího pracoviště.

Střelecký trenážer TEST-2 je vybaven dvěma základními programy. **První program** slouží k ukládání údajů o cvičících a evidenci výsledků výcviku. **Druhý program** obsahuje soubor výcvikových úloh.

Před zahájením výcviku je nutné vložit údaje o cvičících do databáze cvičících v řídicím pracovišti trenážeru. Tyto údaje jsou neveřejné, a proto je vstup do této databáze chráněn heslem. Údaje o cvičících jsou uloženy natrvalo a při následném výcviku není nutno tuto činnost opakovat. Součástí údajů o výsledcích výcviku je i doba procvičení úlohy. K tomu je nutno zkontrolovat a případně nastavit systémový čas.

2.1. Výběr typu (modifikace) trenážeru

Zapnout hlavní vypínač na levé straně řídicího pracoviště a vyčkat než se objeví tabulka:

VYBER TYP TRENAZERU

BVP-1
T-55
BVP-2
T-72
PTRK
DELVO

Pomocí šipek na velké klávesnici řídicího pracoviště přesunout zvýrazněný řádek na zvolený typ (modifikaci) trenážeru a stlačit klávesu **Enter**.

2.2. Nastavení systémového času

Na monitoru řídicího pracoviště je zobrazeno

E-COM Slavkov u Brna TEST-2

Zkontroluj datum a stiskni Enter:

Current date is

Enter new date (dd-mm-yy)

Je-li datum správné, stlačit **Enter**, pokud nesouhlasí, vepsat správné a vložit stlačením klávesy **Enter**. Na monitoru se zobrazí další informace.

Zkontroluj čas a stiskni Enter:

Current time is

Enter new time:

Je-li čas správný, stlačit **Enter**, pokud nesouhlasí, napsat správný údaj a vložit stlačením klávesy **Enter**.

2.3. Heslo

Na monitoru se zobrazí tabulka

Evidence TEST-2

Editace databáze cvičících
Editace pomocných databází
Prohlížení databáze výsledků
Změna hesla
Zálohovat databáze
Obnovit databáze

Tuto tabulku budeme v dalším textu označovat jako „**Základní mód**“.

Při vkládání hesla nebo jeho změně je postup následující:

Δ pomocí svislých šipek přesunout zvýraznění řádku (dále jen zvolit) na **Změna hesla** a stlačit **Enter**, na monitoru se zobrazí

Heslo:

Δ není-li vloženo žádné heslo, pak stačí stlačit klávesu **Enter**

Δ pokud provádíme změnu hesla, tak vepsat do rámečku původní heslo. Z důvodu jeho utajení se na monitoru nevypisují písmena ani čísla, ale pouze hvězdičky.

Stlačit **Enter** a na monitoru se zobrazí

Nové heslo:

Δ vepsat do rámečku nové heslo a stlačit **Enter**, na monitoru se zobrazí

Ověření nového hesla:

Δ znovu vepsat nové heslo, stlačit **Enter**, je-li heslo správné, zobrazí se na monitoru **Základní mód**.

2.4. Vkládání údajů o cvičicích

Při vkládání údajů o cvičicích postupovat takto:

◊ na monitoru je zobrazen **Základní mód**

◊ zvolit **Editace databáze cvičicích** a stlačit **Enter**

◊ program požaduje heslo

◊ vepsat do rámečku heslo a stlačit **Enter**, na monitoru se zobrazí

◊ stlačit **Enter**, levý horní rámeček zmizí

◊ v pravém horním rámečku jsou 3 mož-

nosti výběru požadované funkce

a) - zvolit funkci a stlačit **Enter**

b) - stlačit zvýrazněné písmeno funkce

c) - stlačit klávesu napsanou vpravo od funkce.

Pro vkládání údajů o cvičicích je nutno zvolit funkci **Přidat...**

◊ na monitoru se zobrazí tabulka

Přidání záznamu

Rodné číslo: ----- / ----- Další
Jméno: -----
Příjmení: ----- OK
Datum nástupu: ----- / -----
Datum odchodu: ----- / -----
Funkce: nic
Osádka: -
Četa: -
Rota: -
Prapor: -
Poznámka 1: -----
Poznámka 2: ----- Zrušit

O programu

Evidence cvičicích TEST-2

Verze 2.0.

Autorská práva (c)

E-COM s.r.o. Slavkov u Brna

Jun 30 1997

OK

Evidence cvičicích TEST-2

Vybrat...	F5
Editovat...	F1
Přidat...	F2
Zrušit...	F3
Zrušené...	F4
Tisk...	F8

Archivace	Ctrl+F3
Deaktivace	Ctrl+F2

Reset	F6
O programu	Alt+P
Konec	F10

Číslo	Jméno	Příjmení	Funkce	O C R	P

Tabulku **Přidání záznamu** vyplnit takto:
Rodné číslo

* vepsat rodné číslo; cvičící, kteří mají za zlomkovou čarou pouze tříciferné číslo, vepíší za ni jako první číslici nulu

* jestliže cvičící **nemůže z osobních důvodů** své rodné číslo sdělit, je možné zadat libovolné číslo, a přesně si ho zapamatovat.

Jméno

* první písmeno velké, ostatní malá.

Příjmení

* všechna písmena velká

* hodnost a akademické tituly neuvádět.

Datum nástupu

* zadat datum nástupu nebo datum zahájení výcviku na trenažéru.

Datum odchodu

* u cvičících, kde není přesně známo (velitelé, učitelé atd.), neuvádět

* tento údaj má význam pouze pro archivaci výsledků

* při zvolení funkce **Archivace...** jsou přesunuti do archivu ti cvičící, kterým uplynulo více než 3 měsíce od uvedeného data odchodu.

Funkce

* stlačit klávesu **Tabelátor** a zvolit požadovanou funkci z předložené nabídky, po vybrání funkce stlačit **Enter**.

Osádka

* napsat číslo osádky

* jestliže velitel jednotky nepovažuje tento údaj za podstatný, není nutno jej uvádět

* má vliv pouze na volbu stupně hodnocení jednotky.

Četa

* napsat číslo čety

* má vliv pouze na volbu stupně hodnocení jednotky.

Rota

* jako u čety.

Prapor

* jako u čety

* číslo praporu musí být vždy uvedeno.

Poznámka 1,2

** umožňuje veliteli jednotky vložit do paměti počítače informace, které nebyly obsaženy v předchozích, a je vhodné je uvést

** nemusí být vyplněny.

Další

* je trvale zvýrazněno, což znamená, že stlačením **Enter** se údaje uloží a je nabídnuta prázdná tabulka k vyplnění pro dalšího cvičícího.

OK

* po zapsání všech potřebných údajů o cvičícím se při zvolení této funkce a stlačením **Enter** provede uložení údajů, další prázdná tabulka však není nabízena.

Zrušit

* zvolením této funkce a stlačením **Enter** se přeruší vkládání údajů o cvičícím a tabulka zmizí. Stejněho efektu lze dosáhnout stlačením **Esc**.

Pohyb mezi jednotlivými řádky se provádí svislými šipkami.

K opuštění databáze cvičících je třeba jedním ze tří způsobů zvolit funkci **Konec**. Trenažér se převede do **Základního módu**.

Tím je střelecký trenažér TEST-2 připraven k výcviku.

3. Didaktická náplň trenažéru

Soubor výcvikových úloh obsahuje:

- a) individuální úlohy
- b) skupinové úlohy
- c) doprovodné programy

3.1. Individuální výcvik

Tento druh výcviku je možné provádět až na čtyřech střeleckých pracovištích současně. **Řídící pracoviště musí být v Základním módu.** Každý cvičící postupně a zcela samostatně plní úlohy (jsou zpracovány ve třech stupních obtížnosti) v metodické posloupnosti (od jednodušší ke složitější) a vždy po splnění procvičované úlohy jsou mu nabídnuty další. Cvičící je veden programem počítače střeleckého trenažéru od 1. do 47. úlohy (u modifikace T-72 a T-55AM2).

Jméno cvičícího spolu s hodnocením každé úlohy se ukládá do paměti řídicího počítače. To umožňuje snadnou kontrolu výsledků výcviku každého jednotlivce daného dne nebo za určité období, hodnocení jednotky a kontrolu využití trenažéru samotného.

Individuální výcvik zahrnuje úlohy nácvik a průpravné cvičení střelby individuální.

Princip průchodu souborem individuálních úloh je patrný ze schémat č. 1, 2, 3.

Schéma č. 1

1a	→	2a	3a	4a		47a
↓						
1b		2b	3b	4b		47b
1c		2c	3c	4c		47c

Při prvním kontaktu cvičícího s trenažerem TEST-2, je při individuálním výcviku nabídnuta úloha 1a. Po dosažení kladného hodnocení jsou nabízeny úlohy 1b, 2a. Není-li cvičící spokojen s hodnocením splnění úlohy 1a, může se vrátit k jejímu opětovnému procvičení.

Schéma č. 2

1a	2a	→	3a	4a		47a
↓						
1b	2b		3b	4b		47b
1c	2c		3c	4c		47c

Pokud cvičící zvolil a splnil úlohu 2a, jsou nabízeny úlohy 1b, 3a. I zde se však může vrátit k již splněným úlohám, není-li spokojen s jejich hodnocením.

Schéma č. 3

1a	2a	→	3a	4a		47a
1b	→	2b	3b	4b		47b
↓						
1c	2c	3c	4c		47c	

Další zvolenou a splněnou úlohou byla úloha 1b. Program nabízí cvičícímu úlohy 1c, 2b, 3a. Možnost opětovného procvičení již splněných úloh je samozřejmostí.

Dosavadní zkušenosti z výcviku ukazují, že je výhodné postupovat systémem splnění jedné úlohy ve všech třech stupních obtížnosti. Tím se výrazně zkracuje doba přípravy úlohy, neboť terén je v dané úloze

stejný a doba na jeho nahrání se minimalizuje. Rovněž z metodického hlediska je správné procvičovat úlohy tímto způsobem.

Vzhledem k možnému nedostatku času na trenažerový výcvik, probíhajícímu období výcviku, rozdílné úrovni vycvičenosti atd., má řídící výcviku možnost procvičovat **individuální úlohy skupinovým způsobem**. Cvičící pouze připraví střelecké pracoviště k přijetí úlohy, požadovanou úlohu však již vybírá řídící a odesílá cvičícím. Řídící pracoviště se po odeslání úlohy samostatně převede **do Základního módu**. Tento způsob výcviku umožňuje nejen procvičit úlohy, ke kterým by se mnozí cvičící z různých, objektivních či subjektivních nepropracovali, ale i porovnávat úroveň jejich vycvičenosti. Lze předpokládat, a zkušenosti to potvrzují, že procvičování individuálních úloh skupinovým způsobem se mnohde stane hlavním způsobem výcviku v pevných hodinách výcviku. Naopak, individuální výcvik řízený počítačem bude převládat v době samostatné přípravy cvičících.

3.2. Skupinový výcvik

Výcvik může probíhat až na čtyřech střeleckých pracovištích současně. Cvičící nejprve připraví trenažery pro přijetí úlohy z řídícího pracoviště. Řídící výcviku odešle vybranou úlohu současně všem pracovištím procvičení. Na monitoru řídícího pracoviště má řídící možnost sledovat průběh řešení střelecké úlohy libovolným cvičícím.

Po ukončení cvičení následuje hodnocení výsledků a dle potřeby rozbor úlohy, s možností vytištění tiskárnou, která je příslušenstvím trenažeru.

Skupinový výcvik věrně imituje průběh současného výcviku několika cvičících tak, jak se s ním vojáci setkávají na střeleckých cvičištích a tankových či součinnostních střelnicích. Plně je využívána hovorová souprava, umožňující vzájemnou komunikaci řídícího výcviku se cvičícími.

Skupinový výcvik zahrnuje: průpravná cvičení střelby skupinová, cvičení střelby, bojové střelby a perspektivně též řízení palby a bojové hry. V modifikaci T-72 a T-55 se jedná o úlohy č. 48 - 78.

3.3. Doprovodné programy

Zde jsou uloženy podpůrné výcvikové soubory, které v rámci individuálního výcviku umožňují cvičícímu například seznámení s treňážerem, nácvik zamiřování opísováním obálky atd.

3.4. Volné úlohy

Pokud soubor výcvikových úloh uživateli nevyhovuje, nebo některé úlohy postrádá, má možnost vytvořit úlohy vlastní. Ty pak budou uloženy v souboru volných úloh. Bylo však snahou řešitelů, aby uživatel nebyl nucen k tvorbě vlastních úloh přistupovat.

(Dokončení článku v dalším čísle - Druhy úloh a jejich charakteristika.)

ZÁSADY UKLÁDÁNÍ POZEMNÍ VÝZBROJE A TECHNIKY

Podplukovník Ing. JIŘÍ ŠŤASTNÝ, CSc.,

Ing. JINDŘICH PACOVSKÝ

Některé klíčové zámysly Národní obranné strategie ČR i následně na ni navazující Vojenské strategie ČR ukazují, že význam kvalitně uložené především pozemní výzbroje a techniky (PVT) nejen zůstane zachován, ale poroste. Potvrzují to i konkrétní návrhy na potřebné změny organizační struktury vojsk AČR, které dopracovávají složení brigád územní obrany nebo přímo významné články týkající se ukládání PVT, které si kladou za cíl zlepšit a z hospodárnit péči o vojenskou techniku a materiál (VTM) nejen realizací „Systému ukládání a skladování výzbroje, techniky i materiálu“ (US VTM), ale i využitím nových prostředků ochrany VTM a metod ukládání.

Vzhledem k předpokládanému cílovému stavu uložené techniky a zaskladněného materiálu v rozsahu 75 až 80 %, chceme v článku utřídit hlavní zásady ukládání PVT.

Ukládání PVT je vzhledem k řadě skutečností dosud převážně sezónní záležitostí, která probíhá od května do října.

1. Rozdělení PVT z hlediska používání

Rozdělení PVT se realizuje v souladu s tabulkovými počty (TMP, TVP), s charakterem používání (provozu) PVT a se zásadami pro výběr PVT do skupin.

V souhrnu se PVT z hlediska používání člení na skupiny:

A. PVT běžné potřeby (BP)

- PVT provozní (BP - P)
- PVT uložená (BP - U)

B. PVT nedotknutelných zásob (NZ)

Zahrnuje PVT, která je dána rozdílem tabulek počtů (TVP - TMP).

Zařazení PVT do skupin používání zveřejní velitel útvaru po ukončení výběru PVT ve svém rozkazu s uvedením následujících údajů:

- skupina zařazení PVT
- jednotka, k níž je PVT zařazena
- typ PVT
- VPZ (kmenové případně výrobní číslo)
- roční norma spotřeby provozních jednotek.

ad A) Pozemní výzbroj a technika běžné potřeby (PVT BP)

Zahrnuje veškerou PVT v souladu s tabulkami mírových počtů. Z hlediska charakteru používání se PVT BP zařazuje do skupin:

a) BP - P (provozní) PVT je určena k realizaci požadavků:

◊ nácviků úkolů pohotovosti

◊ výcviku vojsk

◊ dopravy osob a přepravy materiálu i techniky, tzn. k zabezpečení především mírového chodu života vojsk.

b) BP - U (uložená) PVT je určena k zabezpečení:

◊ úkolů pohotovosti

◊ útvarových (praporečních, oddílových) cvičení

◊ cvičení vyšších stupňů

◊ stmelovacích cvičení záloh

◊ mimořádných cvičení.

PVT BP - U je ukládána krátkodobě (KU).

PVT zařazenou ve skupině BP - U **uložená** lze používat maximálně třikrát za výcvikový rok pro:

Δ zabezpečení úkolů připravenosti, spojených s výjezdem organických jednotek

Δ doplnění počtů organické jednotky při útvarových taktických cvičeních nebo cvičeních vyšších stupňů

Δ nezbytné zabezpečení výcviku do doby převzetí PVT po provedené nálezové opravě (NO) po splnění meziopravní normy MON (pokud PVT není doplněna z opravného fondu opravce, pouze ve výjimečných případech po schválení velitelem sboru)

Δ splnění úkolů spojených s překonzervací.

Použití PVT zařazené ve skupině BP - U (uložená) je oprávněn povolit velitel útvaru. Vyjmutí i opětovné uložení PVT BP - U se zveřejňuje v rozkazu velitele útvaru a zaznamenává v provozní dokumentaci PVT.

ad B) Pozemní výzbroj a technika nedotknutelných zásob (PVT NZ)

Zahrnuje veškerou PVT podle TVP minus PVT podle TMP. Ukládá se dlouhodo-

bě, není-li výcvikovými dokumenty stanoveno jinak (neperspektivní VT, VT určená na modernizaci v následujícím roce ap.). Je určena k použití v době mimořádných opatření státu.

Poznámka: Jiné použití PVT NZ, kromě úkolů spojených s překonzervací, je oprávněn povolit NGŠ AČR (v přesně stanovených případech i velitel sboru).

2. Podmínky ukládání pozemní výzbroje a techniky

Z naznačených skutečností vyplývá **aktuální nutnost systematické klimatické a protikorozi ochrany PVT v AČR.**

S ohledem na geografickou polohu České republiky a tím klimatické podmínky lze **ukládání PVT v AČR provádět za následujících podmínek:**

* suché a stále počasí

* teplota vzduchu minimálně 14 °C

* relativní vlhkost vzduchu maximálně 65%.

Těchto podmínek lze dosáhnout i s využitím technických prostředků úpravy teploty a kryptoklimatu.

Další z podmínek představuje stále pracovní zařazení zaškolených osob.

Systém ukládání PVT se v AČR realizuje schválenými a povolenými:

◊ **druhy** (krátkodobé, dlouhodobé)

◊ **způsoby** (vojsový, dodavatelský, kombinovaný)

◊ **metodami** (KU, překryt, do PE-obalu, do F-obalu)

◊ **technologiemi** (statické i dynamické odvlhčování vzduchu, kontaktními i vypařovacími inhibitory, kombinovanými způsoby ap.)

◊ **prostředky** (pro čištění povrchů, konzervaci, ukládání; jsou uvedeny a každoročně aktualizovány ve směrnici náčelníka sekce logistiky GŠ AČR „Povolené prostředky pro US VTM v AČR“).

Poznámka: Vzhledem ke geografické poloze a klimatickým podmínkám ČR se PVT ve skupině provozní při přerušení jejího používání na dobu delší než 30 dnů (např. mezi výcvikovými cykly, nedoplněná obsluha, čekání na opravu ap.) ukládá krátkodobě (KU).

Používání PVT po splnění plánované roční normy spotřeby provozních jednotek (km, Mh, Nc, Vc, Vh, Vr ap.) **je zakázáno!**

Na uvedené provozní PVT se provede plánovaná údržba a krátkodobě se ukládá. Tuto PVT lze dále používat, pokud na ní byly převedeny provozní jednotky (PJ) z jiné PVT shodného typu a zařazení, nebo byla-li zvýšena norma ze zálohy. Převod se zaznamená do stanovené dokumentace s uvedením VPZ (výrobního, kmenového nebo evidenčního čísla) PVT a množství převedených provozních jednotek.

Přijatá opatření se zveřejní v rozkazu velitele útvaru.

2.1 Požadavky na PVT pro ukládání PVT určená pro ukládání musí být:

- provozuschopná (bojeschopná)
- ve správném technickém stavu
- úplná (včetně stanovené výstroje a nářadí)
- po provedené údržbě (ZÚ, TÚ 1,2)
- minimálně se zásobou 1/3 meziopravní normy provozních jednotek.

Minimální zásoba provozních jednotek (PJ) do meziopravní normy (MON) ve skupině uložená a NZ nesmí poklesnout pod 1/3 MON.

U kombinovaných souprav je rozhodující zásoba 1/3 MON speciální nástavby (pro všechny sledované PJ).

Poznámka: Je-li PVT kombinovaná souprava, ukládá se jako celek.

A. Požadavky na PVT pro krátkodobé uložení (KU)

PVT určená ke krátkodobému uložení (KU) musí být uvedena do správného technického stavu a řádně vyčištěna.

Poznámka: U PVT určené pro KU se provede v plném rozsahu předepsaná údržba po použití. U PVT, která má menší zásobu PJ do nejbližší stanovené údržby než 30 %, musí se provést následující technická údržba.

Je-li PVT delší dobu opakovaně krátkodobě ukládána, je nezbytné po 5 letech nepřetržitého uložení provést obměnu: Δ pohonných hmot a maziv

Δ provozních kapalin

Δ nekovových dílů s omezenou životností (např. pryž), v rozsahu shodném se zásadami pro vyjímání PVT z dlouhodobého uložení.

Zákonné revize se u krátkodobě uložené PVT provádějí ve stanovených lhůtách s přihlédnutím k termínu překonzervace.

Poznámka: U všech druhů KU se zabezpečuje minimálně konzervace:

- spalovacího motoru
- výzbroje
- pryžových dílů (nátěrem).

Další rozsah prací a termíny jsou stanoveny technologickými postupy (TeP) v odborných předpisech.

B. Požadavky na PVT pro dlouhodobé uložení (NZ)

PVT určená k dlouhodobému uložení do NZ musí být nejnovějších výrobních ročníků nebo po provedených opravách (SO, GO, revizních opravách RE-10), nálezo- vých opravách (NO) a revizích v opravárenském podniku (OP) nebo zařízení logistiky (ZL) a to nejméně s 1/3 zásoby provozních jednotek MON.

U PVT určené pro dlouhodobé uložení (DU) nové nebo po GO se zkontroluje technický stav v rozsahu stanoveném TeP pro přípravu daného typu PVT k DU.

Není-li PVT po opravě (GO, SO, NO nebo revizní opravě RE-10) nebo revizi, je nutno před dlouhodobým uložení provést technickou údržbu TÚ č. 2.

Poznámka:

1. PVT se dlouhodobě ukládá s úplnou výstrojí, výbavou, výzbrojí, PHM ap.

2. Není-li stanoveno jinak, PVT se ukládá bez munice.

3. Z PVT se vyjímá pouze materiál stanovený odbornými předpisy a TeP (obvykle neskýtá záruku životnosti po dobu uložení PVT nebo vyžaduje zákonné revize v kratších lhůtách než je uložení).

4. Lafetované zbraně lze po dobu DU skladovat odděleně od techniky ve skladech zbraní, v souladu se zásadami předpisů Vševojsk-5-6 a Vševojsk-5-7/2.

PVT v dlouhodobém uložení musí mít nové provozní náplně a PHM, které musí být použitelné po celou dobu uložení. Současné technologie DU umožňují skladovat DU PVT bez benzinu, ale ne bez nafty, která v palivovém systému plní konzervační úlohu.

Použité pohonné hmoty, maziva a další provozní materiály musí odpovídat schválenému mazacímu plánu a ustanovením odborného předpisu dané PVT.

Poznámka: Benzinové nádrže dlouhodobě uložené PVT se neplní.

Tlakové láhve, hasicí přístroje, pneumatiky ap. musí být uloženy s perspektivou, že během uložení nebudou obměňovány.

V dlouhodobě uložené PVT nesmí být materiál, který svojí životností neodpovídá době uložení. Přehled materiálu povoleného ukládat mimo PVT uvádí odborný předpis. Způsob doplnění PVT o takto skladovaný materiál musí být zpracován v plánu konečné úpravy.

Ve stanovených termínech se u dlouhodobě uložené PVT obměňují:

- ◊ akumulátory
- ◊ pneumatiky
- ◊ pohonné hmoty a maziva
- ◊ speciální provozní hmoty
- ◊ ostatní materiál, jehož vlastnosti se nepříznivě mění, v závislosti na době uložení PVT.

Poznámka: Dokumentace uložené PVT se ukládá u stanoveného funkcionáře mimo PVT.

2.2 Zásady pro zařazení PVT do skupin

Minimální zásoba provozních jednotek PVT do MON ve skupině **uložená a NZ** nesmí po celou dobu jejího zařazení v uvedených skupinách poklesnout pod 1/3 MON.

Výše uvedené se týká strojového spodku i nástavby v kombinované soupravě.

Automobilová technika (AT) zařazená ve skupině **uložená i v NZ musí:**

Δ mít minimálně 50% zásobu průběhu PJ (km, Mh) do následující nálezové opravy (NO)

Δ mít předepsanou zásobu PJ

Δ být ve správném technickém stavu.

Poznámka: Zásoba provozních jednotek u speciálních nástaveb musí být minimálně 1/3 jejich MON.

PVT převzatou útvary od opravárenských podniků po provedených opravách (SO, GO, revizních opravách RE-10 a NO) **zařadit výhradně do skupiny uložená.** Do skupiny provozní v uvedeném případě zařadit PVT ze skupiny uložená s nejmenší zásobou PJ do plánované opravy.

Použití PVT ve skupině uložená řídit tak, aby nebyla vyčerpána zásoba PJ stanovená pro zařazení do uvedené skupiny před uplynutím 10 let od výroby, GO, SO, NO nebo poslední RE-10.

Dosáhne-li zásoba PJ u PVT stanovené hranice minimálně 1/3 do MON a od poslední RE-10 nebo SO uplynulo 10 a více let, provést RE-10 a zařadit zpět do skupiny uložená nebo NZ tak, aby PVT s největší zásobou PJ do MON byla v NZ.

Navrhovaný systém obměny PVT zařazené ve skupině BP - P (provozní) a PVT souhrnně ve skupině uložená

O provedení nálezové opravy (NO) a o zařazení PVT po provedené opravě rozhoduje, na základě žádosti útvaru podané služebním postupem, Velitelství logistiky (VL).

Převod PVT ze skupiny uložená s nejmenší předepsanou zásobou PJ do skupiny provozní lze uskutečnit jako náhradu za PVT po NO. Toto provést ve výjimečných případech, pro vytvoření nejlepšího technického stavu PVT ve skupině uložená. PVT po provedené NO zařadit do skupiny uložená.

Převod PVT ze skupiny NZ do skupiny uložená a ze skupiny uložená do skupiny provozní a naopak uskutečňovat jen na návrh a zdůvodnění příslušných svazů a se schválením Velitelství logistiky. Za shodných podmínek lze zařadit PVT po provedené NO do skupiny NZ.

Základní kritérium naznačené možností představuje správný technický stav a splnění ostatních podmínek pro zařazení do skupiny NZ.

2.3 Normy pro ukládání a vyjímání PVT z uložení

U PVT zařazené ve skupině BP - P (provozní), u které se po dobu minimálně 30 dnů neplánuje provoz (použití), se provede do 14 dnů:

- základní údržba
- konzervace spalovacího motoru a výzbroje.

U PVT s prostoje větším než 30 dnů provést krátkodobé uložení (KU) podle rozhodnutí náčelníka logistiky útvaru.

Připravenost PVT k uložení a kvalitu ukládání kontroluje u KU komise určená velitelem útvaru.

U dlouhodobého uložení (DU) kontroluje připravenost PVT a dodržování stanovené technologie (TeP) komise určená velitelem brigády.

Při dlouhodobém ukládání dodavatelským způsobem, kdy záruky přebírá příslušný opravárenský podnik (OP) nebo zařízení VLOG, kontroluje komise brigády dodržení záručních podmínek, stanovených ve smlouvě mezi útvarem a OP (zařízením VLOG).

Ukládání PVT vojskovými prostředky řídí velitel útvaru. Závěry komise o ukládání PVT se zveřejní v rozkazu velitele útvaru.

Uloženou PVT může velitel útvaru vyjmout z uložení maximálně dvakrát v průběhu výcvikového roku.

Vyjmutí a zpětné ukládání PVT DU ze skupiny NZ stanovuje ve svém rozkazu velitel sboru na základě nařízení NGŠ k použití PVT ze skupiny NZ.

Každé vyjmutí PVT z KU nebo DU musí být zveřejněno v rozkazu velitele útvaru s uvedením:

- * důvodu vyjmutí
- * počtu, typu, VPZ (kmenového čísla)

* normy pro zpětné uložení.

U PVT zařazené ve skupinách uložená a NZ musí být dále uvedeny plánované spotřeby PJ.

U PVT v KU je stanoveno:

Δ vyjmutí nejdníve 5 dnů před plánovaným použitím

Δ zpětné uložení nejpozději do 14 dnů po ukončení používání.

2.4 Požadavky na prostory pro ukládání PVT

Při výběru prostoru, místa a postupu (technologie) ukládání PVT se především vychází:

- z předpokládaného počtu PVT (stanoveno TMP nebo TVP)
- z předurčení PVT (skupina zařazení, jednotka atd.).

Krátkodobě i dlouhodobě uložená PVT musí být umístěna odděleně od provozní PVT. Uloženou PVT je povoleno umístit:

- ◇ v garážích
- ◇ pod uzavřenými přístřešky
- ◇ výjimečně pod otevřenými přístřešky (ESO) s další ochranou (plachta, překryt, obal ap.) PVT zařazenou do skupiny BP-U.

Poznámka:

1. Je zakázáno umísťovat uloženou PVT na otevřené prostranství.

2. Dlouhodobě uloženou PVT je povoleno umísťovat výhradně v garážích nebo jim odpovídajících prostorách.

3. Prostor umístění uložené PVT musí být trvale strážěn.

Klíče od uložené PVT, garáží, prostorů, skladů, parků a jiných zařízení, v nichž je PVT uložena v NZ se ukládají v souladu s odborným předpisem.

MOBILNÍ SOUPRAVY RÁDIOVÉ STANICE RF-13

Ing. JAROMÍR ŠIMEK

VKV přenosná rádiová stanice RF-13 umožňuje spolu s dalšími doplňky využití jako mobilní stanice ve všech typech vozidel v AČR, od osobních až po těžkou obrněnou techniku.

S cílem maximálního využití byly vytvořeny **tři základní mobilní soupravy**:

- souprava pro hlídková vozidla s výkonem 5 W,
- malá mobilní souprava s výkonem 25 W,
- velká mobilní souprava s výkonem 50 W.

Z těchto tří souprav může být odvozena řada dalších variant podle složení jednotlivých komponent, které umožňují uspokojit odlišné potřeby různých uživatelů.

Souprava pro hlídková vozidla s výkonem 5 W

Souprava je určena pro rychlé použití v osobních nebo terénních vozidlech, bez nutnosti jakékoliv zástavby, s možností okamžitého použití jako přenosná stanice. Soupravu tvoří rádiová stanice RF-13, zdrojová skříňka, mikrotelefon nebo náhlavní souprava, mobilní doplněk MD-13 a prutová anténa s magnetickým držákem MO-13.1 a popruhy pro přenášení.

Mobilní doplněk MD-13 umožňuje napájení z palubní sítě vozidla v rozsahu napětí 10 až 30 V a dále obsahuje nízkofrekvenční zesilovač s reproduktorem a výkonem 1 W pro hlasitý poslech ve vozidle. Doplněk je řešen jako samostatná skříňka, která se mechanicky připojuje mezi zdrojovou skříňku a stanici, bez potřeby kabelů. Skříňka MD-13 pracuje buď jako samostatný napáječ rádiové stanice nebo samostatně jako nabíječ zdrojové skříně, a nebo může vykonávat obě funkce najednou.

Toto řešení má provozně velmi výhodnou vlastnost - kromě toho, že je zajištěno stálé nabíjení a pohotovost zdrojové skříně, pracuje rádiová stanice při vypnutí palubní sítě ze zdrojové skříně nebo při odpojení či poklesu napětí zdrojové skříně **je napájena z palubní sítě vozidla**. Při potřebě okamžitého vyběhnutí z vozidla stačí odpojit napájecí kabel z vozidlové sítě (připojen do zásuvky pro osvětlení nebo zapalovač) a připojit prutovou anténu.

Tato souprava zachovává všechny parametry a provozní vlastnosti rádiové stanice RF-13, včetně možnosti připojení skříňky pro dálkové ovládání a retranslaci, připojení na počítač a přenos dat s rádiovým modemem, připojení na různé typy antén.

V případě, že pro dané vozidlo je vhodná trvalá zástavba, je k dispozici jednoduchý držák přízpusobitelný různým vozidlům a mobilní anténa MO-13 s mechanickým upevněním dle standardu NATO. Nejvýhodnější místo pro umístění antény je na střeše vozidla nebo na předním blatníku.

Dosah s mobilní prutovou anténou MO-13 nebo MO-13.1 je ve středně zvlněném terénu 10 až 12 km. Zvětšení dosahu je možné použitím účinnějších antén. Nejvýhodnější je použití velmi lehkého skládacího přenosného laminátového stožáru o výšce 5,4 m (hmotnost včetně obalu jen 3,5 kg) a tzv. „ground plane“ antény. V této sestavě je dosah kolem 20 km.

Malá mobilní souprava s výkonem 25 W

Souprava je určena pro jednoduchou zástavbu do všech typů vozidel - včetně obrněných, s možností napájení z palubní sítě 12 V nebo 27 V. Je určena pro obsluhu přímo z místa posádky vozidla.

Souprava zahrnuje rádiovou stanici RF-13 a skříň zesilovače ZM-13, přičemž skříň zesilovače je shodná se skříní rádiové stanice. Sestavu doplňuje rám s odpružením podle typu vozidla. V rámu je uchytena rádiová stanice a nad ní je připevněna skříň zesilovače. Stanici i zesilovač je možné rychle z rámu odpojit a vyjmout (obr. 1).

Ve skříni zesilovače ZM-13 je zesilovač vf výkonu stanice s přepínáním výkonu 5 W nebo 25 W, nízkofrekvenční zesilovač pro poslech příjmu s řízením hlasitosti a s reproduktorem, napájecí obvody pro rádiovou stanici i oba zesilovače a rádiový modem pro přenos dat a připojení na počítač. Ve víku skříně jsou umístěny obvody zesilovače výkonu ve velmi důkladném chladičím žeburu, které zabezpečuje dokonalý odvod tepla a umožňuje nepřetržitě vysílání výkonem 25 W i při teplotě okolí + 40 °C.

Zesilovač je řešen jako průchozí, přepíná se na vysílání automaticky při výkonu na jeho vstupu větším než 2 W a nepotřebuje žádnou obsluhu. Při přepnutí výkonu

do polohy 5 W zesilovač nepracuje, výkon z rádiové stanice RF-13 prochází do antény. Tím je zajištěno, že i při poškození nebo poruše zesilovače není ztraceno rádiové spojení. Zesilovač má stabilizaci výstupního výkonu a je odolný proti zkratu a odpojení antény.

Jedním z hlavních požadavků je možnost rychlého vynětí rádiové stanice RF-13 a jejího použití jako přenosné, např. při poškození vozidla. Pro tento případ je souprava rozšířena o zdrojovou skříňku, prutovou anténu, popruhy a lehkou plátěnou brašnu. Nabíjení zdrojové skříně je zajištěno z malého nabíječe NM-13 proudem 0,4 A.

Napájení soupravy včetně nabíjení zdrojové skříně je možné v rozsahu napětí palubní sítě 10 až 30 V, obvody jsou chráněny proti zkratu, přetížení a chybné polaritě. V případě použití na pevném stanovišti nebo tam, kde je k dispozici síť 220 V, je možné napájení ze síťového zdroje SZ-13.1.

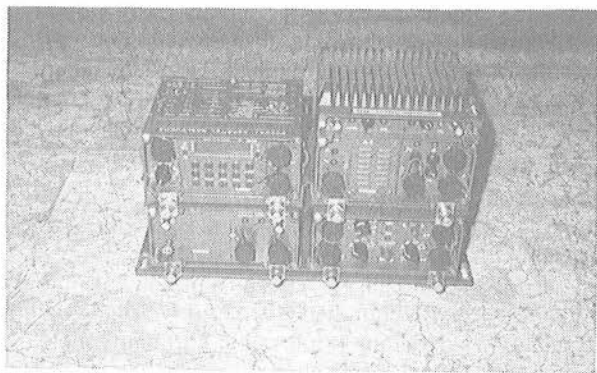
Souprava zachovává provozní možnosti a vlastnosti rádiové stanice RF-13 a navíc umožňuje díky vestavěnému rádiovému modemu přímé připojení na počítač a spolehlivý přenos dat rychlostí 300 - 2400 bit.s⁻¹.

Do soupravy patří řada antén, v nejjednodušším případě mobilní antény 1,5 m, MO-13 nebo MO-13.1. S nimi je dosah při fonickém spojení ve středně zvlněném terénu kolem 20 km.

Příkladem velmi úspěšného nasazení je montáž souprav RF-1325 ve vozidlech Roover-Defender, které jsou používány naší jednotkou v rámci mise I-FOR a SFOR v bývalé Jugoslávii.

Velká mobilní souprava s výkonem 50 W

Je určena pro zástavbu do všech typů vozidel, kde je požadována možnost řízení a ovlá-

Obr. 1 Rádiová stanice RF-13 se zesilovači výkonu 25W nebo 50W

ovládání provozu stanice ze dvou pracovišť, např. z místa posádky a ještě z místa řidiče nebo velitele vozu a pro použití, kde je třeba vyššího výkonu.

Minimální sestavu v tomto případě tvoří rádiová stanice RF-13, skříň zesilovače ZV-13 s výkonem 50 W, skříň hovorového zařízení HZ-13.A a skříňka řidiče HZ-13.B.

Zesilovač ZV-13 je konstrukčně řešen shodně, jako dříve uvedený zesilovač ZM-13 s výkonem 25 W. Rozdíl spočívá v osazení koncového stupně zesilovače dvěma výkonovými tranzistory místo jednoho a v odlišném řešení napájecích obvodů.

Z důvodu velkých odběrů ze sítě jsou stanice s výkonem 50 W řešeny pro napětí palubní sítě 27 V. Zdrojová část umožňuje pracovat v rozsahu napětí 20 až 30 V a současně zabezpečuje napájení rádiové stanice RF-13 napětím 12 V, dále napájení vestavěného nf zesilovače a datového modemu, hovorového zařízení HZ-13.A a skříňky řidiče HZ-13.B.

Skříňka hovorového zařízení je rozměrově shodná s rádiovou stanicí. Obsahuje obvody pro dálkové ovládání stanice po dvoudrátovém vedení až do vzdálenosti 2,5 km, automatickou nebo ruční retranslaci a služební hovor a signalizaci k dálkovému účastníku. Dále obsahuje obvody pro komunikaci, signalizaci a řízení provozu stanice buď z pracoviště obsluhy nebo prostřednictvím skříňky řidiče z místa velitele vozu. Provoz od řidiče je řízen z mikrotelefonu s ovládáním. V obou skříňkách je možnost řízení hlasitosti jak ve sluchátku mikrotelefonu, tak ve vestavěném reproduktoru.

Důležitým zdokonalením velké mobilní soupravy je zařazení selektivního filtru AF-13 mezi rádiovou stanicí RF-13 a výkonový stupeň ZV-13. Tento filtr velmi účinně zvyšuje selektivitu přijímače a současně omezuje vyzařování všech parazitních produktů vysílače a zužuje vysílané spektrum.

Použití filtru umožňuje zcela nezávislý současný provoz dvou stanic na jednom vozidle při vzdálenosti mobilních prutových antén minimálně 1,5 m a kmitočtovém odstupu mezi stanicemi o hodnotě 10 % kmitočtu. Při vysílání jedné stanice s výkonem 50 W nedojde ke zhoršení citlivosti přijímače druhé stanice o více než 6 dB. Tento parametr odpovídá mezinárodním standardům. Použití filtru se osvědčilo na velitelských stanovištích a v provozovnách R-6P.

Celá souprava je upevněna na odpružených rámech, umožňujících použití v pásovéch vozidlech s dělostřeleckou výzbrojí. Napájení z palubní sítě 27 V nebo ze síťového zdroje SZ-13.1

Zvýšení výkonu oproti zesilovači ZM-13 s 25 W je sice jen 3 dB, což se projeví jen malým zvětšením dosahu, ale výrazně stoupne odolnost proti rušení.

K dispozici jsou tři typy mobilních prutových antén

- třídílná anténa 2,9 m, vhodná pro kolová a pásová vozidla mimo tanků,
- dvoudílná 2,6 metrová, laminátová anténa s vysokou mechanickou odolností pro tanky,
- velmi tenká - z 50 metrů, neviditelná prutová anténa pro průzkumná vozidla.

Všechny antény jsou širokopásmové a jsou přizpůsobeny v celém kmitočtovém rozsahu 30 až 88 MHz, bez potřeby dolaďování. Všechny mobilní antény mají pružný kloub se spirálovým perem a rozměry jejich základů pro upevnění na karosérii odpovídají standardu NATO.

Pro zvýšení dosahů jsou určeny antény na stožáru. Velmi lehká a účinná je všesměrová „ground plane“ anténa, kterou vzhledem k její malé hmotnosti je možné používat i na stožáru od rádiové stanice R-111.

Další anténou - především na pevná stanoviště, je širokopásmová všesměrová anténa diskon. Vzhledem k vyšší hmotnosti musí být na důkladnějším stožáru (např. RACAL, s výškou 9 m).

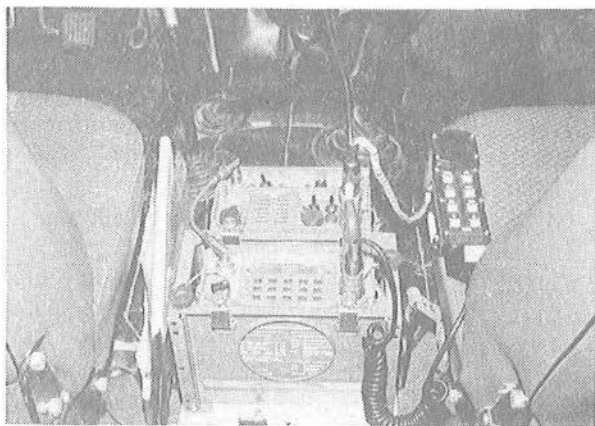
S těmito anténami je dosah běžně kolem 30 až 40 km. Nejúčinnější je směrová širokopásmová anténa logaritmicko-periodická. Má zisk 5 dB a při správném směřování a použití na obou stranách rádiového spoje, je dosah 50 až 60 km. Vyžaduje použití stožáru RACAL, který má poslední díl laminátový.

Provozní zkušenosti

Obsluha je hodnocena jako velmi jednoduchá, nic se nenastavuje ani nedoladuje, navazování spojení je rychlé a spolehlivé. Velmi kladně je hodnoceno prioritní prohlížení přednastavených kanálů.

Uváděné dosahy platí ve středně zvlněném zalesněném terénu, kde převýšení nepřesahuje 50 až 100 m. Při větších vzdálenostech než 20 km je již třeba započíst zaboření země. Před plánovaným spojením na větší vzdálenosti je třeba podle mapy ověřit terénní profil a vyladit vhodná stanoviště.

Například při spojení mezi Havlíčkovým Brodem a Chručím bylo dosaženo s logaritmicko-periodickými anténami spolehlivého fonického i datového spojení na vzdálenost 44 km, i přes velké převýšení Železných Hor. Při spojení ve směru na Zruč bylo dosaženo spojení na 75 km.

Obr. 2 Nouzová zástavba rádiové stanice RF-1325 ve vozidle Gaz-69

Přenosy dat: Nové typy rádiových modemů mají volitelnou rychlost přenosu 300, 600, 1200 a 2400 bit.s⁻¹, kterou je možno volit podle kvality rádiového kanálu. Podle zkušeností, kde je ještě přijatelné fonické spojení, je spolehlivý přenos rychlostí 600 bit.s⁻¹.

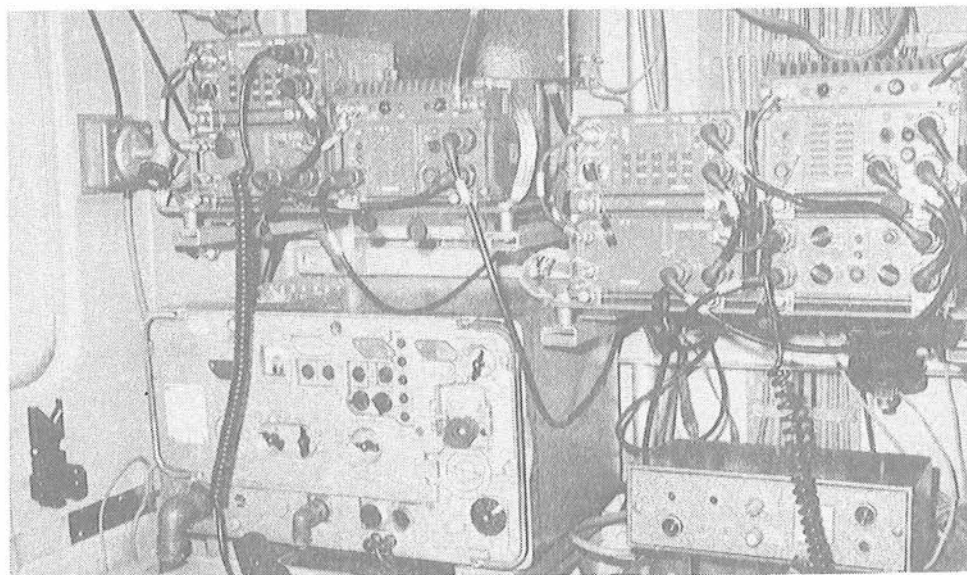
Optimální postup je proto začít s fonickým spojením a podle jeho kvality se dohodnout s protistanicí na přenosové rychlosti. Při velmi kvalitním fonickém spojení je možné zvýšit rychlost přenosu až na 2400 bit.s⁻¹, která je vhodná pro přenos většího množství informací nebo delších souborů. Naopak, kde je fonické spojení téměř nesrozumitelné, tam pracuje ještě spolehlivě přenos dat rychlostí 300 bit.s⁻¹. Obsluha u nových modemů byla značně zjednodušena a ten, kdo umí spustit počítač ji v krátké době zvládne.

Zástavba do vozidel je sice jednoduchá, ale je třeba dodržet některé zásady. Více typů rámců s různým odpružením umožňuje vybrat optimální variantu podle typu vozidla a prostoru, který je k dispozici (obr. 2).

Nejčastější chyby jsou v nedostatečném zemnění vlastních přístrojů a zejména antén. Všechny přístroje mají důkladnou zemní svorku, ke které je připevněna široká

zemnicí punčoška připojená druhým koncem na odpružený rám. Rám musí být dalším spojem důkladně uzemněn na karoserii vozidla. Je-li mezi vnitřním a vnějším povrchem karoserie ještě tepelná izolační vrstva, je potřeba propojení vnějšího a vnitřního pláště.

Uvnitř karoserie je nejvýhodnější připojit uzemnění všech přístrojů ve vozidle (např. R-6P), na pás měděného plechu široký alespoň 100 mm a silný 1 mm. Ještě pečlivěji musí být provedeno uzemnění armatury antény. Místo styku je nutné očistit od barvy a rzi na čistý le-

Obr. 3 Vnitřní uspořádání zástavby - dvě rádiové stanice RF-13 se zesilovači výkonu (z obrázku lze porovnat velikost rádiové stanice RF-13 se zesilovači výkonu s dříve používanou rádiovou stanicí R-111, umístěnou vlevo dole)

sklý kov, spoj ošetřit konzervačním prostředkem a dvakrát ročně překontrolovat (obr. 3).

Důležitý je výběr místa pro anténu. Neměla by být zastíněna v žádném směru většími kovovými předměty - např. různými nástavbami na karoserii. Optimální všesměrové vyzařování je při umístění ve středu střechy karoserie. Je-li na vozidle více antén rádiových stanic, měly by být co nejdale od sebe, minimálně 1,5 m.

Stejně důležité je ověření elektromagnetické slučitelnosti s ostatními elektrickými zařízeními ve vozidle. Jedná se zejména o výpočetní techniku, lokátory, další komunikační zařízení a elektrické vybavení vozidel. Neodrušený motorek filtroventilace může zcela znemožnit rádiové spojení. Zdá-li se dosah stanic malý, je třeba nejdříve prověřit elektromagnetické prostředí, ve kterém pracují a odstranit zdroj rušení.

Poruchovost mobilních souprav:

Vzhledem k řadě elektronických ochranných opatření téměř obsluha stanicí poškodit.

Poruchy mají výhradně mechanické důvody - poškození pády jiných předmětů, přetržení kabelů a ulomení mobilních antén a poškození antén při chybném spouštění ze stožáru nebo při pádu stožáru vlivem nesprávného ukotvení. Mobilní antény na střechě vysokých vozidel (PV-3S) je vhodné při průjezdech pod nízkými mosty stáhnout k zadní části karoserie provazem a snížit rychlost jízdy.

Ze zkušeností vyplývá, že výsledek uvedených řešení je nejen výsledkem kompatibility prostředků přenosných a převozných, ale i výsledkem předpokladů pro využití těchto rádiových prostředků ve vojácích. Právě tam dochází v průběhu jejich činnosti k velmi časté změně v podmínkách pro zabezpečení spojení prostředky jak na místě tak i za pohybu.

Technické přizpůsobení ke změnám způsobů použití je pak základním předpokladem k širokému využívání spojovacích prostředků.

(- pokračování -)

KOMPLET MATERIÁLU V LOGISTICKÉ PODPOŘE

Ing. VILIAM KUFČÁK, plk. v zál..

Udržování bojové, ale i logistické techniky v provozuschopném stavu, jakož i materiální zabezpečení bojeschopnosti všech příslušníků bojových jednotek vyžaduje zajistit munici, pohonné hmoty, proviant a mnoho nejrůznějších provozních prostředků, které se v průběhu bojové a jiné činnosti vojsk spotřebovávají.

K zabezpečení trvalé bojeschopnosti jednotek jsou na jednotlivých stupních velení zřizovány a udržovány zásoby všech druhů materiálu. Zásoby konkrétních druhů materiálu se udržují u vojáka, zbraně, vozidla a ve skladu jednotky a skladech nadřízených stupňů. Velikost těchto zásob je definována v závislosti na řadě faktorů, které vyplývají ze soudobých vojenskoteoretických poznatků. Všeobecně vyjadřuje požadavek zabezpečit samostatné vedení bojové nebo jiné činnosti na určitý počet dnů.

Spotřebováváné druhy materiálu se doplňují podle přijatých zásad, kterými se řídí vytváření a udržování zásob u vojsk do zahájení a v průběhu bojové činnosti.

Na řešení všech úkolů vytváření a udržování zásob, jakož i dalších otázek při doplňování, ale i řadu jiných složitých problémů při zabezpečení bojeschopnosti veškeré techniky se podílí logistické jednotky. Orgány řízení logistiky musí ve vztahu k udržování zásob na jednotlivých stupních velení řešit otázky, které směřují ke splnění uložených úkolů do zahájení a v průběhu bojové činnosti jednotek a útvarů.

Doplňování spotřebovaných zásob pro roty je v bojové činnosti organizováno v rámci logistické podpory a je základní povinností orgánů logistiky mechanizovaného praporu. Řešení těchto úkolů je zakotveno v základních předpisech, směrnících

a nařízeních pro činnost logistických sil a prostředků.

V důsledku změn, které byly vyvolány transformací AČR a z toho vyplývajících přeměn zásad logistické podpory, dochází k postupnému utváření aktuálních představ o podstatě progresivních logistických metod, obsahu úkolů a činnosti logistiky v boji. V centru pozornosti je především exaktní řešení doplnění materiálu pro jednotky.

V publikovaných materiálech, především americké armády (ARMY LOGISTICIAN), se uvedené problémy soustřeďují na řešení zásobování jednotek formou kompletů, které svým složením odpovídají stanoveným požadavkům. Takový tok materiálu však musí být organizován s respektováním existujících charakteristik i v podmínkách naší armády.

Řešení úkolů doplňování zásob kompletem vychází z objektivní potřeby tvorby optimálních systémů materiálního zabezpečení jednotek pro budoucí období. Analýza tvorby optimálního kompletu do zahájení boje a jeho odběr v průběhu vedení boje tvoří pro nastávající období jednu ze zásadních otázek logistických systémů ve všech armádách. Jeví se nutné navrhnout "komplet materiálu", kterým bude možné jednotky zásobovat, a vytvořit přiměřený stupeň zajištěnosti zásob, eliminovat pásma nejistoty bez potřeby kvantifikace ztrát z vyčerpané zásoby, a tím vytvořit

podmínky pro bojové jednotky k splnění stanovených cílů.

Funkce kompletu

Funkce kompletu bude jištěním proti poruchám jak nesprávné predikce ze strany logistiky praporu, tak i proti zvýšené spotřebě materiálu u jednotek. Tyto poruchy lze obecně specifikovat jako změny proti předpokládanému pohybu zásob.

Dominantní postavení tohoto problému je objektivně určeno přednostmi daného způsobu doplňování zásob ve spojení s nyní používanými dopravními a navigačními prostředky a systémy GPS (Global Positioning System). Jde zejména o:

- rychlost dodání zásob,
- spolehlivost,
- zajištěnost.

Subjektivně je pak tato posloupnost uvažována výhodami, jež se promítají do její volby a preference příslušných dopravních, navigačních a GPS systémů. Vývoj je považován v těchto souvislostech za nezvratný.

Smyslem takto koncipovaného logistického systému je dosáhnout co nejpružnějšího, rychlého, plynulého a spolehlivého toku všech aktivních prvků logistického řetězce, takového materiálového toku, v kterém nedojde v žádném článku řetězce k jeho nežádoucímu přerušení a tím dosáhne logistika praporu nejvyššího stupně dodavatelské spolehlivosti.

V řízení logistické podpory praporu bude hlavní pozornost zaměřena především na:

- Δ stav zásob u rot,
- Δ udržení stanovené výše pohyblivých zásob u praporu,
- Δ predikci výše spotřeby zásob u jednotek pro nastávající bojovou činnost,
- Δ rychlost dodání kompletů,
- Δ počet připravených kompletů, celkovou potřebu,
- Δ technický stav nosičů kompletu, navigačního zařízení a systému GPS,
- Δ povětrnostní, terénní podmínky, roční a denní dobu,

- Δ vzdálenost místa odběru kompletů,
- Δ kritická místa logistické podpory praporu,
- Δ fyzikální vlastnosti přepravovaného materiálu v kompletu,
- Δ optimální složení tvořeného kompletu, balení,
- Δ kvalifikační úroveň příslušníků logistiky.

Funkce kompletů se projeví aktivně až v okamžiku, kdy se proti předpokladům zpomalí, nebo zcela přeruší proces dosaďování způsobu doplňování, nebo naopak zrychlí čerpání zásob u rot. V obou případech by došlo k předčasnému vyčerpání zásob vytvořených pro dané období boje. Vzniklý deficit v zásobách bude potom příčinou bojových ztrát, které mají řetězový charakter a negativní důsledky pro celý prapor.

V celém logistickém řetězci dojde ke snížení manipulace s materiálem, především ruční manipulace a bylo by využito výhod progresivních přepravních a navigačních systémů. **Dojde k fyzické redundanci**, t.j. k vyloučení těch operací, které nepřispívají k rychlosti dodání zásob, snižují pružnost reakce na změny v požadavcích jednotek na dodání materiálu. Tím se celkově zoptimalizuje logistická podpora praporu.

Zásoby v kompletu budou součástí pohyblivých zásob a všeobecně určeny ke krytí poruch zásobovacího procesu, hlavně při:

- zdržení očekávané dodávky doplnění zásob,
- chybné predikci spotřeby, kdy skutečná spotřeba je větší než předpokládaná,
- tom, když nebylo dodáno požadované množství, nebo nebyla zásoba doplněna na požadovanou úroveň.

Průměrná velikost pohyblivé zásoby bude dána součtem spotřební zásoby a zásoby v kompletu, podle vzorce:

$$Z_{po} = Z_{sp} + Z_{ko}$$

kde

Z_{po} jsou pohyblivé zásoby,

Z_{sp} jsou spotřební zásoby
a Z_{ko} jsou zásoby v kompletech.

Bude pravidlem, že v dodávkách materiálu budou jistá omezení, jimž se budou roty muset přizpůsobit. Tato omezení se nakonec odrazí v konkrétním vyčlenění materiálu pro odběr ze zásobovacích míst praporu rotou.

Vliv délky dodací lhůty úzce souvisí s přesností predikce potřeby a jejím časovým horizontem. Nedostatečná "předvídací" schopnost predikovat potřeby materiálu pro boj, v poměru k délce dodací lhůty, se promítne do horší regulace pohyblivých zásob na stupni logistiky praporu.

Omezení ve velikosti určeného materiálu pro odběr se může na požadavcích od jednotek odrazit rozhodujícím způsobem. Z toho pohledu bude důležitým faktorem omezení velikosti dávek v podobě kompletů, tj. nejmenšího množství materiálu, které je logistika praporu schopná pro podřízené jednotky vyčlenit v jedné dávce.

Spolehlivost zásobovacího systému

Zásoby kompletu určité velikosti budou zajišťovat zásobovací proces s určitou mírou spolehlivosti, která bude vyjádřena určitým požadovaným stupněm zajištěnosti a tím i pravděpodobností, že budou uspokojeny základní materiální požadavky jednotky a materiálně zabezpečeno splnění stanovených úkolů.

S vytvořením kompletu materiálu poroste i spolehlivost zásobovacího procesu, zvýší se stupeň zajištěnosti. Spolehlivost zásobovacího procesu bude záviset na míře jeho regulovatelnosti a na velikosti počtů udržovaných kompletů.

Dodavatelská spolehlivost by kompletem vyjadřovala úroveň poskytovaných dávek, tj. míru, s jakou jsou během určitého časového období uspokojovány požadavky u jednotek.

Spolehlivost zabezpečení se měří úrovní logistických služeb pro podřízené jednotky. Vhodným ukazatelem je zde stupeň

pohotovosti dodávky, který udává průměrný podíl času, kdy je ve skladu k okamžité dispozici potřebná zásoba.

Úroveň dodávek materiálu pro podřízené jednotky bude tedy úzce souviset se stupněm zajištěnosti a potažmo s velikostí pohyblivých zásob u praporu. Stupeň zajištěnosti bude předurčen velikostí pohyblivých zásob a počtem kompletů pro bojové jednotky.

Úroveň dodávek materiálu je možné kvantifikovat jako vztah nadřazeného ke všem součástem, které mají požadavky na materiální zabezpečení. Existuje přímý vztah mezi úrovní dodávek a pravděpodobností vzniku deficitu. Jeho eliminaci může určovat také počet kompletů a jejich optimální skladba.

Základní komplety u mechanizovaných praporů mohou být uspořádány tak, aby splňovaly potřebu materiálu pro rotu v boji na dobu nezbytně nutnou. Organizace přípravy kompletu materiálu v prostoru rozmístění logistických jednotek bude vyžadovat splnění několika základních organizačních, materiálových a technologických postupů.

Komplet materiálu bude představovat významný prvek spolehlivosti a zrychlení materiálového toku u praporu. Bude racionálním prvkem, bez překládky a třídění materiálu na jednotlivých zásobovacích stupních a v dalším zásobovacím systému nedělitelný. Bude přísně účelový.

Vysoká úroveň dodávek nadřazeným stupněm znamená vysokou hodnotu pohyblivých zásob, spojených s vysokými nároky na velení, řízení, zabezpečení, ochranu a obranu logistických jednotek. Protože v podmínkách vedení boje pravděpodobnost nedostatku materiálu nelze úplně eliminovat, nemůže být ani úroveň dodávek stoprocentní. Ve složitých podmínkách boje a logistické podpory je mezi nadřazeným a podřízeným značné množství rizik dodavatelské spolehlivosti a vznik poruch nelze vyloučit ani teoreticky.

P (%)	0,50	0,60	0,70	0,80	0,85	0,90	0,95	0,96	0,97	0,98
Up	0,00	0,25	0,52	0,84	1,04	1,28	1,64	1,75	1,88	2,05

V každém případě odběr materiálu pro rotu z kompletů bude omezovat intenzitu spotřeby, kterou je třeba chápat relativně ve vztahu k vedení bojové činnosti.

Zajištěnost materiálních požadavků rot

Při uspokojování materiálních požadavků rot budou následky z nedodání vyžadovaného materiálu velmi odlišné. Budou záviset na okamžité situaci a vývoji, budou těžko zpětně zjistitelné a spíše obtížné předem odhadnutelné.

Proto by bylo možné z části používat **přiměřený stupeň zajištěnosti**, který se odhaduje objektivně, bez potřeby kvantifikace ztrát z vyčerpané zásoby a udává se v procentech. **Koeficient zajištěnosti se označuje Up.** Vztah mezi stupněm zajištěnosti v procentech a koeficientem zajištěnosti lze vyhledat ve statistických tabulkách. Pro ilustraci uvádím některé vybrané hodnoty v tabulce 1.

Komplety budou vytvářeny z materiálových tříd, druhů vojskového materiálu, jejich počty, skladba, by vycházely z potřeb zabezpečení, teorie pravděpodobnosti, teorie zásob. Přehled o složení pevně stanovených typů kompletů pro druhy vojsk včetně jejich modifikací by pak musel být v budoucnu závazný pro všechny jednotky.

Zásobovací činnost jednotek, založená na využití předem připravených kompletů zásob materiálu, bude klást určité nové nároky na všechny zúčastněné orgány a prostředky logistiky.

Implementace navrhovaného systému, především rozlišení jeho funkce, úrovně, struktury, jeho praktické využívání, stanovení postupu a další podstatné zlepšení vlastností si vyžádá ještě celou řadu analýz a upřesňování.

Poznámka: Téma článku, tj. optimalizace toku materiálu v logistické podpoře, je nové, dosud nepublikované. Cílem je vyvolat k této problematice odbornou diskuzi.

TISKOVÁ OPRAVA

Ve VP č. 10 - 12/97 na str. 65 požadoval autor název článku: **Funkce názvu položky v kodifikačním systému NATO.**

Na str. 69 (v uvedeném článku) v levém sloupci, 6. ř. zdola, má být správně **neschváleným** (námi chybně uvedeno schváleným), v pravém sloupci v 10. ř. zdola má být správně **kodifikačního** (námi chybně uvedeno kodifikčního).

Současně k tomuto článku **dodatečně uvádíme** odkaz na použitou literaturu, který byl následující:

- (1) *Manuál pro kodifikaci v NATO - ACodP-1, kapitola II - Identifikace položky*
- (2) *Seznam názvů položek v NATO - ACodP-3*
- (3) *Federal Catalog System Policy Manual - DoD 4130.2 - M*
- (4) *ŠTRUNC, R., LORENC, M., SAZEČEK, P.: Kodifikační systém NATO, Vojenský profesionál, 1996, č. 3 a 4*

VELITELSKÁ PRÁVOMOC V NATO A VÍCENÁRODNÍ NÁSAZENÍ

Podplukovník gšt. Ing. JIŘÍ HALAŠKA

Velitelská pravomoc v rámci NATO je stanovena v předpisech NATO i v národních předpisech. Protože členské státy NATO poskytují (assignují) své jednotky pro nasazení dobrovolně, každý dle svého uvážení, zůstává plná velitelská pravomoc pouze u národních velitelů. Všichni ostatní velitelé vícenárodních sil NATO mají tuto pravomoc více či méně omezenou.

Obecné pojmy

Velení (command): Je pravomoc vydávat rozkazy, řídit činnost podřízených jednotek a provádět u těchto jednotek kontrolu.

Kontrola (control): Je pravomoc působit na činnost jednotek, které nepodléhají rozkazovací pravomoci, čili není možné jim vydat rozkaz či nařízení.

Konkrétní druhy velitelské pravomoci NATO

Operační velení - Operation command (OPCOM): Je pravomoc vydávat podřízeným jednotkám (svazkům) bojové či operační úkoly; tyto jednotky (svazky) dislokovat v prostoru, měnit mezi nimi poměry podřízenosti a vykonávat nad nimi operační či taktickou kontrolu (OPCOM/TACON) nebo tuto kontrolu delegovat na někoho jiného.

Operační kontrola - Operational control (OPCON): Je pravomoc řídit přidělené jednotky při splnění stanoveného úkolu, který je omezen podle druhu, času či prostoru; dále tato pravomoc opravňuje velitele dislokovat tyto jednotky a vykonávat nad nimi operační a taktickou kontrolu (OPCON/TACON), nebo tuto delegovat na ně-

koho jiného. Tento velitel nemůže tedy přiděleným jednotkám stanovit nový úkol, či měnit podřízenost mezi nimi (například dělostřelecký pluk divize v záloze přidělit divizi na hlavním směru).

V obou případech OPCOM i OPCON nemají velitelé žádné velitelsko-administrativní pravomoci a rovněž žádnou logistickou odpovědnost vůči přiděleným jednotkám.

Taktické velení - Tactical command (TACOM): Je pravomoc vydávat rozkazy (nařízení) podřízeným jednotkám ke splnění stanoveného úkolu.

Taktická kontrola - Tactical control (TACON): Je pravomoc řídit přidělené jednotky při provedení taktických manévru v daném prostoru na základě úkolu.

Plná velitelská pravomoc - Full command (FULLCMD): Touto pravomocí disponuje pouze národní velitel, v žádném případě NATO velitel. Jednotlivé národy assignují své jednotky pod velení NATO pouze pod OPCOM či OPCON.

Koordinační pravomoc - Co-ordinating authority: Je zodpovědnost koordinovat různé aktivity či funkce mezi:

- silami vyčleněnými od dvou či více národností

- silami vyčleněnými od dvou či více druhů ozbrojených sil
- dvěma či více jednotkami druhů vojsk v rámci stejných ozbrojených sil.

Přičemž konsensu nesmí být dosaženo vlastním rozkazem, ale na základě konsultací zúčastněných stran. Pokud takto nedojde ke konsensu, rozhodne společný nadřízený zúčastněných stran.

Jednotlivé velitelské stupně NATO mají potom následující velitelskou pravomoc:

- vrchní velitel spojeneckých sil v Evropě (SACEUR) - OPCOM,
- velitel spojeneckých sil ve střední Evropě (CINCCENT) - OPCOM,
- velitel spojeneckých pozemních sil ve střední Evropě (COMLANDCENT) - OPCOM,
- velitel sboru (vícenárodního) OPCOM/OPCON,
- velitel divize FULLCMD/OPCON,
- velitel brigády FULLCMD,

V konkrétním případě tedy velitel německého armádního sboru posíleného ame-

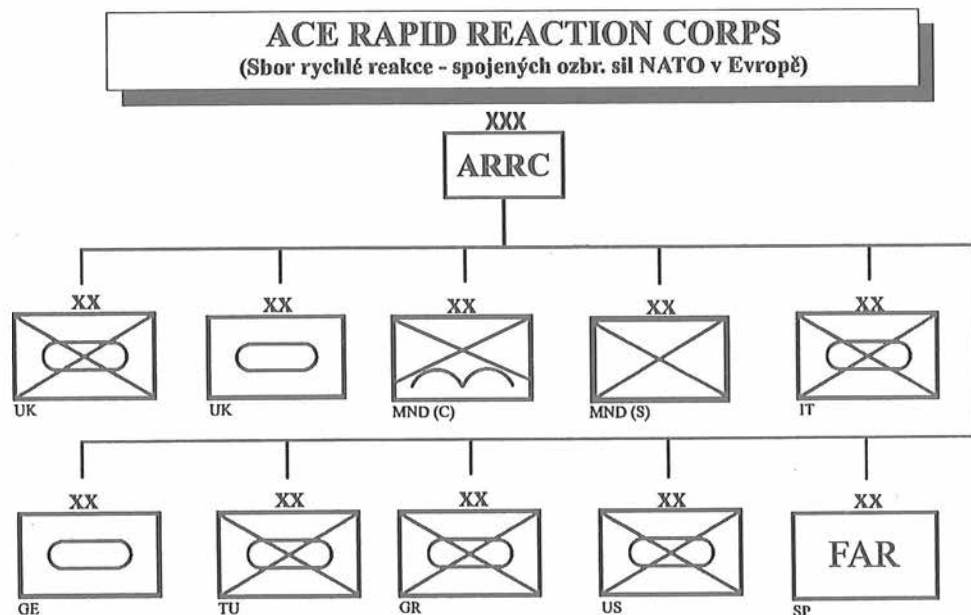
rickou obrněnou divizí vůči německým jednotkám má pravomoc FULLCMD a vůči americké divizi OPCOM či zpravidla OPCON (vzhledem k velké palebné síle a manévrovatelnosti této divize). Při sborovém cvičení nám byla tato divize přidělena směrnicí LANDCENT pod OPCON na dobu pěti dnů k účasti v protiúderu společně s postaveným úkolem.

Nasazení a doplnění osob zůstává i při podřízenosti jiným svazům v národní působnosti.

V oblasti logistiky a zdravotní služby byly pravomoci velitelů NATO rozšířeny. Jednotlivé národnosti jsou sice stále zodpovědné za vyčlenění dostatečných sil a prostředků logistického zabezpečení, avšak velitelé NATO mají právo stavět požadavky, kontrolovat jejich provedení a přerozdělovat síly a prostředky logistického a zdravotnického zabezpečení.

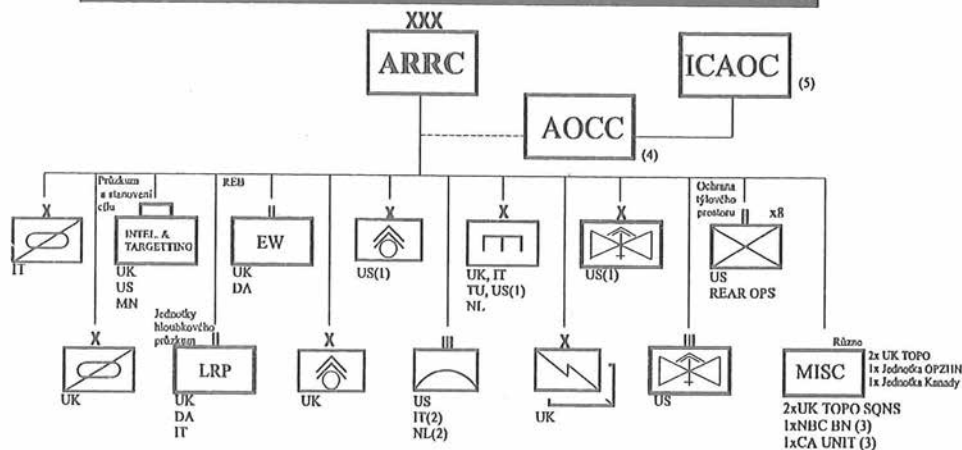
Ve vícenárodních svazech a svazcích je řešeno logistické zabezpečení ve spoluprá-

Příloha 1

ARC CORPS COMBAT SUPPORT TROOPS

(Jednotky bojové podpory Sboru rychle reakce)

(1) ROLE AND SIZE DEPENDING ON CONTINGENCY PLANS (Úkol a složení závislé od možných operačních plánů)

(2) COORDINATION WITH INTEGRATED AIR DEFENCE SYSTEM (Kombinováno s integrovaným systémem PVO)

(3) NATIONAL CONTRIBUTION NOT YET DETERMINED (Národní kontingenty nebyly stanoveny)

(4) AIR OPERATIONS COORDINATION CENTRE (Operační koordinační centrum vzdušných operací)

(5) INTERIM COMBINED AIR OPERATIONS CENTRE - OR REGIONAL EQUIVALENT (Kombinované centrum vzdušných operací, nebo jeho regionální ekvivalent)

ci zúčastněných národností. Předpis MC 319 připouští čtyři následující možnosti:

- jedna národnost zabezpečuje logistiku pro ostatní (lead nation principle),
- jednotlivé národnosti převezmou dílčí oblasti logistického zabezpečení (role specialization),
- všechny národnosti zabezpečují vlastní logistiku (purely national logistics),
- všechny národní logistické součásti stojí pod centrálním velením (fully integrated logistics),

Z výše uvedených skutečností je možné vyvodit následující zobecnění:

1. Nasazení vícenárodnostních sil NATO je limitováno celou řadou okolností, z nichž nejdůležitější jsou:

- rozsah velitelské pravomoci,
- rozsah a kvalita logistického a zdravotnického zabezpečení,
- úroveň standardizace výzbroje, materiálu a operačních postupů,
- jazykový problém.

2. Při takovýchto omezeních vzrůstá úloha vycvičenosti a vybavenosti národních kontingentů a samostatnosti a zodpovědnosti velitelů.

3. V řadě konkrétních případů (nasazení malých počtů osob, lodí či letadel) se velitelské pravomoci upravují na základě místních poměrů a konsensu.

4. Vzhledem k omezením uvedeným v bodě 1. a vzhledem k poměru mezi bojovou hodnotou jednotky (svazku) a náklady na její zabezpečení se ukazuje jako nejefektivnější nasazení v národním rámci stupeň divize u bojových svazků a stupeň brigáda, pluk (prapor) u svazku zabezpečení či bojového zabezpečení.

Což potvrzuje i složení sboru rychlé reakce NATO Ace Rapid Reaction Corps, kde jsou assignovány tankové či mechanizované divize a brigády či pluky (prapory) speciálních druhů vojsk jako sborové jednotky (příloha č.1 a 2).

(s využitím materiálů a přednášek Velitelské akademie Bundeswehru)

NOVÉ NATO PRO NOVÉ POŽADAVKY

Předseda vojenského výboru NATO gen. NAUMANN (Německo) přednesl 26.8.1997 před posluchači Velitelské akademie v Hamburku přednášku na téma „Nové NATO pro nové požadavky“. Uvádíme překlad části tohoto projevu týkající se změn ve vojenských činnostech NATO.

„V mé funkci, jako nejvyšší důstojník této aliance, Vás nepřekvapí, když těžiště mé práce a práce úřadů NATO se koncentrovalo na udržení vojenské efektivity této aliance a na její schopnost reagovat na všechny budoucí požadavky. Tato práce je ve vojenském žargonu NATO známa jako proces „vnitřního přizpůsobení se NATO“ a bylo to druhé hlavní téma schůzky v Madridu. Předsedové vlád zemí NATO ocenili postup prací a prověřili Radu NATO do konce roku (1997) předložit závěrečné výsledky.

Práce se koncentruje přitom na tři elementy: Vývoj nové velitelské struktury, zavedení CJTF konceptu a rozvinutí evropské bezpečnostní a obranné identity v rámci NATO.

Předsedové vlád vzali na madridské schůzce NATO na vědomí podstatné elementy nové **velitelské struktury** NATO, která bude tvořit základ pro další práci. Vycházíme z toho, že nadále budeme mít dvě strategická velitelská SHAPE a ALLANT a americko-kanadskou plánovací skupinu.

V budoucnu budeme mít pouze **tři velitelské roviny** namísto dosavadních čtyř. Atlantické velitelství bude rozděleno do tří regionů a bude mít dvě funkční velitelství každé pro ponorkovou flotilu a nadvodní flotilu.

Evropa bude rozdělena na severní a jižní region, namísto dosavadních tří regionů. Oba dva regiony budou mít velitelství

specializované na pozemní operace a každý region jedno velitelství pro letecké a jedno pro námořní operace. S touto strukturou se nám podaří **redukovat počet velitelství z 65 na 25**. Práce na této struktuře nemohly být ještě dovedeny do konce z jednoho důvodu. Nemohli jsme se sjednotit v otázce počtu a míst subregionálních velitelství v jižním regionu. Nadále musíme při vstupu Španělska do vojenské integrace NATO řešit otázky jak rozdělit velitelské oblasti Evropy a Atlantiku“.

„Doufám dále, že k tomuto termínu (podzim 1997) bude francouzskou vládou přijato rozhodnutí o vstupu do vojenské integrace, i když zde nemám mnoho důvodů k optimismu. Doufám jako Evropan a důstojník NATO, že dojde k plnému vstupu Francie do NATO, protože bez něj by ztratila na účinnosti úspěšná iniciativa Francie zřídit ESDI v rámci NATO.

Nová struktura NATO musí splňovat vysoké požadavky. Musí být vojensky i finančně efektivní a musí sestávat z jednodušších velitelských linií. Přitom bude plnit celé spektrum spojeneckých úkolů: Bude podporovat širší program! „Přátelství pro mír“, bude propůjčovat svůj výraz evropské bezpečnostní a obranné identitě. Navíc bude v nové struktuře uskutečňován CJTF koncept, přičemž budou přijati noví členové aliance a převzata ochrana jejich teritoria.

Tato struktura bude ponechávat prostor pro solidaritu členů společenství a jejich

soudržnost, i když bude disponovat méně velitelskými. K tomu zůstávají velitelské vícenárodní a mnoho z rozhodujících funkcí se bude střídavě měnit (rotovat) mezi různými národnostmi. Nová struktura bude obě strategická velitelská pevněji na sebe navazovat, a posilovat zodpovědnost regionální úrovně. Očekáváme i zvýšenou flexibilitu a reakční schopnost ve srovnání s existující strukturou.

Další již zmíněný element „vnitřního přizpůsobení se“ NATO, je „**Combined Joint Task Forces (CJTF)**“ koncept, pro který pokud vím ještě není žádný německý překlad. V podstatě budou nová, flexibilní velitelská, která bude možné rychle nasadit a přeložit a budou schopna řídit společné operace všech druhů ozbrojených sil. Tato velitelská budou mít pro další vývoj NATO rozhodující význam, protože se stanou na jedné straně základním článkem pro evropskou operační schopnost v rámci NATO a na straně druhé se stanou krystalizačním bodem pro partnerské země, protože zde bude uskutečňována praktická kooperace při plánování a operačním řízení.

Evropská bezpečnostní a obranná identita jako třetí element „vnitřního přizpůsobení se“ je vyjádřena především rozhodnutími, která byla přijata k řízení kooperace a výměně informací mezi ZEU a NATO. Tímto existují zplnomocnění, která mohou dát ZEU do rukou schopnosti a vojenské jednotky NATO, aby byla ZEU akceschopná, pokud nebude NATO ochotno či schopno převzít řízení některé operace.

Pro operace ZEU v rámci peterberského spektra (Pozn.překl.: Prohlášení z Peterbergu stanovilo v roce 1992 zásady a rozsah možného vojenského nasazení ZEU.) byly scénáře již vyvinuty a NATO udělalo první kroky konkrétního plánování, které budou nyní společně s ZEU směřovány kupředu. Pro takové evropské nasazení byly již stanoveny možné velitelské linie. Zástupce velitele SACEUR se stane základním článkem plánování evropských

nasazení. V oblasti ESDI byly učiněny velké kroky a není daleko doba, kdy budou vytvořeny všechny institucionální předpoklady k tomu, aby Evropané mohli převzít v rámci NATO více zodpovědnosti než nyní, pokud k tomu přiloží nutnou politickou vůli a potřebnou semknutost.

Chtěl bych ještě říci několik slov k roli USA. V těchto dnech se často mluví o dominantním postavení USA. Myslím, že je to povrchní hodnocení. Pravdou je, že hlas USA je o to více slyšet, o co více mluví Evropa různými ústy anebo, pokud si jeden národ vymíní právo mluvit za Evropu, aniž by měl podporu ostatních evropských států. Pravdou je také, že **přínos USA je a zůstane nakonec rozhodujícím faktorem, protože spojuje regionální spolupráci Evropanů s globální dimenzí USA.**

To je to, co vlastně dělá NATO silným. Musím však také dodat, že se evropská akceschopnost jen tehdy může plně rozvinout, když se všichni evropští členové NATO budou podílet na integrovaných vojenských strukturách. Jen tehdy může za sjednocenou evropskou politickou vůlí následovat evropská akceschopnost. Pravda je také, že americká strana by mohla občas poněkud elegantněji zacházet s instrumentem zvaným „konzultace“. Německý překlad pro „Take it or leave it“ (Ber to, nebo běž) je přece „FriB Vogel oder stirb“ (Sněž ptáka, pokud nechceš zemřít hladu) a tuto metodu je možno použít jen občas, a to ještě velmi opatrně.

Vylepšit proces konzultací a hledání rozhodnutí byl pro NATO stále platný požadavek. Nyní s výhledem na tři nové členy, se stává novou výzvou pro NATO ukázat těmto třem, že NATO slouží společným zájmům a ne prosazování dílčích zájmů jednotlivých národů.“

(text projevu přeložil a upravil
podplukovník. gšt. Ing. Jiří HALAŠKA)

NATURÁLNÍ ODÍVÁNÍ VOJÁKŮ Z POVOLÁNÍ

Podplukovník Ing. JOSEF SKŘIVÁNEK, CSc.,

Ing. BEDŘICH SEDLÁK

Naturální odívání vojáků z povolání je předmětem častých diskuzí příslušníků armády. Velmi rozdílné jsou názory na zaváděné stejnokroje 97, vznikající střediska naturálního odívání a další otázky. Ne vždy jsou správně pochopeny již dříve používané pojmy.

Cílem článku je seznámit čtenáře s novými zásadami vystrojování vojáků z povolání v duchu novelizovaného předpisu Všeob-P-48 (řeší výstrojní náležitosti) a aktuálních informací.

Základem pro pochopení problematiky naturálního odívání jsou výstrojní náležitosti vojáků z povolání. Vojáky z povolání se v článku rozumí vojáci a vojákyně z povolání a v další službě.

Prakticky pro všechny vojáky z povolání jsou v oblasti naturálního odívání aktuální základní výbava, ale i výstrojní body a peněžní příspěvek, určené pro doplňování základní výbavy.

Základní výbava

Naturální součástky se dělí na součástky základní výbavy a výběrové.

Základní výbava obsahuje ty součástky naturálního odívání, které každý voják z povolání potřebuje k výkonu vojenského povolání. Vydává se bezplatně při přijetí za vojáka z povolání a v rámci přestrojení je vydávána nově.

Výběrovými součástkami se rozumí součástky naturálního odívání, které nejsou pro daného vojáka z povolání součástkami základní výbavy a jsou určeny k nošení té kategorie vojáků, ke které daný voják patří. Přehled veškerých prodávaných součástek, jejich bodových hodnot a skupin vojáků z povolání, které je mohou používat, je stanovován zpravidla na konci roku pro příští rok v Nařízení náčelníka generálního štábu.

Velitel může stanovit jednotnou ústroj

pouze s využitím součástí základní výbavy, které musí mít všichni vojáci z povolání. Je-li tedy stanovena jednotná ústroj, nemůže obsahovat výběrové součástky naturálního odívání.

Druhy základní výbavy jsou novelizovaným předpisem Všeob-P-48 stanoveny takto:

- a) kompletní základní výbava vydávaná praporčíkům a důstojníkům z povolání a v další službě se závazkem na dobu 5 let a delším než 5 let,
- b) kompletní základní výbava vydávaná vojákyním z povolání a v další službě se závazkem na dobu 5 let a delším než 5 let,
- c) zkrácená základní výbava vydávaná vojákům v další službě se závazkem na dobu kratší než 5 let a studentům vojenských vysokých škol, kteří podepsali závazek k další službě za účelem přípravy na vysoké vojenské škole,
- d) zkrácená základní výbava vydávaná vojákyním v další službě se závazkem na dobu kratší než 5 let a studentkám vojenských vysokých škol, které podepsaly závazek k další službě za účelem přípravy na vysoké vojenské škole.

Kompletní základní výbava zahrnuje služební i vycházkový stejnokroj 97 a součástky k nim používané.

Zkrácená základní výbava zahrnuje pouze služební stejnokroj 97 a součástky k němu používané.

Vojákyňe zakupují některé součástky základní výbavy v civilní distribuční síti, protože zkušenost ukázala, že je velmi problematické zajistit centrálním zásobováním součástky takového provedení a vzoru, aby vyhovovaly všem vojákyním. Jedná se u všech vojákyní o kalhoty punčochové, kozačky černé a polobotky - lodičky černé, u vojákyní uvedených v bodě b) navíc o lodičky černé. Pro nákup těchto součástí je vojákyním při přijetí do další služby nebo do služebního poměru vojáka z povolání vydáván jednorázový peněžní příspěvek. Výše příspěvku je zpravidla na konci roku upřesňována v N NGŠ pro rok následující v návaznosti na ceny uvedených součástí v civilní distribuční síti a jejich dobu životnosti.

Pro doplňování základní výbavy jsou vždy 15. února vydávány:

- měsíční náležitosti výstrojních bodů (vojákům),
- měsíční náležitosti výstrojních bodů a peněžního příspěvku (vojákyním).

Peněžní příspěvek slouží pro doplnění součástí základní výbavy nedodávaných centrálním zásobováním a uvedených v předchozím odstavci. Výstrojní body a peněžní příspěvek je voják z povolání povinen přednostně použít pro doplňování součástí základní výbavy. Výběrové součástky uhrazuje těmito náležitostmi pouze tehdy, má-li úplnou základní výbavu a u všech součástí základní výbavy lze předpokládat odpovídající kvalitu až do doby jejího dalšího doplnění.

Výše měsíčních náležitostí je stanovována podle cen součástí základní výbavy a jejich dob životnosti. K objasnění mechanismu jejich stanovení je možno uvést velmi zjednodušený příklad. Je-li celková hodnota všech součástí základní výbavy 10 000 bodů a průměrná životnost součas-

tek 24 měsíce, bude na rok nutno vydat pro doplnění základní výbavy 5 000 bodů, z čehož měsíční náležitost, tj. 1/12, činí přibližně 417 bodů.

Výstrojní body mají neomezenou platnost. Voják z povolání může například při propuštění ze služebního poměru, při jeho přerušení, při mateřské dovolené a při používání občanského oděvu v těhotenství u vojákyní a při dalších stanovených příležitostech žádat o proplacení bodů. Je však nutno si uvědomit, že body podléhají inflaci a například po 5 letech mohou mít podstatně nižší kupní sílu, než v roce výdeje.

Nové stejnokroje vojáků z povolání

Potřeba nového vystrojení armády vychází především z toho, že služební i společenské stejnokroje vojáků z povolání jsou ve výstroji od poloviny 60. let a všechny se (pouze s některými dílčími inovacemi) používají již 30 let. Z hlediska obecných trendů odívání by nemělo užívání jednoho typu stejnokroje bez výraznějších inovací překročit 15 - 20 let. Z tohoto zorného úhlu jsou stejnokroje 62 i služební letní nesporně morálně i technicky zastaralé.

Tvorba stejnokrojů 97 respektovala tyto základní požadavky:

Δ zajistit hygienicko-fyziologické a užité vlastnosti stejnokrojů tak, aby zabezpečovaly dobrý oděvní komfort pro všechny druhy vojenských činností ve všech ročních obdobích,

Δ zvýšit estetičnost stejnokrojů tak, aby výrazněji reprezentovaly armádu na veřejnosti,

Δ vycházet z našich vojenských tradic,

Δ respektovat současné ekonomické možnosti České republiky.

Vzhledem k demokratizaci armády byla stanovena jednotná řada stejnokrojů pro všechny kategorie vojáků, odlišená pouze hodnotným označením. K uplatnění tradičních prvků československé (české) národní a vojenské tradice se vyjadřovali historikové, odborníci z oboru vojenských

dějin a uniformologie. Na stejnokrojích se objevují některé tradiční prvky (barva, tvar kapes a patek, hodnostní označení).

Uživatel ocení u stejnokrojů 97 kromě vzhledu i to, že tkanina, ze které jsou vyrobeny (45 % vlna, 55 % polyester), je lehčí, prodyšnější a má příjemnější omak než tkanina stejnokroje 62.

Stejnokroj 97 však vzhledem k vlastnostem použitého materiálu vyžaduje obdobnou péči jako civilní oblek. Je tedy nutno jej podstatně častěji žehlit a chemicky čistit, než v podstatě nezničitelnou „šedátdvojku“.

Střediska naturálního odívání

Při zřizování středisek naturálního odívání byly využity zkušenosti jiných armád a Policie ČR s obdobnými, již řadu let fungujícími systémy.

45 výdejen naturálního odívání, které do září roku 1996 zabezpečovaly výdej natu-

rálních součástek, bylo nahrazeno 6 středisky naturálního odívání v Brně, Hradci Králové, Olomouci, Praze, Plzni a Táboře a jedním střediskem pro zabezpečení generálů a reprezentačních složek AČR v Praze. Tato změna umožňuje centralizovat zásoby, optimalizovat jejich výši a převést administrativní práce na počítač. Bude dosaženo podstatně lepšího zásobení středisek součástkami a velikostmi a zákazníkům umožněno uspokojit své potřeby jedním, nanejvýše dvěma velkými nákupy ročně místo dřívějšího shánění v několika výdejnách. Střediska naturálního odívání byla záměrně zřízena ve velkých městech, kam voják jezdit buď služebně na nadřízené velitelství a do výrobně-distribučního střediska KRA-Su, nebo soukromě nakupovat. Nejde tedy většinou o služební cestu navíc, jak často vojáci z povolání argumentují.

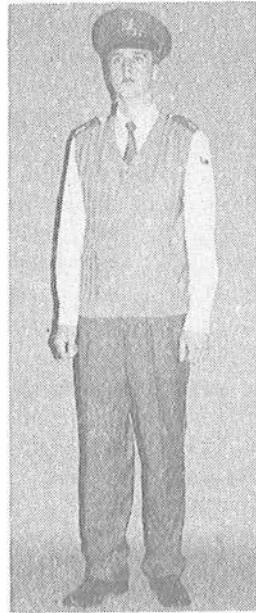
Poznátky, získané v průběhu roku 1997, potvrzují, že soustředění výdeje stejnokro-

Obr. 1.

Obr. 2.

Obr. 3.

jů 97 a prodeje součástek ke stejnokrojům 62 na pouze několik pracovišť, se pozitivně odráží ve spokojenosti zákazníků. **Styk se zákazníky bude** ve střediscích naturálního odívání po ukončení přestrojení vojáků z povolání **plně ošetřen projektem „Naturální odívání“**, který je součástí informačního systému logistiky. Úhradu zakoupených součástek zajistí projekt automaticky odpisem z konta vojáka z povolání, čímž odpadne veškerá manipulace s body vojákům i střediskům.

K vytvoření konta přizná útvar stejně jako doposud svým příslušníkům náležitost výstrojních bodů k 15. únoru a po seznámení vojáků z povolání s náležitostí sdělí její výši cestou Úřadu pro vystrojování osob Praha středisku naturálního odívání.

Body ve vlastnictví vojáka z povolání budou jím odevzdány oproti písemnému potvrzení a přičteny ke kontu. **Výše konta** bude vedena v Kč. Projekt zabezpečí automatické měsíční navyšování konta. K otevření konta musí voják uvést rodné číslo (v případě duplicity rodného čísla osobní číslo) a jeden ze dvaceti kódů, které mu byly na daný rok přiděleny a zaslány. **Kód** je náhodně generovaná skupina čísel a písmen, která mimo jiné umožňuje zmocnit jiného vojáka z povolání k nákupu z vlastního konta sdělením kódu. Lze jej použít pouze 1x. **Vydané součástky** budou uhrazovány korunami z konta, nebo v hotovosti. **Úhradu v hotovosti** mohou využít vojáci ve výslužbě, vojákyně po další mateřské dovolené, popř. vojáci z povolání, kteří již konto vyčerpali.

Před zahájením výdeje zadá pracovník střediska počítači podle údajů vojáka rodné

číslo (osobní číslo) a kód. Projekt po kontrole správnosti zadaných údajů umožní výdej a úhradu z konta.

Dále jsou obdobně zadány projektu názvy a velikosti součástek. Po jejich zadání **projekt prověří:**

◊ zda jsou požadované součástky a velikosti na skladě,

◊ zda voják požaduje velikosti zjištěné mu při měření v roce 1996

a upřesněné při první návštěvě vojáka ve středisku. Po odsouhlasení velikostí povolí projekt vydat součástku nanejvýš o jednu velikost menší nebo o jednu velikost větší.

Toto opatření zabrání hromadným nákupům pro známé a příbuzné, kvůli nimž často nebyl dostatek součástek pro ostatní vojáky z povolání,

◊ zda zákazník nepřekročil povolené množství odebraných součástek, jejichž prodej je v daném roce regulován,

◊ zda úhrnná hodnota vydávaných součástek nepřekračuje aktuální výši konta vojáka z povolání. Po těchto kontrolách budou součástky vydány, jejich hodnota projektem odepsána z konta zákazníka, počty a velikosti vydaných součástek odepsány z evidence střediska naturálního odívání.

Po výdeji vytiskne pracovník střediska vojáku výdejku, která mimo jiné obsahuje:

* údaje o vojákovi z povolání a středisku naturálního odívání,

* název, množství, hodnotu a celkovou hodnotu vydaných součástek,

* stav konta před výdejem a po výdeji a datum výdeje.

Lze si pouze přát, aby nový systém naturálního odívání byl odpovídajícím způsobem materiálně, finančně a personálně vybaven a mohl brzy sloužit vojenské veřejnosti.

* * *

Literatura:

MO: Všeob-P-48, Výstrojn předpis vojáků rezortu ministerstva obrany (návrh), Praha, 1996.

Loucká, M.: Nové stejnokroje nejen pro parádu. Vybrané statě pro přípravu a rekvalifikaci, 1996, č.5, s.1 - 8.

SIMULOVÁNÍ - VHODNÁ ALTERNATIVA

Plukovník doc. Ing. ALEŠ KOMÁR, CSc.

Koncepčně novým směrem rozvoje ozbrojených sil, vedoucím ke zkvalitnění organizace řízení výcviku vojsk a k dosažení profesionalizace za snížení nákladů a úspory času je použití simulátorů a systémů simulace. Snížení mezinárodního napětí, škrty ve státním rozpočtu a požadavek na dokonalejší vycvičenost vojáka jsou jedním z mnoha důvodů jejich preference.

Vyspělé armády zahrnují využití a rozvoj simulační technologie do armádní politiky. Premisa jejich vývoje je součástí vědeckovýzkumných a rozvojových programů. Zbrojařská výstava IDET '97 ukázala, že problematika simulování je u nás podceňována. Navzdory rostoucímu zájmu armád zemí spolupracujících v PFP, protože moderní simulační metody a technika mohou zaručit větší důvěru veřejnosti a její respekt k armádě.

Za povzbuzující můžeme považovat příspěvky do srpnového čísla Vojenského profesionála. Tři z nich se simulátory a simulačními systémy přímo zabývají, další příspěvek naznačuje, kterým směrem by se mohl ubírat jejich rozvoj.

Použití simulačních technik má kromě ekonomických a výcvikových předností význam v minimalizaci vlivů na životní prostředí. Odborná pojednání již ekologickou výhodnost neopomíjejí, naopak bývá často uváděna jako přednost. Spočívá zejména v minimalizaci vlivů na životní prostředí při použití různých zbraňových systémů, úsporách surovin a materiálu, snížení produkce odpadů a přímých nákladů na odstraňování škod. Zdůrazňuje se též zlepšení vztahů s organizacemi zabývajícími se životním prostředím a státní správou vůbec, jak tomu naznačují zejména zahraniční zkušenosti.

I když u nás armáda v poslední době nepatří k největším znečišťovatelům a poškozovatelům životního prostředí, často je její činnost posuzována velmi přísně. Obyva-

telstvo žádá, aby některé prostředky vložené do výzbroje a aktivit byly využity účelněji, například ke snížení vlivů vojenských činností na životní prostředí a zdraví obyvatelstva.

Rozlišujeme dvě hlavní skupiny vlivů.

Jednak jde o přímé vlivy s měřitelnými dopady, kde se jedná zejména o znečištění ovzduší, vody a půdy, hluk a fyzické poškození. Nepřímé vlivy nejsou výsledkem vojenské činnosti jako takové, ale systematicky působících vojenských aktivit. O co je jejich identifikace náročnější, o to náprava dlouhodobější a nesnadnou záležitostí, ať se jedná o narušení ekosystémů či vyčerpání neobnovitelných zdrojů.

Zavedení simulačního výcviku podporuje trvale udržitelný rozvoj. Stručně řečeno, význam spočívá v kombinaci ekonomických a ekologických přínosů, zejména v omezení užívání vlastních zbraňových systémů a tím prodloužení doby jejich životnosti, ve snížení spotřeby ropných látek a tím počtu havárií a úniků škodlivin do půdy a vody, ve snížení emisí polutantů, znečišťujících prostředí. Většina uváděných negativních dopadů je způsobena užitím vojenské výzbroje, jejími opravami, skladováním výzbroje a materiálu a držením potřebných vojenských jednotek k potřebné činnosti.

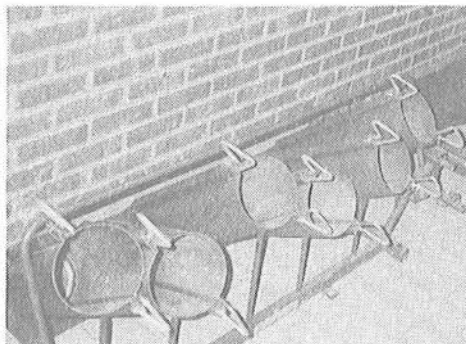
Prosazení simulačního výcviku do praxe ozbrojených sil vyžaduje:

1. Údaje o vlivu na životní prostředí by měly být součástí nákupu materiálu a zbraní.
2. Stávající výcvikové programy a přístup

k výcviku by měly být přehodnoceny za účelem podpory ekologického vědomí a rychlého rozvoje simulačních technologií a to proto, že poškozování z vojenských činností není všeobecně akceptováno; celosvětovým trendem je snižování prostředků na výcvik, zatímco kvalitu výcviku je třeba zlepšit.

3. Ve výcvikových předpisech klást zřejmý důraz na posouzení vlivů vojenských činností na životní prostředí k prosazení prevence a nápravy dojde-li k poškození přírodních systémů. Použití simulací je dobrým způsobem, jak se vyhnout vlivům ozbrojených sil na životní prostředí.

4. Stanovit současné a budoucí metody použití simulátorů a simulování ke snížení nepříznivých vlivů vojenských činností bez újmy operační efektivnosti. Analýzu využít v procesu plánování, programování a rozpočtování k akvizici a nákupu simulační techniky.

Obr. 1. Přídavný simulátor použití ZHN (výbuchu, zamoření) k simulaci v terénu

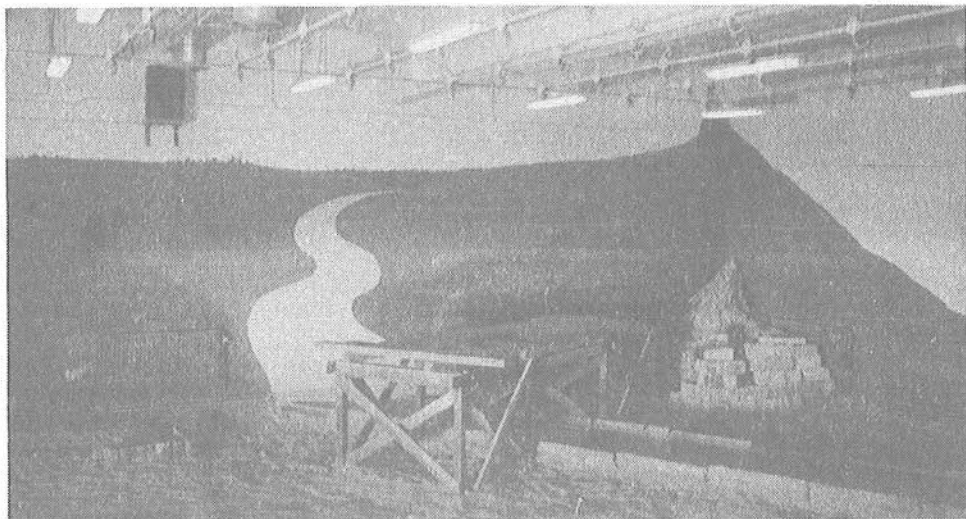
Prosazení simulace je technicky srovnatelné s moderními přístupy orientovanými na odstranění znečištění špičkovými technologiemi přímo u zdroje znečištění (např. odlučovač, čistírny). Získání simulátorů a simulačních systémů je nákladné, avšak náklady na jejich pořízení klesají s rychlým rozvojem této techniky. Provozní náklady, tak jako vlivy na životní prostředí, jsou oproti živému výcviku nižší.

K dalším výhodám ve srovnání s dosud běžně prováděným výcvikem v terénu patří dosažení bezpečnosti a požadovaného utajení. V případech některých zbraňových systémů je možno bezpečně použít pouze simulování. Určité systémy nemohou být rozmístěny a použity bez rizika odhalení jejich utajované povahy. V těchto případech simulování zajistí řešení obou problémů za umožnění kvalitního výcviku obsluh a velitelů. Ve většině případů je instruktor schopen řídit simulaci a využít tak získané výcvikové zkušenosti. Průběh výcviku je automaticky zaznamenáván a tím zajištěn homogenní standard výcviku a objektivní posouzení cvičících a výcvikových programů.

Užití skutečných zbraňových systémů často představuje značné problémy při jejich rozmístění a udržování. Simulování, které je pevnou součástí výcvikových zařízení, umožňuje vyhnout se problému. Některé simulátory vyžadují minimální údržbu a mohou být trvale umístěny v místě výcviku. Jinou možností je rozmístění simulátorů v rozsáhlých územích za účelem kopulativního simulování - simulování, které úspěšně nahrazuje rozsáhlé použití skutečných zbraní. Může být též použito i v jiných případech než je výcvik, např. jako model pro předpověď účinků zbraňových systémů. Tendencí je širší využití nových generací simulátorů a simulačních technik k operačnímu výzkumu.

Je patrné, že při živém výcviku není dosahováno absolutního realismu a tento není často vůbec potřebný. **Lpění na tzv. opravdovém výcviku, jako ve skutečném boji, se stává neudržitelným dogmatem.** Užití simulátorů je doprovázeno procesem optimalizace výcvikových způsobů a radikálními organizačními změnami. Bývá dosahováno až poloviční úspory času potřebného při běžném výcviku. Opravdové zbraňové systémy se pro výcvik užívají minimálně. Celkové náklady na cvičení klesají až o 3/4. Snižuje se délka vojenské služby.

S ohledem na environmentální efekty se rozlišují dva typy simulátorů. **Přídavné si-**

Obr. 2. Autonomní simulátor ZHN používaný v belgické armádě

mulátory zlepšují živý výcvik v živé simulaci. Autonomní simulátory virtuální simulace snižují nebo nahrazují živou simulaci. Odstraňují ekologická napětí a situace, kdy živá simulace je nepříznivá životnímu prostředí (např. bojový výcvik v otevřeném terénu za použití těžkých zbraní).

Simulování je umožněno přístroji vyrobenými za použití špičkových technologií. Počet, různost typů a důmyslnost simulátorů a simulačních systémů, které jsou využívány nebo připravovány vyzpělými armádami, se rychle zvyšuje ve shodě s rychlým rozvojem počítačové techniky.

Některé z nich podléhají přísnému utajení, takže lze pouze odhadnout, že v současnosti existuje na tři desítky hlavních systémů a více jak tři stovky různých typů simulátorů. Svou konstrukcí zlepšují kvalitu výcviku, snižují náklady, zvyšují bezpečnost, efektivitu využití vý-zbroje a dovolují operační výzkum. Jejich užití také přináší prospěch životnímu prostředí především tím, že snižuje negativní vlivy na životní prostředí. I velmi intenzivní využití simulátorů dovoluje opakovat výcvik podstatnou měrou bez dopadu na životní prostředí.

Také kvalita výcviku a dosažení cíle vý-

cviku nebo cvičení může být rovněž monitorována simulátory, opět bez podstatného vlivu na prostředí. Simulátory a simulování představují nejefektivnější přístup ke snižování vlivů na životní prostředí za současného minimálního vlivu na požadované operační požadavky.

Akvizice životního prostředí přátelských simulátorů a užití je součástí armádní politiky nebo environmentální politiky ozbrojených sil vyspělých států, jako je tomu např. v USA, V. Británii, SRN, Nizozemí, Norsku. U těchto států byla zjištěna mezi ekologickým vědomím příslušníků ministerstva obrany a užitím simulátorů a simulování zřejmá korelace. Většina armád zemí NATO má ekologické úřady, které mají úkol podporovat environmentálně vhodné simulování.

Nejnovější technologie simulování s virtuální technikou slibují rozšířené využití levné, dokonalé simulace a pokles tradičního živého výcviku. Dosavadní filosofie a doktrína výcviku jsou z důvodu změn ve světové politice předmětem zkoumání s ohledem na silné celosvětové environmentální citění a rozvoj systémů simulátorové elektrotechniky.

ENVIRONMENTÁLNÍ SYSTÉMY ŘÍZENÍ V REZORTU OBRANY

Plk. doc. Ing. ALEŠ KOMÁR, CSc.

Jedná se o systémy řízení, které vychází ze zásad ochrany životního prostředí, stanovených zákony. Zkoumáním jednotlivých druhů systémů a jejich zavedením do vojenských rozhodovacích procesů se intenzivně zabývá řada armád. Značný pokrok byl dosažen spoluprací odborníků z různých zemí na průzkumné studii Environmental Management System in the Military Sector, která patří mezi základní úkoly výboru NATO pro životní prostředí (dále NATO/CCMS). V průběhu řešení studie bylo dosaženo značného pokroku, včetně konečných cílů studie a plánu postupu k jeho dosažení.

Založení studie

Spolupráce zemí za účelem zavést environmentální systémy řízení (dále EMS) do širší praxe kooperujících armád byla zahájena v roce 1996. Návrh na zařazení studie do programu NATO/CCMS byl předložen Nizozemím na plenárním zasedání výboru v předcházejícím roce. Řada přítomných zemí, mezi nimi i Česká republika, projevil zájem se studie zúčastnit.

Předsednictví a příprava návrhu byla svěřena dvěma zemím - Nizozemí a USA. Návrh průzkumné studie byl pak oficiálně předložen ke schválení plenárnímu zasedání, konanému ve dnech 11. - 12. března 1996 v Bruselu.

Kromě výše uvedených řídicích zemí se průzkumné studie dále účastní dvacet čtyři zemí Partnerství pro mír (Belgie, Bělorusko, ČR, Dánsko, Finsko, Německo, Maďarsko, Moldavsko, Litva, Lotyšsko, Makedonie, Kanada, Estonsko, Slovensko, Španělsko, Portugalsko, Švédsko, Velká Británie, Norsko, Polsko, Rumunsko, Švýcarsko a Slovinsko).

Zasedání členů průzkumné studie se uskutečnila v květnu 1996 v Amsterdamu, v říjnu 1996 v Otavě a v dubnu 1997 v Budapešti.

Cíle průzkumné studie

Hlavním cílem průzkumné studie je stanovit možné důsledky zavádění a realizace

EMS dovojenického rezortu. Dalšími cíli studie je vyvinout aplikační příručky, pracovní postupy a modely přiměřené tomuto rezortu.

Průzkumná studie zahrnuje do plánu práce následující **počáteční úkoly**:

- výměna, přehled a vyhodnocení poznatků a očekávání mezi zeměmi k problematice EMS,
- vymezení, srovnání a vyhodnocení standardů EMS, které mohou být využity ve vojenském sektoru,
- analýza požadovaných zdrojů a jiných důsledků zavedení EMS do vojenského sektoru,
- určení metodologie použití,
- vydání potřebných příruček, pracovních postupů nebo modelů k zavedení EMS do vojenského sektoru.

Ke splnění těchto cílů jsou členové průzkumné studie rozděleni do pracovních podskupin, které připravují stanovené materiály, určené k projednání a schválení plénem průzkumné studie NATO/CCMS.

Dosažené výsledky

Na prvním plenárním zasedání několik expertů přednášelo na téma význam EMS a tak vymezilo okruh dizkuze. Pak byly stanoveny a schváleny podmínky řešení. K výměně dosavadních zkušeností a k získání názorů o výhodách zavedení EMS byla ustanovena první pracovní skupina, vedená

Kanadou a USA. Druhá skupina vedená Nizozemím a V. Británií měla za úkol určit, které systémy EMS mohou být v armádách využity.

Druhé plenární zasedání se zabývalo nejprve výsledky pracovních skupin. Rozebralo používané mezinárodní standardy EMS, mezi které patří British Standard 7750, EMAS, ISO 14001 a Canadian standard CSA Z750. Na základě analýzy byl učiněn závěr, že ISO 14001 se stává celosvětově rozšířenou normou týkající se EMS. Plenární zasedání rozhodlo využít skupinu norem pod označením ISO 14000 jako rámec další práce průzkumné studie. Rozsah práce si vyžádal **ustanovení nových čtyř pracovních skupin, zabývajících se problematikou:**

- vymezení přínosů a nákladů zavedení EMS do vojenského sektoru, vedoucí země Belgie,
- informace o politice životního prostředí zemí spolupracujících v této studii, vedoucí země V. Británie a Kanada,
- vymezení zvláštností vojenské organizace ve vztahu k ISO 14001, vedoucí země ČR a Nizozemí,
- požadavky na vzdělávání k zavedení EMS do vojenského rezortu, vedoucí země Kanada a V. Británie.

Třetí plenární zasedání bylo spojeno s diskuzí u kulatého stolu na téma rozhraní mezi vojenským a civilním sektorem v environmentálním managementu.

Přednesené názory na tuto problematiku budou vydány Maďarskem ve sborníku. Nově ustanovené pracovní skupiny přednesly zprávy o dosažených výsledcích. K přínosům třetí skupiny patří zpracování dotazníku k zjištění očekávaných přínosů při zavedení EMS a návrh metody analýzy nákladů očekávaných při zavedení EMS. Na těchto pracích se podílel i zástupce ČR. Čtvrtá skupina připravila dotazník, jehož cílem je shrnout prvky národních environmentálních politik. Výsledkem bude umožnit diskuzi o nejlepších praktikách v jednotlivých zemích a armádách. Pátá skupina analyzovala zvláštní charakteristiky vojenské organiza-

ce a srovnala je s hlavními částmi ISO 14001.

Hlavním závěrem bylo, že ISO 14001 může být zaveden do vojenského rezortu, avšak zvláštní pozornost musí být věnována výcviku a zvyšování ekologického vědomí. Tato zpráva, jako jediná, byla schválena plenárním zasedáním průzkumné studie NATO/CCMS. Šestá skupina určila výcvikové požadavky k funkci EMS ve vojenském rezortu, a to na základě tázací metody - kdo, co, kdy, kde a jak. Také určila cílové skupiny, na které bude výcvik zaměřen a stanovila typy výcviku. Bylo odsouhlaseno vyvinout a rozeslat společný formulář (vzor a dotazník), které vyplní všechny země, a tím získat názory na dosavadní přístup řešení a rozsah potřeb jednotlivých armád. **Na práci skupiny se též podílel zástupce ČR.**

Další pracovní a časový postup

Podle stanovených podmínek řešení, průzkumná studie by měla být dokončena do konce roku 1999. Zprávy o nových poznatcích a získaných výsledcích budou předmětem 4. plenárního zasedání, které se koná ve dnech 13.-16. října 1997 v Bukurešti.

Současně proběhne diskuze u kulatého stolu na téma národní strategie a politika životního prostředí. Základem úspěšného postupu je aktivita pracovních skupin a rozhodnutí plenárního zasedání, které materiály budou schváleny do závěrečné zprávy, oficiálního dokumentu NATO/CCMS.

Na závěr je nutné zdůraznit, že zasedání průzkumné studie upozornilo na nezbytnost spolupráce v rámci souvisejících aktivit. Jde zejména o vývoj vojenské normy s názvem STANAG o ochraně životního prostředí a práci v rámci Environmentální výcvikové pracovní skupiny, podléhající Vojenskému výboru (MC/NATO).

Literatura:

Komár A.: *EMS v rezortu MO. Zpravodaj MŽP ČR, č.8/1997.*

Boschloo H.: *NATO/CCMS Pilot Study on Environmental Management Systems in the Military Sector, Progress Report, Hague.*

BITVA U BACHMAČE

(8. - 13. března 1918)

Doc. Ing. JOSEF KAŠPAR, CSc. (plk. v.v.)

V průběhu první světové války se naplno rozhořel národně osvobozenecý boj Čechů a Slováků. Tento boj se neodehrával pouze v českých zemích, ale proti Rakousku-Uhersku se postavily i české a slovenské krajanské spolky v USA, Anglii, Francii, Rusku a v Itálii. Nejostřejší formu boje však představovalo bojové vystoupení jednotek, útvarů a svazků československého zahraničního vojska (později se pro ně vžil název čs. legie).

V roce 1998 uplyne 80 let od významných bitev vybojovaných čs. zahraničními vojáky na francouzské a italské frontě a na území Ukrajiny a Ruska. Chtěli bychom v tomto roce i na stránkách našeho časopisu vzpomenout 80. výročí alespoň některých z nich.

Jednu ze slavných kapitol bojové činnosti našich zahraničních vojsk v letech první světové války tvoří i bitva u Bachmače. Tato bitva se svým cílem, množstvím nasazených sil, taktikou jejich činnosti, průběhem a výsledky lišila od předchozí bitvy u Zborova. I když poněkud zůstává v jejím stínu a hoši od Bachmače nebyli opěvováni jako hoši od Zborova, měla zásadní význam pro další existenci československého vojska v Rusku. **Nebyla bitvou předem plánovanou**, byla bitvou z donucení. K pochopení všech okolností a příčin, které k ní vedly, je třeba nejdříve uvést, **co jí předcházelo**.

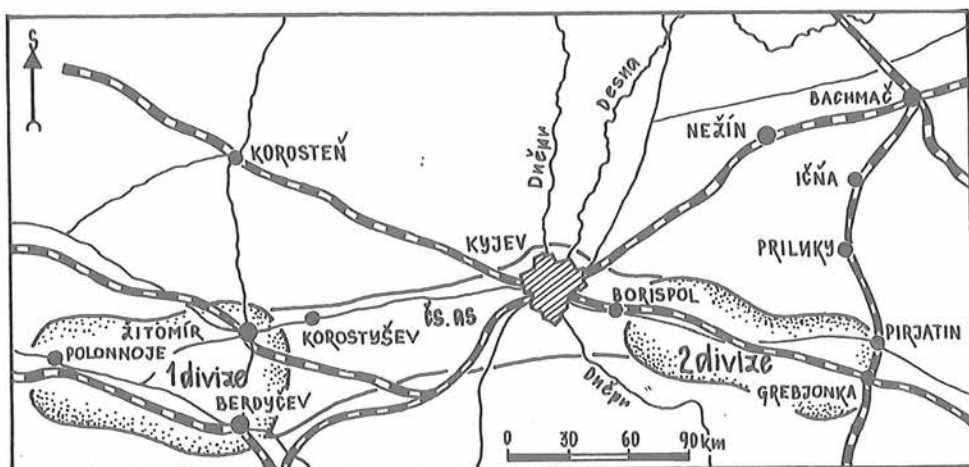
V Rusku se již v srpnu 1914 začal z příslušníků krajanských spolků vytvářet československý dobrovolnický útvar, známý pod jménem **Česká družina**. V té době v Rusku sídlilo přes 100 000 českých a slovenských krajanů. Družinou byl nazván proto, že se zprvu uvažovalo jen o jeho použití v týlu, nikoliv jako bojového útvaru na frontě. Už v září početní stav této družiny dosahoval 750 osob. Z nich byly vytvořeny čtyři pěší roty.

V říjnu 1914 byla Česká družina odeslána na frontu. Na frontě byla zařazena do sestavy III. ruské armády, která byla nasa-

zena v Halíči proti rakousko-uherským divizím. Velitelem této armády byl generál Radko Dmitriev (Bulhar), a ten rozhodl, že čs. dobrovolníci budou provádět armádní zpravodajskou a propagační službu. Tím jim vlastně vyjádřil velkou důvěru.

Jednotlivé roty a půlroty České družiny byly proto přiděleny ke štábům ruských divizí s úkolem, aby doplňovaly a kontrolovaly ruskou přezvědňovou službu (přezvědňovou službou se rozuměl průzkum prováděný do větších hloubek) a navazovaly spojení s krajaný za rakouskou frontou (v podstatě šlo o špionáž proti Rakousku-Uhersku).

Na základě smělých a úspěšných akcí České družiny ruské velení dovolilo přijímat do jejich jednotek i zajatce české a slovenské národnosti, kteří by se hned na frontě dobrovolně přihlásili. Zhruba 250 dobrovolníků z řad rakousko-uherské armády pak skutečně doplnilo prořídle roty České družiny. Tito dobrovolníci (říkalo se jim novodružiníci) se tak stali prvními vojáky, kteří zahájili boj proti státu, v němž dříve žili, který je povolal do armády a poslal na frontu, a k jehož rozbití chtěli svým bojem přispět.

Obr. 1. Rozmístění čs. vojska na Ukrajině

Česká družina působila v prostoru Krakova a jihovýchodně Krakova u řeky Dunajec a v Karpatech. K jejím nejznámějším činům patří převedení 28. pluku do ruského zajetí (3. dubna 1915).

Nejsložitější období činnosti České družiny nastalo v době strastiplného ústupu ruských armád, který trval od jara až do podzimu. Ruské velení zrušilo povolení přijímat do České družiny zajatce, ale předsednictvo Svazu čs. spolků na Rusi, ve snaze doplnit rotu České družiny, si vymohlo, že do České družiny mohli být přijímáni Češi a Slováci, kteří byli mobilizováni do ruské armády. Z nich pak v druhé polovině roku 1915 byly vytvořeny další čtyři roty.

Toto rozšíření počtu jednotek České družiny umožnilo, aby v lednu 1916 byla Česká družina přejmenována na **Československý střelecký pluk** (pozn.: Čs. pluky i brigáda byly nazývány ruským názvem „střelecký“). Tím se z ní vlastně stal první bojový útvar budoucího čs. zahraničního vojska.

V průběhu roku 1915 a 1916 se neustále zvyšovaly počty Čechů a Slováků, kteří jako zajatci nebo přeběhlci se dostali do ruského zajetí. Ruská vláda v roce 1916 opět dovolila doplňovat čs. vojsko z řad za-

jatců, kteří se sami přihlásili nebo byli získáni nábořem. Proto bylo možné již na jaře 1916 vytvořit **druhý československý pluk** a později zahájit i výstavbu **třetího pluku**.

Tyto pluky pak tvořily Československou střeleckou brigádu, ze které měla být vytvořena divize. Avšak povolení k výstavbě divize bylo brzy odvoláno (zajatců prý bylo třeba na zemědělské práce) a na-stalo období politického handrkování, v němž se rozhodovalo o osudu čs. vojska mimo toto vojsko.

Zvrat k lepšímu nastal až po únorové revoluci v roce 1917, i když i po ní se ještě projevovaly snahy zabránit výstavbě čs. vojska nebo dokonce i rozpustit čs. brigádu.

Až teprve slavné vítězství u Zborova definitivně přesvědčilo ruské vládní činitele o kvalitě čs. vojska. Kyjevský zemský velitel se upřímně omluvil za svou dřívější nedůvěru k čs. vojákům a generál Brusilov řekl T.G. Masarykovi, že se před našimi vojáky hluboce sklání.

Další výstavba čs. vojska, i přesto, že chaos v Rusku se dále prohluboval, pokračovala rychlým tempem. V druhé polovině roku 1917 byly dokonce vytvořeny čtyři pluky 2. čs. divize a postavením 4. pluku

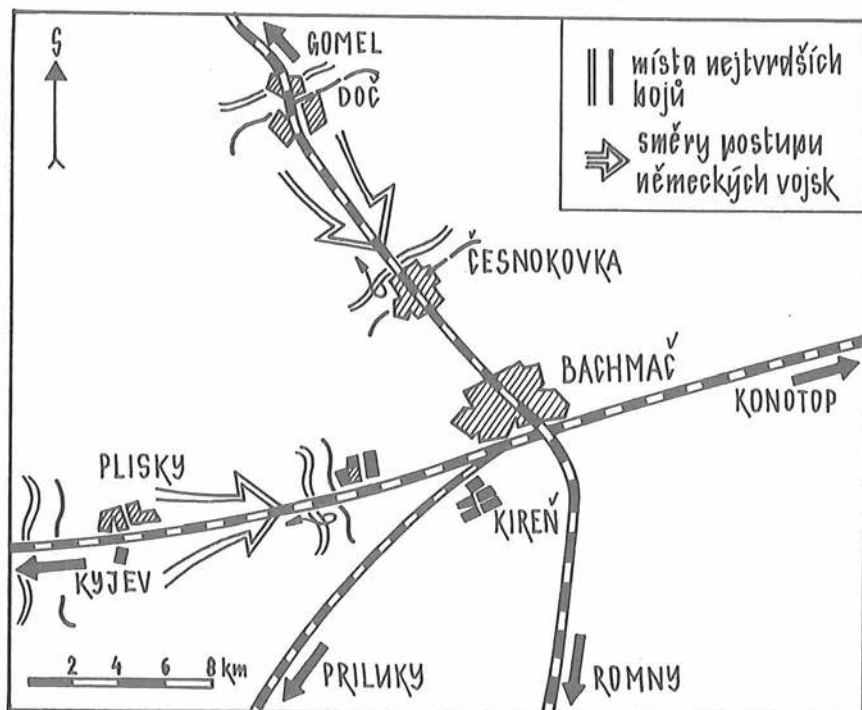
byla dokončena výstavba 1. čs. divize. Postupně byly vytvářeny dělostřelecké, ženijní a další jednotky. Z čs. vojska se tak stal armádní sbor.

Důležitou skutečností bylo, že ruské hlavní velení přislíbilo, že čs. vojsko nebude užíváno k řešení vnitřních problémů Ruska, ale že bude použito jen na frontě proti německým nebo rakousko-uherským vojskům. Ruské velení rovněž uznalo, že politickou autoritou je Československá národní rada. Tím vlastně byla Česko-slovenská národní rada dále považována za vládní orgán.

Rozklad ruské říše však nezadržitelně pokračoval a v listopadu vypukla v Rusku další revoluce. Moci se chopily Sověty ovládané bolševiky. Nová sovětská vláda, vědoma si vratkosti své moci, rychle dojednala příměří s Německem, Rakousko-Uherskem a jejich spojenci a zahájila jednání o míru.

Ukrajina, na jejímž území byly rozmístěny čs. divize, se prohlásila za samostatný stát a rovněž zahájila jednání o míru. Čs. vojsko se tím dostalo do překerní situace. Za carského režimu přísahalo carovi, po pádu carismu pak Prozatímní vládě, a ta byla odstraněna bolševiky. Sovětská vláda válčit nechtěla a čs. vojáci již neměli zájem někomu cizímu slibovat věrnost. Na pokračování války neměla zájem ani Ukrajina.

Profesor Masaryk předvídal tento vývoj a snažil se jednáním s francouzskou i sovětskou vládou zajistit svobodný odsun čs. vojska do Francie. (Pozn.: K posílení čs. vojska ve Francii odjel již koncem léta 1917 první transport v počtu 1 200 vojáků pod velením kpt. Husáka, a koncem listopadu 1917 druhý a poslední transport v počtu 600 vojáků, pod velením mjr. Gibiše.) Jako předseda Československé národní rady, jménem této rady a její odbočky pro Rusko, **Masaryk prohlásil čs. divize v Ru-**

Obr. 2. Místa nejtvrdších bojů

sku za součást samostatné čs. armády tvořící se ve Francii a určenou k boji na francouzsko-německé frontě. Tím bylo vyjádřeno i neútrápné postavení čs. vojska vůči revolučnímu dění v Rusku.

K dokreslení celkové situace je však třeba dodat, že čs. vojsko prodchnuté slovan-skou sounáležitostí k ruskému národu se chtělo účastnit bojů na rusko-německé frontě (odtud vedla nejkratší cesta domů). Ještě v zimě 1917 - 1918 se konaly porady o tom, zda bude možné ve spolupráci s ruskými dobrovolníky, kozáky, ukrajinskými a polskými oddíly a s rumunskou armádou zachovat ruskou frontu. Proto také v prvních měsících roku 1918 československé pluky setrvaly v posádkách na Ukrajině.

V únoru roku 1918 se situace vyhrtí-la. Divize a další součásti čs. sboru dokončovaly výstavbu svých organizačních struktur a připravovaly se na cestu do Francie. Občanská válka však postupně zachvátíla i území Ukrajiny. Mezi postupujícími bolševickými oddíly a oddíly nacionalisticky smýšlejících Ukrajinců se rozpoutaly boje.

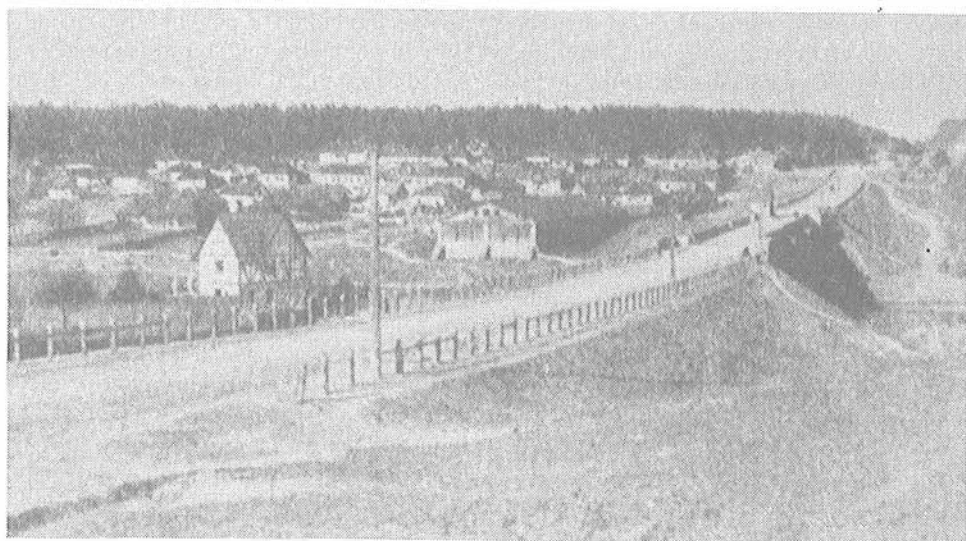
V těchto bojích utrpěly ukrajinské oddíly řadu porážek a tak Ukrajinská rada, ve snaze zabránit dalšímu postupu bolševických oddílů, požádala o pomoc velení německé a rakousko-uherské armády. To ochotně vyhovělo a již ve druhé polovině února 1918 zahájila německá a rakousko-uherská vojska postup do nitra Ukrajiny.

Vzniklá situace si vynutila urychlení příprav k odsunu čs. vojska z Ukrajiny. Nemělo smysl pouštět se do boje s postupující německou armádou. Převaha byla příliš velká a navíc zázemí bylo rozvrácené občanskou válkou. Všechna činnost byla proto směřována na záchranu obou čs. divizí a sborových částí jejich přepravou po železnici do hloubky ruského území. Avšak i to se ukázalo jako velmi problematické. Pluky 1. divize i s náhradním plukem byly rozmístěny západně Kyjeva v prostoru Žitomír, Berdyčev, Polonnoje a pluky 2. divize východně Kyjeva mezi Borispolem a Pirjatinem (obr. 1).

Rozptýlení vojska na tak velkém prostoru nebylo žádnou výhodou. Soustředit a přepravit dvě divize a další útvary vlako-

Obr. 3. Podávání oběda na ústupu

Obr. 4. Osada KOROSTIČEV

vými soupravami v zemi s nespolehlivou a v některých částech země zcela rozvrácenou železniční dopravou bylo nad lidské síly. Aby bylo možné využít železnice, musela se celá 1. divize přesunout pěším pochodem přes Kyjev k železniční trati Bachmač, Grebjonka (východně Kyjeva), kde se měla spojit s útvary 2. divize a společně s nimi pak měla být přepravena po železnici dále na východ.

Jako první vyrazil na pochod 4. pluk, který byl umístěn v městečku Polonnoje ve Volyňské gubernii. Jeho odchodem z tohoto městečka vlastně začala známá anabáze ruských legií. (Anabázi se rozumí vojenské tažení z ciziny domů doprovázené boji. Tohoto názvu poprvé užil Xenofón, když popisoval pochod 10 000 Řeků. Někteří historici však hovoří o sibiřské anabázi, a za její počátek považují až přesuny čs. vojska z Penzy.)

Pluky 1. divize i s náhradním plukem pochodovaly v začínajícím jarním nečase a po blátivých cestách 14 dní. Za tuto dobu urazily více než 300 km. Pochod celé 1.

divize, i když byl uskutečněn v nepříznivých povětrnostních podmínkách, byl úspěšně dokončen. Divize se v průběhu pochodu zajišťovala zadním vojem a to se ukázalo jako velmi prozíravé.

Německé velení bylo o pochodu, nebo spíše o ústupu 1. čs. divize informováno, a pokoušelo se jej narušit. Její 1. pluk byl 15. února u Korostyševa napaden německými obrněnými automobily (1. pluk byl umístěn v Žitomíru a z něho se zrychleným pochodem v odpoledních a nočních hodinách ze 14. na 15. února přesunul do Korostyševa, vzdáleného asi 30 km). Zadní voj tohoto pluku tvořila 7. rota a její zadní pochodovou záštitu pěší a jízdní jednotka v síle čtyř.

A právě mezi tuto záštitu vjely tři německé obrněné automobily, na nichž byly umístěné ukrajinské vlajky. Na nic netušící čs. vojáky pak zahájily palbu z kulometů. Na místě byli usmrceni 3 vojáci, ostatní se rychle ukryli v příkopu a zahájili odvetnou palbu. Ve vzniklé přestřelce byl usmrcen velitel prvního obrněného automobilu a

další 2 nebo 3 vojáci zranění. Německé automobily doprovázené palbou čs. vojáků se pak rychle vzdály.

Dne 2. března pak došlo k dalšímu boji v Kyjevě. 1. března prošly Kyjevem poslední jednotky 1. a 3. pluku a 2. pluk, který sem šest dní pochodoval z Berdičeva, se v Kyjevě rozmístil k odpočinku a zároveň plnil úkol zadního voje divize.

Část 2. praporu s kulometným oddílem jako zajištění pluku obsadila most přes Dněpr a zde byla v ranních hodinách 2. března napadena pronikajícími německými jednotkami (spolu s Němci útočili na čs. jednotku i Ukrajinci, tzv. hajdamáci). **Útok byl odražen organizovanou palbou.**

V Kyjevě panoval zmatek doprovázený nepravidelnou střelbou. V této situaci zástupci štábu 1. divize se pokusili dojednat nerušený odchod 2. pluku. V průběhu jednání, kdy se jednotky pluku již řadily do pochodových proudů, však došlo k dalšímu incidentu. Zmatku využil i německý předsunutý oddíl, asi v síle pěšího praporu, který překročil Dněpr (část po ledě a část přešla nebráněný most) a překvapivě se objevil před jednotkami 2. pluku. Tento oddíl byl v nastalém boji úplně rozbit, ztráty však měly i jednotky 2. pluku: 5 vojáků padlo a 15 bylo raněno.

Postup německých vojsk za 1. divizi (dle německých pramenů šlo o 91. pěší divizi), která organizovaně odcházela z Kyjeva na východ, však nepředstavoval hlavní nebezpečí. To hrozilo z jiného směru. Současně s pronásledováním 1. divize zahájila 224. německá pěší divize postup i na směru Gomel, Bachmač. Od Kyjeva na Grebjonku (druhý železniční uzel, v němž měly vagonovat některé čs. útvary) pak pomalu postupovala i 45. saská pěší divize a 2. jízdní divize. Záměr německého velení byl jasný i čs. velitelům.

Obsazení Bachmače by znamenalo zne-možnění přepravy čs. vojska po železnici z Bachmače na Konotop a Kursk. Německé jednotky postupující na směru Gomel, Bach-

mač by byly v Bachmači určitě dříve než 1. divize ustupující od Kyjeva. Značné části čs. vojska tak hrozilo smrtelné nebezpečí v podobě hrozícího obklíčení německými vojsky.

Čs. velení původně zamýšlelo soustředit v okolí Pirjatina celý sbor. Když Němci překročili Dněpr, bylo rozhodnuto soustředit sbor v prostoru Kursk. K tomu bylo třeba získat větší množství vlakových souprav (pro každý pluk nejméně 3 - 4), pomocí nichž mohly být jednotlivé útvary odsunuty. Současně bylo nutno organizovat obranu železničních uzlů Bachmače a Grebjonky do doby, než jimi projedou všechny vlaky s čs. vojskem. Vlakové soupravy pro 1. divizi s nepředstavitelným úsilím, rázností a známou českou schopností improvizovat připravila 2. divize.

K obraně Bachmače byl určen 6. pluk Hanácký a k obraně Grebjonky 5. pluk. Zbývající síly 2. divize urychleně vagonovaly a byly odesílány na východ. K obraně Bachmače se pak připojil i 3. prapor 7. pluku Tatranského. (Pozn.: 7. pluk se soustředil v Berežani a odtud ve 4 vlakových soupravách odjížděl na Jagotin, Grebjonku, Romodan a Poltavu. V Romodanu odbočil vlak s 3. praporem na Romny a odtud pokračoval do Bachmače, vzdálené od Romodanu asi 200 km. Hlavní síly 7. pluku se několik dní zdržovaly ve městě Lubny, kde si opatřovaly zásoby na další cestu, a o bojích u Bachmače se dověděly až za 3 dny po skončení těchto bojů.)

Z 3. praporu 7. pluku byly směrem ke Gomelu vyslány průzkumné a zajišťovací jednotky. Ty se 8. března střetly s nepřítelem v prostoru žel. stanice Měny (55 km severně od Bachmače) a podařilo se jim přerušit rychlý a snadný postup německých vojsk po trati. Převaha nepřítele však byla příliš velká a tak pod neustálým tlakem nepřítele ustupovaly směrem k Bachmači.

K večeru 9. března 1918 se situace vyhrotila. Čelní německé jednotky postupující podél tratě Gomel, Bachmač pronikly do

Obr. 5. Nádraží PRILUKY

osady Česnokovka vzdálené jen 10 km od Bachmače. Rovněž i německá vojska postupující podél trati od Kyjeva se přiblížila k Bachmači na vzdálenost 8 km.

V té době 1. divize se ještě přesunovala a svými čelními jednotkami se teprve přibližovala k nakládacím stanicím Ičňa a Priluky. Situace se stávala kritickou. Bylo proto třeba přijmout rázná opatření především k udržení železničního uzlu Bachmač.

V průběhu noci z 9. na 10. března byl k přehrazení směru Gomel, Bachmač vyslán 3. prapor 7. pluku s dvěma rotami od 6. pluku a k přehrazení směru Kyjev, Bachmač dva prapory 6. pluku. Byla tak vytvořena dvě taktická

uskupení, jejichž úkolem bylo přehradit směry postupu německých vojsk a zabezpečit organizovaný odsun hlavních sil čs. sboru. Severozápadnímu uskupení, které přehrazovalo směr Gomel, Bachmač, velel kpt. Kadlec (v době 1. republiky dosáhl ho-

dnosti armádního generála a odešel do výslužby) a jihozápadnímu uskupení působícímu podle trati Kyjev, Bachmač velel kpt. Krejčí (později armádní generál, náčelník hlavního štábu čs. armády).

Dne 10. března došlo na obou směrech k rozhodujícím bojům. Na severozápadním směru čs. jednotky odvážně zaútočily na silnějšího nepřítele a donutily ho k ústupu.

K nejtvrdějšímu boji došlo u železniční stanice Doč. Boj byl ukončen po setmění a další dva dny se zde nepřítel choval zcela pasivně. Obdobně i na jihozápadním směru se čs. jednotky s vervou pustily do boje.

Nepřítel měl rovněž převahu, boj byl velmi úporný a jeho výsledek byl dlouho na vážkách. Až teprve s pomocí jednoho praporu 1. záložního pluku (po návratu do republiky byl z tohoto pluku vytvořen 9. pěší pluk K.H. Borovského) se podařilo i zde zlomit odpor německých jednotek a přinutit je k ústupu (obr. 2). Tento prapor byl v noci vystřídán jednotkami 4. pluku a vlakem odjel na východ.

**Boje na obou směrech byly velmi kr-
vavé.** Ztráty Němců nejsou dodnes známy.
Ale z toho, že německé jednotky se po je-
jich skončení neodvážily jeden až dva dny
zahájit jakékoli akce proti jednotlivých u-
skupením čs. vojska, lze usuzovat, že byly
značné. 12. března Němci znovu zaútočili
na Bachmač od jihozápadu, ale opět byli
odrazení a na tomto směru se o další útok
již nepokusili.

V té době obě taktická uskupení situaci
na svých směrech spolehlivě kontrolovala
a pod jejich ochranou prostor Bachmače
postupně opouštěly zbývající čs. síly. Je za-
jímavé, že druhý železniční uzel Grebjonka
nebyl v době nakládání čs. jednotek vůbec
ohrožován a 11. března byl bez boje vykli-
zen. (Pozn.: Vlaky z Bachmače jely dále po
trati Konotop, Vorožba, Lgov, Kursk,
Tambov, Kirsanov, Rtiščevo, Penza, zatím-
co vlaky z Grebjonky jely do Penzy přes
Bělgorod, Bobrov, Balašov a Rtiščevo.)

Dne 13. března silné německé útvary
zahájily útok na směru Gomel, Bachmač.
Útok odrážel 1. prapor 4. pluku (tento pra-
por zde vystřídal prapor 7. pluku, který byl
z tohoto úseku stažen a jeho jednotky za-
hájily železniční přepravu na východ) spo-
lu se zbylými zajišťovacími jednotkami 6.
a 7. pluku. Na pomoc byl ještě vyslán 1.
prapor 4. pluku. Těmto silám velel poručík
Čeček (zemřel v hodnosti divizního gene-
rála v r. 1930). Nebylo však nutné klást
houževnatý odpor, a tak prapory 4. pluku
pomalu ustupovaly k Bachmači. Přitom
využívaly všech výhodných čar k tomu,
aby v průběhu ústupu působily nepříteli
další ztráty a co nejvíce zdržely jeho po-
stup. V průběhu jejich ústupu projely
Bachmači poslední čs. vlaky. Za soumraku
13. března jednotky 4. pluku odrazily po-
slední pokusy nepřitele o proniknutí do
Bachmače a kryty tmou se od něho zcela
odpoutaly a nasedly do připravených vlaků.

**Odopoutat se od nepřitele není nikdy
jednoduché.** Ale čs. vojákům to umožnili
samotní Němci. Po zkušenostech z před-
chozích bojů pronásledovali ustupující čs.

jednotky velmi opatrně. Již v prvních střet-
nutích totiž poznali, že mají před sebou
zdatného protivníka, který se hned tak ně-
čeho nezalekne. O půlnoci pak opustil
Bachmač poslední vlak s čs. vojáky. O tom,
že Němci měli z ustupujících čs. vojsk
značný respekt svědčí i skutečnost, že ně-
mecké hlídky vstoupily do opuštěné
Bachmače až za čtyři hodiny po odjezdu
posledního čs. vlaku.

Účastníci bitvy u Bachmače ve svých
vzpomínkách uvádějí, že největší potíže
nespočívaly v odpoutání se od německých
vojsk, nýbrž v odpoutání se od tzv. spojen-
ců, menších ukrajinských, ruských a inter-
nacionálních oddílů (rudých gard).

Uvedené oddíly chaoticky ustupovaly
před Němci a v průběhu úspěšné obrany
Bachmače nabídly svou pomoc. I když čs.
velitelé o jejich pomoc nestáli, většina pří-
slušníků těchto oddílů se do bojů s Němci
zapojila. Poslední den bojů, ve snaze získat
vlaky i pro sebe, tyto oddíly vyvolaly na
nádraží chaos. Nechybělo mnoho, a mohlo
dojít k střetnutí mezi nimi a jednotkami 4.
pluku, které odjížděly posledním vlakem.

Shrnutí

• Bitva u Bachmače měla zcela jiný cha-
rakter než bitva u Zborova. Skládala se z
řady krátkodobých střetnutí i delších úpor-
ných bojů mezi postupujícími německý-
mi divizemi a vyčleněnými (krycími) sila-
mi odcházejících čs. divizí. Čs. síly přitom
vedly manévrovou bojovou činnost (včet-
ně přesunů, rozvinování a zahajování ztečí
z chodu a pronásledování ustupujícího pro-
tivníka), i úpornou obranu a organizovaný
ústup.

• Úspěšná bojová činnost vyčleněných
sil čs. divizí tak umožnila nerušený odjezd
všem vlakům s čs. vojáky na východ.
Snaha německého velení o obklíčení čs.
vojska vyzněla naprázdno. Samotný ně-
mecký hlavní stan dal čs. vojákům nejlepší
vysvědčení tím, že ve své informační zprá-
vě určené pro veřejnost uvedl, že Bachmač
byla bráněna asi 10 000 čs. vojáků a že jí
bylo dobyto teprve po úporných bojích.

Skutečnost však byla taková, že proti dvěma německým divizím bojovalo nejvíce pět čs. praporů. Těžké ztráty však musel německý hlavní stan nějak omluvit. Značné ztráty měly i čs. jednotky: v bojích padlo 45 čs. vojáků, 220 bylo raněno a 41 zůstalo nezvěstných.

• Jestliže v bitvě u Zborova bojovala čs. brigáda v sestavě ruské armády a pod ruským velením, pak v bitvě u Bachmače čs. vojáci bojovali samostatně a podle dispozic vlastního velení. V jednotlivých bojích prokázali vysokou bojovou morálku, důvtip a statečnost, solidaritu i schopnost snášet značné útrapy způsobené těžkostmi v zásobování a počasím. Pro příslušníky 2. divize to byl první boj v řadách zahraniční čs. armády.

• Dodnes však zůstává záhadou činnost politického vedení, které se snažilo vyjednáváním přerušit bojové akce. V odbočce Národní rady do večera 10. března nechtěli věřit, že proti Bachmači postupují německé divize. Politické vedení, snad z obav před reakcí ukrajinské vlády (Němci přicházeli jako její spojenci), zprvu nepomýšlelo na ozbrojenou obranu ústupu čs. vojsk z Ukrajiny. Situace si to však vynutila a vojáci, bez ohledu na přístup politického vedení, **svůj úkol splnili se ctí.**

Poznámka: Použité fotografie jsou archivní z dobového tisku. Za jejich zhoršenou kvalitu se Vám (čtenářům) omlouváme.

POZNATKY Z RUSKO - ČEČENSKÉHO KONFLIKTU

1. část - 11. prosince 1994 - 19. dubna 1995

Podplukovník Ing. JAROSLAV MASNIČÁK

Vojenské operace ruských federálních ozbrojených sil v Čečensku poskytují řadu poznatků o možných zásadách a způsobech jejich použití ve specifických podmínkách a o uplatňovaných operačních a taktických zásadách vedení bojové činnosti. Zveřejnění tohoto článku bylo motivováno snahou zhodnotit konkrétní případ řešení krizové situace a konfliktu v jedné z republik Ruské federace s použitím vojenské síly a vyvodit z něho některé specifické i obecné závěry.

Příčiny vzniku rusko - čečenské krize

Mnohaleté napjaté vztahy, spory a konflikty Čečenců a Rusů pramení z historie obou národů. Jejich příčiny se postupně hromadily, prohlubovaly a vyvrcholily v období po rozpadu SSSR, pokusem o odtržení Čečenska od Ruské federace, vznikem občanské války na jeho území a mocenským zásahem RF s použitím ozbrojených sil.

Počátky rusko - čečenských sporů jsou dávány do souvislosti s:

* **válečnými výpady Čečenců a Ingušů** (původní kavkazské národnosti, proslulé svojí bojovností a krutostí) vůči sousedním národům a zemím;

* **odbojem** proti expanzi carského Ruska, reakcí ruských carů a později i nejvyšších sovětských politických představitelů na čečenská povstání vyhlazovacími válkami a posíláním Čečenců do vyhnanství, především na Sibiř a do Kazachstánu (od poloviny 19. století byly vyhlazeny dvě třetiny čečenského národa);

* **odporem islámu** proti šíření křesťanství (společnost si i nadále zachovává tradiční rozdělení na rody, klany a sekty s polofeudálními vnitřními vztahy a neochotě podřízovat se cizí autoritě, zejména ruskému hegemonismu);

* **přetrvávajícím úsilím o získání samostatnosti;**

* **rostoucím ekonomickým významem Čečenska**, především z důvodu rozšiřování těžby ropy (Čečensko je křižovatkou komunikací, plynovodů a zejména ropovodů z oblasti Kaspického moře).

Rozpad SSSR způsobil zesílení militantního nacionalismu a separatistických tendencí, což vedlo 4. 12. 1991 k vyhlášení samostatnosti Čečenska mimo rámec RSFSR a SSSR prezidentem Džocharem Dudajevem (generál dálkového letectva OS SSSR, od roku 1990 v záloze).

Samostatnost však nebyla uznána žádnou zemí SNS ani světového společenství.

Situace šla tak daleko, že někteří členové Nejvyššího sovětu republiky a později i kabinetu prezidenta D. Dudajeva byli úzce propojeni s kriminálními skupinami mafií, ovládajícími obchod s ropou, zbraněmi, materiály pro jadernou chemii a výrobou drog. Výsledkem jejich politiky byl nedemokratický způsob vlády, porušování ústavního a právního řádu, kriminalizace společnosti, porušování občanských i lidských práv a svobod a ekonomický kolaps, projevující se především nedostatkem energie, potravin a izolací země. **Tyto události jsou příčinou vzniku novodobé krize mezi Ruskem a Čečenskem.**

Koncem roku 1994 se vytvořila situace, kdy nebylo možné udržet územní celistvost RF a platnost ústavních norem na území Čečenska bez odzbrojení všech nezákonných ozbrojených formací a nastolení ústavního pořádku. **29. listopadu 1994** posoudila Rada bezpečnosti Ruské federace otázku obnovení ústavní zákonnosti, právního pořádku a míru v Čečensku. Ve stejný den bylo zveřejněno vystoupení ruského prezidenta B. Jelcina k událostem v Čečen-

sku a v souladu s článkem 88. Ústavy Ruské federace byl vydán prezidentský výnos „O opatřeních k obnově ústavní zákonnosti a právního pořádku na území Čečenska“.

Plánování vojenského zásahu

Ke splnění prezidentského výnosu přijal ministr obrany RF P. S. Gračov záměr operace. Tento záměr předpokládal **bleskovou policejní akci vojsk MV**, podporovaných v prostorech a centrech zesíleného odporu vojsky MO. Celková kontrola situace měla být zabezpečena rychlým přesunem intervenčních sil na území Čečenska pod stálou ochranou frontového a vojskového letectva k hlavnímu městu Groznyj a jeho blokáda. Měla být vytvořena dvě pásma blokády - **vnější** (na správní hranici republiky, proti případnému přísunu zbraní a dobrovolníků k zvenčení a úniku ozbrojených skupin ven) a

- **vnitřní** kolem Grozného.

V souladu s tímto záměrem zahájil generální štáb spolu s představiteli dalších ministerstev a orgánů zpracování plánu tzv. **zvláštní operace**. Plánování operace mělo, mimo jiné, i tyto zvláštnosti:

1. Pro uskutečnění operace byly použity svazky a útvary čtyř druhů ozbrojených sil (ruská klasifikace):

- a) ministerstva obrany (MO);
- b) federální pohraniční služby (FPS);
- c) složek ministerstva vnitra (MV);
- d) bezpečnostní a ochranné služby (složek federální služby kontrarozvědky - FSK).

2. Operace tohoto typu, jichž se zúčastní síly a prostředky s odlišným způsobem řešení uložených úkolů, se dříve na území Ruska neprováděla a chyběla tak zkušenost s její přípravou a realizací.

3. Bojový úkol měl být plněn na území jedné z republik Ruské federace, což vyžadovalo nestandardní řešení a přístupy.

Neplánovala se armádní operace v podmínkách lokální války na území sousedního státu, ale **plánovala se zvláštní operace** na území jedné z republik RF. Tato sku-

tečnost se považuje za velmi důležitou pro další hodnocení celého zásahu.

Bezprostředním řízením plánování, přípravy a vedení operace byl pověřen velitel Severokavkazského vojenského okruhu.

Směrnice generálního štábu RF pro plánování operace

Při plánování operace bylo směrnici NGŠ Ruské federace veliteli Severokavkazského vojenského okruhu nařízeno zplánovat:

- a) **přesun** intervenčních sil na území Čečenska;
- b) **neprodyšné uzavření** administrativních hranic Čečenska;
- c) **obklíčení** Grozného na vzdálenějších přístupech a jeho blokáda;
- d) **vytvořit podmínky** pro paralyzování ozbrojených skupin.

Tímto postupem měly být vytvořeny podmínky pro zahájení jednání a nastolení ústavnosti v zemi. Celá operace měla být ukončena v několika málo dnech.

Plánovací skupině bylo Směrnicí NGŠ dále nařízeno:

1. Věnovat zvláštní pozornost otázkám součinnosti a zabezpečení nepřetržitého velení vojskům ve všech etapách operace.

2. Organizovat kvalitní přípravu vojsk, zbraní a techniky. V průběhu operace nepřipustit nepromyšlené kroky, které by vedly ke ztrátám na živé síle. Zvláštní pozornost věnovat organizaci součinnosti a vzájemného rozeznávání letectva a pozemních vojsk.

3. Při přípravě vojsk věnovat pozornost specifice činnosti ve velkém zastavěném prostoru. Zajistit přípravu leteckých návodčích a dělostřeleckých pozorovatelů včetně odřadů zabezpečení pohybu.

4. Organizovat nepřetržitě týlové zabezpečení jak při přípravě, tak i v průběhu operace.

5. Organizovat všestranné zdravotnické zabezpečení přesunu a v průběhu plánovaného vedení bojové činnosti vojsk s důrazem na včasné vyhledávání raněných, odsunu ke zdravotnickým útvarům a zaříze-

ním a zajištění epidemiologické bezpečnosti vojsk.

Praktickou pomoc velitelům při přípravě k nastávající činnosti poskytovali příslušníci generálního štábu, hlavních a ústředních správ ministerstva obrany a velitelé jednotlivých druhů vojsk. Hlavní pozornost byla věnována organizaci součinnosti.

Na stupni okruh - uskupení byla součinnost provedena 6. a 7. prosince 1994 na zaměstnání náčelníka štábu okruhu za účasti důstojníků GŠ a MO s využitím plastického stolu. Hlavní úkoly spojené s organizací součinnosti na stupni prapor, rota, četa a družstvo, byly prakticky provedeny 8. a 9. prosince.

***Poznámka:** Ve srovnání s konfliktem v Perském zálivu nelze přehlížet, že pozemní operace spojenců, v trvání asi 100 hodin, proběhla po několikaměsíčních přípravách, zatím co předběžná příprava operace v Čečensku trvala asi 50 dnů, přímá 25 dnů a pro plánování operace bylo prakticky k dispozici 96 hodin. Podle názoru genplk. Semjonova (velitele PV v Čečensku) bylo na plánování operace zapotřebí doby 2 až 3 měsíců.*

Zdůrazňovalo se, že „bleskovou válku“ MO nikdy neplánovalo. Všichni údajně chápali, že při činnosti na vlastním území je nutné brát v úvahu nejen ozbrojené formace Čečenců, ale především civilní obyvatelstvo. Vzhledem k tomu nebylo možné postupovat přesně podle zásad vojenského umění. Byla tu naprosto netypická varianta a tudíž i jiná pravidla, jiné zákony a jiné tempo. Vojskům nebylo lhostejné, kam a po jakém cíli mají střílet. Proto se kolony musely i na několik dní zastavovat pokaždé, když se protivník zaštiťoval ženami a dětmi. Poukazuje se na skutečnost, že kdyby šlo o vojenskou operaci podle všech klasických pravidel, byla by každá překážka rychle zničena palbou.

Během přípravy operace vyvíjelo ruské vedení úsilí vyřešit krizi mírovými prostředky cestou vzájemných rozhovorů.

Uskutečnilo se setkání ruského MO P.S. Gračova s prezidentem D. Dudajevem, který uznal složitost svého postavení v případě ruského vojenského zásahu. Zároveň však zdůraznil, že je rukojmím svého okolí a nemůže splnit předkládané požadavky bezpodmínečného odzbrojení a rozpuštění ozbrojených formací na území Čečenska.

Zahájení a průběh vojenského zásahu

Dne 10. prosince 1994 ve 22.00 hod. podal velitel Spojeného uskupení vojsk hlášení o připravenosti k provedení operace. **Přesuny vojsk** byly organizovaně zahájeny po pěti osách v 07.00 hod. 11. prosince. Vzhledem k situaci, která se vytvářela na pochodových osách, věnovalo velení Spojeného uskupení vojsk značnou pozornost třem jižním osám, vedoucím přes území Ingušské republiky, kde měl D. Dudajev značný vliv.

***Poznámka:** Podle *Krisen und Konflikte*. ÖMZ, 1995, č. 3, s. 351-352, tvořilo Spojené uskupení vojsk RF 23 800 osob, z toho 4 700 příslušníků vojsk ministerstva vnitra, 80 tanků, 208 bojových vozidel a 182 dělostřeleckých zbraní. Později se tento počet zvýšil na 38 000 mužů, 230 tanků, 454 bojových vozidel a 388 dělostřeleckých zbraní.*

***Čečenské síly zahrnovaly** formace pravidelného vládního vojska v počtu 16 200 osob, polovojenské skupiny asi 15 000 osob, zahraniční dobrovolníky z 18 zemí v počtu asi 6 000 osob, 17 000 příslušníků různých policejních složek a 30 až 40 000 příslušníků domobrany. Jádrem pravidelných sil byl například muslimský pluk, abcházský prapor, speciální oddíl „Černí šakali“, ázerbájdžánský žoldnéřský oddíl „Šedí vlci“, brigáda speciálního určení, tankový pluk Šali, motorizovaná brigáda, pluk ministerstva vnitra aj*

Hned na počátku přesunu na ingušském území narazily ruské síly na odpor civilního obyvatelstva, ozbrojených formací a odpor příslušníků ingušského ministerstva vnitra. Celkem došlo na území Inguš-

ska ke ztrátě 47 kusů vojenské techniky (převážně spojovací a zdravotnická vozidla). Zabito bylo 6 a raněno 13 vojáků. Celkem etapa přesunu a zaujetí blokády Grozného trvala 16 dní (podle plánu měla trvat 3 dny).

Nedostatky počáteční etapy zásahu

Za hlavní nedostatky v této etapě zásahu jsou považovány následující skutečnosti:

- během pochodu velitelé všech stupňů málo využívali sil a prostředků vlastního a přiděleného průzkumu. Spoléhali zejména na vzdušný průzkum vedený vojskovým letectvem;

- přesto, že bylo při přípravě pochodu použito průzkumných jednotek pozemního vojska přesně naplánováno, pověřovali někteří velitelé tyto jednotky úkoly spolejnými např. s dobytím a udržením důležitých objektů a doprovodem pochodových proudů, tedy úkoly, které nejsou pro průzkum typické;

- pochodové proudy za přesunu byly až 20 km dlouhé a měly i několik set vozidel. V některých případech (například ženijní technika) byla nevýhodně zařazena uprostřed kolon;

***Poznámka:** Podle názorů některých důstojníků byly pochodové proudy seřazeny „jako by spěchaly na vojenskou přehlídku“. Celá operace působila spíše jako využití příležitosti k provedení operačně-taktického VŠC s částečným vyvedením vojsk. Bojové a logistické zabezpečení se spíše blížilo požadavkům při činnosti na střílnici a ne skutečné bojové činnosti.*

- značné znepokojení vyvolala řada nedostatků v přípravě důstojnického sboru, kde se v některých případech projevila ztráta návyků ve velení rozvinutým jednotkám, nezkušenost přivyužívání prostředků rádiového spojení s využitím signálů a hovorových tabulek;

- v průběhu plnění bojových úkolů různými silami nebyl uspokojivě řešen problém technického zabezpečení přidělování jednotek a útvarů pozemního vojska.

Tankové a dělostřelecké jednotky přidělované útvarům vzdušného výsadkového vojska neměly vlastní odsunové prostředky, odsunové prostředky výsadkového vojska zase nebyly připraveny k odsunu těžkých zbraní aj.;

- hodnocení použití bojových prostředků jasně ukázalo na řadu problémů raketové a dělostřelecké výzbroje, technických prostředků průzkumu, automatizovaných systémů řízení a velení, vytváření záloh materiálu a rozložení munice podle stanovených norem.

Naléhavě vyvstala otázka vybavení vojsk přístroji nočního vidění, nočními zaměřovači, neprůstřelnými vestami, průzkumnou technikou a speciální technikou, která by pomohla uvolnit komunikace bez použití střelných zbraní, například vodní děla, munice se slzným plynem, tlampače aj.

Operace k ovládnutí Grozného a její zvláštnosti

Během dokončování blokády Grozného se vytvořila situace, kdy v zájmu dosažení stanoveného cíle, tj. odzbrojit protivníka, bylo nutné okamžitě ovládnout město. Příslušné rozhodnutí bylo přijato na zasedání ruské Rady bezpečnosti dne 26. prosince 1994. GŠ RF vydal na základě tohoto rozhodnutí nařízení vrchním velitelům jednotlivých druhů ozbrojených sil a velitelům vojenských okruhů vytvořit, připravit a přisunout další zálohy do prostoru konfliktu.

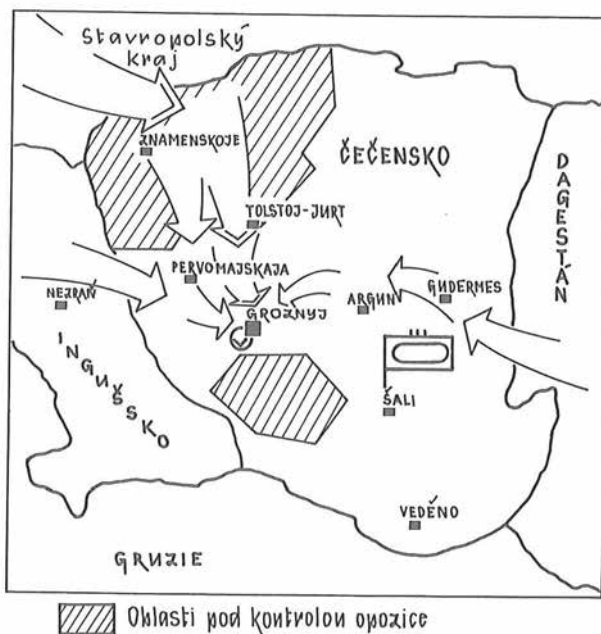
Výstavba uskupení z útvarů různých vojenských okruhů byla zdůvodňována značnou nenaplněností ozbrojených sil, kdy nebylo možné využít svazky a útvary na plných počtech. Bylo tedy nutné vytvářet tzv. smíšené útvary a svazky. Další

příčinou vytváření smíšených organizačních celků byl i značný nedostatek finančních prostředků.

Smíšené uskupení bylo složeno celkem od 8 vojenských okruhů a později i ze sil námořní pěchoty (NP) od 4 námořních flotil. Preferování výstavby některých jiných druhů OS a druhů vojsk, např. strategických, mobilních, námořních, vzdušně výsadkových a vojsk MV potvrdilo závažné důsledky podcenění výstavby PV.

Čečenské velení soustředilo hlavní síly v Grozném, kde byly rovněž rozhodující zásoby zbraní a munice. Na počátku bojové činnosti bylo ve městě až 15 000 ozbrojenců, 60 děl a minometů, 30 raketometů, 50 tanků a přibližně 100 BVP a OT.

Záměr operace v této etapě předpokládal útok úderných odřadů ze severního, západního a východního směru, jejich vstup do města a v součinnosti se speciálními jednotkami MV a FSK dobytí prezidentské-

Obr. 1. Směry postupu PV Ruské federace v průběhu ozbrojeného konfliktu v Čečensku

ho paláce, vládních budov, televize, rozhlasu, nádraží a dalších důležitých objektů v centru města. V důsledku činnosti ruských vojsk na třech sbíhavých směrech se mělo hlavní uskupení D. Dudajeva, operující v centru města, dostat do úplného obklíčení.

Po vysazení taktického výsadku na severovýchodním předměstí došlo k prolomení obrany na několika místech, tanky a BVP pronikly do centra Grozného, avšak v důsledku příliš rychlého postupu ztratily vzájemný kontakt. Pěchota zůstala ve vozidlech a neposkytovala podporu a ochranu tankům. Postupující proudy byly protitankovou obranou rozděleny, navzájem odříznuty a při uvíznutí na zátarasech v ulicích ničeny dělostřelectvem a ručními PT zbraněmi z bezprostřední blízkosti v léčkách a ze skrytých stanovišť v budovách

Poznámka: V Grozném byly vybudovány 3 linie kruhové obrany. Vnitřní ve vzdálenosti 1-1,5 km od centra, střední ve vzdálenosti 2-2,5 km a vnější na předměstích a okrajích ve vzdálenosti 6-6,5 km od středu města. Uvnitř města bylo vybudováno asi 50 opěrných bodů, více než 10 spojovacích uzlů aj.

Tato unáhlená a z hlediska všeobecně platných taktických zásad vedení bojové činnosti v obydlených prostorech zcela chybná demonstrace síly, nedosáhla zastrahujícího účinku a její neúspěch negativně ovlivnil další průběh operace.

Obnovením ofenzívy 3. ledna byl zahájen boj o centrum města. Na základě analýzy dosavadního průběhu operace o město (hodnocena jako neúspěšná) a projevu jících se chyb a nedostatků se velení OS RF rozhodlo změnit taktiku boje v ulicích města a zasadit do bojů v Grozném elitní jednotky vzdušně výsadkového vojska, námořní pěchoty, hloubkového průzkumu a jednotky speciálního určení MV k vystupňování tlaku v závěru ofenzívy. Do centra Grozného začínají být vysílány **mobilitní úderné skupiny**, které již dobývaly město po částech. Bojová sestava těchto

skupin byla zpravidla členěna do tří sledů:

1. sled

- byl zpravidla tvořen 3 až 5 tanky a BVP pod ochranou jednotek;
- sil speciálního určení MV;
- průzkumných;
- výsadkových;
- námořní pěchoty;
- ženijních;
- odstřelovačů.

2. sled - byl zpravidla tvořen hlavními silami mobilní úderné skupiny (zpravidla msr), posílené:

- samohybným dělostřelectvem;
- tanky;
- odstřelovači;
- plamenomety;
- psobody.

Celkem hlavní síly až 300 osob.

3. sled - byl zpravidla tvořen tanky a dělostřelectvem pod ochranou pěchoty.

Změna taktiky přinesla dílčí úspěchy. Útočící jednotky pomalu pronikaly do centra na několik set metrů od prezidentského paláce. Čečenské síly, tvořící elitu nejlépe vycvičených a vyzbrojených formací však pokračovaly v urputném odporu.

Poznámka: O vycvičenosti a neobvyklé krutosti čečenských elitních formací v Grozném svědčí mj. i to, že 98% zničené ruské obrněné techniky v Grozném bylo zasaženo 2 až 3 zásahy kumulativní PT munice do boční či zadní části nebo jiných míst nechráněných dynamickým pancířem, přičemž k vyřazení by stačil jeden zásah. Palba byla vedena opakovaně s cílem vysoké jistoty zničení cílů včetně jejich osádek. Tyto elitní jednotky nebraly zajatce.

Po šesti dnech úporné bojové činnosti se podařilo vojskům RF z větší části ovládnout území Grozného (mimo jižního a jihovýchodního předměstí). Prezidentský palác byl obklíčen a odříznut od podpory zvenčí. Letectvo zaměřovalo svoji činnost z centra do prostoru jižního přístupového koridoru a horských osad se základnami

čečenských sil. V tomto prostoru byly formovány čečenské úderné skupiny pro bojové a diverzní akce v týlu vojsk RF uvnitř města a další síly pro pokračování bojové činnosti po případném pádu Grozného. OSRF v této době posílily své formace v Grozném přísunem čerstvých sil (asi 2 000 osob), opět především z řad výsadkového vojska a námořní pěchoty.

Izolováním zbývajících formací čečenské obrany v jižních částech Grozného a zablokováním jejich posilování a zásobování zvenčí se město **po 7 týdnech bojů** dostalo pod kontrolu ruských vojsk (11. února 1995). Tím byla zahájena poslední ofenzíva k potlačení zbývajících ohnisek odporu v blízkém i vzdálenějším okolí města a na jižní polovině území Čečenska v těžko přístupných horských oblastech. Federální vojska dílčími, dobře připravenými bojovými akcemi postupně obsadila jednotlivá centra odporu. Posledním centrem odporu, město Bamut, bylo obsazeno 19. dubna 1995, tedy **po 130 dnech** od zahájení intervence OS RF v Čečensku (čečenské síly se po 130 dnech aktivního odporu stáhly na základny v nepřístupných horských oblastech, odkud pokračovaly v partyzánské válce).

Nedostatky druhé etapy zásahu

Za hlavní nedostatky v této etapě zásahu jsou považovány následující skutečnosti:

- **Tvorba smíšených jednotek** a útvarů (neorganických, rychle vytvořených - důvodem byla nízká naplněnost jednotek PV RF asi jen 50 až 55%) a s tím souvisejících problémů, např. neznalost kvalit nových důstojníků a vojáků.

- **Nízká vycvičenost vojsk.** Obdobně jako nenaplněnost, tak i jen průměrná 30% vycvičenost svazků PV RF (do Čečenska byli vysíláni vojáci základní služby, kteří absolvovali neúplný 3měsíční základní výcvik) se plně projevila na nesourodosti společného uskupení, v nedostatecích a chybách při vedení bojové činnosti a tím i na vysokých ztrátách.

- **Nedostatečná vycvičenost pilotů** frontového a vojenského letectva, především v nepřesnosti vedení úderů na bodové cíle a ve výsledcích vzdušného průzkumu. Přesnost zásahu byla často (z důvodu nedostatku vysoce přesné munice) nahrazována použitím munice s plošnými účinky a vyšším počtem úderů, což vedlo k velkým ztrátám na civilním obyvatelstvu.

- Všeobecně se projevila **nedostatečná vycvičenost ve vedení boje ve speciálních podmínkách**, především v zastavěných prostorech a městech, což svědčí o podcenění tohoto druhu bojové přípravy v praxi nejen u pozemních, ale i u elitních výsadkových a jiných jednotek.

- **Neuspokojivá součinnost** mezi druhy vojsk, např. výsadkové jednotky přicházely opožděně na pomoc obklíčeným tankovým a motostřeleckým jednotkám a naopak samy postrádaly dostatečnou podporu, když se dostaly do obtížné situace (např. 3. ledna byl na sv. okraji Grozného proveden výsadek od 22. vvb bez potravin, stanů a se zákazem rozdělování ohně. Výsadek čtyři dny bojoval v obklíčení čečenských sil jen proto, že velitelství vojenského letectva odmítlo jeho evakuaci vrtulníky pro nepříznivé počasí). Tento případ nebyl ojedinělý.

- **Značná část vojáků nebyla vybavena zimními doplňky.**

- **Kritický nedostatek** podrobných map Čečenska, Grozného a jeho nejbližšího okolí.

- **Špatný odhad** bojové připravenosti čečenských sil.

- **Nebyl k dispozici** potřebný počet železniční techniky, čímž při přesunu pochodových proudů nebyla schopna zabezpečit pohyb vozidel v terénu mimo komunikace a jejich případné rychlé vyprošťování.

- **Nedostatečná kapacita oprav** v boji poškozené techniky a vysoký podíl těžce poškozené techniky vyžadovaly početnější a účinnější opravárenské a dílenské zabezpečení v poli.

• **Omezený počet vozidel** pro předsunuté letecké návodčí, vybavených potřebnými prostředky pro spojení, řízení a navedení letounů na cíl včetně celkového nedostatku některé speciální pozemní bojové techniky a technického vybavení speciálních jednotek pro zvláštní způsoby vedení bojové činnosti (boj s teroristy, proti účastníkům partyzánských válek, dělostřelecké systémy pro boj ve městech, vysoce přesné zbraně s menší ničivou silou aj.).

Nedostatky ve vycvičenosti a vyzbrojení OS RF nelze zcela generalizovat a bylo by chybné podceňovat jejich celkovou bo-

jovou připravenost. Týkaly se především pozemního vojska, jednotek a útvarů s atypickým složením a narychlo zasazených do vojenské operace. Proto se nelze domnívat, že celý systém výcviku a přípravy ruských vojsk je v současných podmínkách nepoužitelný. Nesporně postrádá dostatečnou kvalitu, intenzitu, komplexnost a některé nové formy, zaměřené na přípravu k vedení konfliktů nízké úrovně.

– pokračování –

(V příštím čísle: *Hlavní závěry z rusko - čečenského ozbrojeného konfliktu.*)

VÝCVIK VELITELŮ MÁ PŘEDNOST!

Článek plukovníka Gerharda Elsera byl pod názvem "Führerausbildung geht vor jeder anderen Ausbildung vor!" uveřejněn v č. 3/1997 časopisu TRUPPENDIENST. Zkráceno.

„Neexistují špatné jednotky, existují jen špatní důstojníci“ - tento výrok poukazuje na řádovou hodnotu výcviku velitelů. Vedle základního výcviku v poddůstojnických a důstojnických školách je nutno stálým zdokonalovacím výcvikem velitelského a odborného personálu u útvarů dosáhnout a udržovat takovou úroveň výcviku, která odpovídá válečným požadavkům. Tento zdokonalovací výcvik přirozeně zatěžuje běžný výkon služby, avšak kromě něho neexistuje žádná jiná cesta. Řešení je nutno spatřovat ve „zdokonalovacím výcviku ve skupinách „a v provádění „praporečnických velitelských cvičení“.

Pro naše starší předchůdce bylo samozřejmé, že neexistují „špatné jednotky“, nýbrž pouze špatní, protože nevychovaní, špatně vycvičení, líní anebo slabí důstojníci.

Zkušené velitele proto v současnosti ukazují cestu: „Výcvik velitelů má přednost před každým jiným výcvikem“. Svému požadavku také dodávali jednoznačný směr. Kdo přemýšlel, uvedl taktiku, zdokonalo-

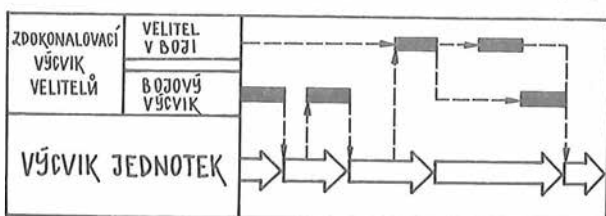
vací výcvik velitelů, výcvik jednotek a bojovou službu velmi rychle do uspořádané souvislosti. Neboť výkon jednotky nezávisí jen na „kvalitě velení“, nýbrž stejně tak na úrovni výcviku: Když jednotka ovládá výzbroj a metody boje, poslouchá, přemýšlí a je soudržná, pak taktická dovednost jejích velitelů určuje hranice dosažitelného. Když jednotka „důvěřuje“, zůstává ještě základní otázka, co od ní lze „očekávat“. Její velitel se musí spolehnout na to, že jednotka zvládne, umí to, co požaduje. Stručně: taktika neposkytuje více, než nabízí bojová služba. Nyní se nacházíme v podmínkách pro výcvik nepříznivých. Protože - a zde je kořen zla - u vojska přeceňujícího administrativu a věřícího v techniku byli „bojovníci“ odsunuti na okraj a pro výcvik blízký bojovému se nedostává sil a prostředků, času a prostoru. Protože se podaří často jen v náznacích přenést bojový výcvik do terénu, systému hrozí zhroucení.

Z toho, co zde bylo jen naznačeno, lze odvodit tři důležité závěry:

1. Je povinností zvláště velitelů praporů a rot stále znovu pro boj, život a přežití na bojišti stanovit neodmyslitelnou látku důležitou pro bojové použití, připravovat prostředí a prosazovat výcvik v podmínkách blízkých bojovým.

2. Za převládajících omezení záleží zvláště na dalším výcviku velitelů, aby jako taktičtí velitelé byli na úrovni a nacházeli cesty k bojovému výcviku.

3. Zdokonalovací výcvik velitelů musí mít přednost a předstih, protože podněcuje a řídí výcvik jednotek přímým vlivem na činnost velení a bojeschopnost jednotek.

Obr. 1. Předběžná a zpětná vazba při zdokonalovacím výcviku velitelů

Návrh řešení

Zdokonalovací výcvik ve výcvikových třídách

Je nesporné, že zdokonalovací výcvik velitelů představuje zatížení. Proto odedávna existují laciná řešení:

"Zdokonalovací výcvik poddůstojníků slouží na prvním místě tradiční výkon služby". Vzdělanější cvičitelé to nazývají "výcvik prací" (on-the-job training), což sice dává věci lepší nádech, avšak skrývá její nedostatky: Když není "výcvik prací" řízen podle logického průběhu, uváže téměř pravidelně na neřízeném zaměstnání. Konstatujeme: Na jedné straně je nutno každého velitele vzdělávat v souladu se zařazením a úkoly, avšak na druhé straně nesmí být zbytečně narušován výcvik jednotek ani průběh služby. To nutí k časově a pracovní náročnému výcviku různých cílových skupin. Uskutečňuje se při rozdělení práce jako předběžná a zpětná vazba,

provázející výcvik jednotky, a probíhá časově uspořádaně, aby se třídy mohly ve službě vzájemně zastupovat (obr. 1).

Velitelé družstev

Především velitelé družstev **potřebují pečlivý zdokonalovací výcvik**: často jsou velmi mladí a dosud nezkušení, sami jsou součástí sebou nejisté mládeže a také nejbližším terčem nespokojenců, stojí denně "na frontě" a mnohdy také mezi frontami. Veškeré poučování a do-mlouvání neřeší konflikt rolí představený-kamarád, nečiní je vyzrálějšími, sebevědomějšími, méně náchylnými k tomu, aby mimo náš dohled

nezanedbávali namáhavě osvojené způsoby chování, aby se ve svém citění přizpůsobili své nedostatečnosti.

Autorita velitelů družstev - "zrcadlový obraz důstojníka" - je založena na jejich jistotě v řemesle. **Odpovědnost za to, že tato autorita neustále poroste, má přímo velitel roty.** Musí dosáhnout toho, aby jeho velitelé

družstev byli schopni obstát na stupni družstva/osádky/obsluhy jako cvičitelé v bojové službě a jako taktičtí velitelé. Musí dosáhnout toho, aby velitelé družstev byli schopni podávat výkon od nich požadovaný.

K tomu musí velitel roty s nimi vypracovat učební látku obsahující důležitější a obtížnější úkoly, pro ně zvolit nejúčelnější vyučovací metodu a procvičit je jako vzory pro výcvik jednotek. Musí jim vštěpovat dovednost "soustředěného výcviku". V roce 1982 britské pozemní vojsko shrnulo svoje zkušenosti z Falklandských ostrovů do tří hesel: Fundamentals - Flexibility - Fitness" (zásady - pružnost - zdatnost).

Poddůstojníci s taktickými úkoly

Pro ujednocení a zdokonalení výcviku prapor soustřeďuje **velitele čet, jejich zástupce a srovnatelné poddůstojníky s taktickými úkoly.**

V podstatě jde o to, zdokonalovat velitele ve vedení boje, školit vedoucí výcviku

(např. učitele střelby), předem společně připravit a následně vyhodnotit důležité úkoly (např. základní výcvik), prohloubit náročné otázky (vedení lidí) a při dané příležitosti stanovit zaměření.

Odborní poddůstojníci

U odborných poddůstojníků těžiště spočívá nutně v dalším výcviku pro mírovou odbornou službu. Na jejich způsobilosti konec konců závisí, zda se velitelé starají o papíry nebo o výcvik. Aby nevznikaly žádné "miniaturní školy", velitel štábní (velitelské) roty vezme do své péče poddůstojníky zařazené v administrativní, technické a logistické oblasti štábní rot a zásobovacích družstev ostatních rot. Jejich odborný služební výcvik vedou důstojníci odborných skupin. Protože také "zásobovači" musejí často bojovat, aby mohli splnit svoje úkoly, obdrží kromě všeobecné bojové služby také výzbroj, která jim umožní zabezpečit nepřetržitost zásobování.

Těžiště výcviku: „velitel v boji“

V roce 1989 britské pozemní vojsko zavdlo "Matching Doctrine" (respektování předpisů) jako důležitý předmět svých výcvikových zásad. Přitom se požaduje, aby byl výcvik prováděn v souladu s naukou o vedení boje věrně podle předpisů. Nic si nepředstíráme: taktické učební pomůcky ovšem zprostředkovávají vědění. Taktika prováděná na "trpělivých" mapách zůstává z hlediska techniky velení obohacenou "formální" taktikou. Při výcviku v podmínkách blízkých bojovým však platí pouze "aplikovaná" taktika. A aplikovaná taktika závisí téměř výlučně na terénu. To, co napsal **Liddell Hart** o pěchotě, platí dnes pro všechny bojové jednotky: *"Bojová metoda pěchoty je uměním, všechny ostatní druhy vojsk naproti tomu musejí pouze rozumět svému řemeslu. Pěšák je méně řemeslníkem a více terénním umělcem (Geländekünstler)"*.

Čím dříve školící velitel svoje podřízené velitele přivykne na nezvažitelnosti boje, čím více od nich v nejistě, rychle a stá-

le se měnící situaci požaduje napoleonské "activité, activité, vitesse!" (aktivita, aktivita, rychlost!), tím lépe. Před školícím velitelem nestojí žádní Neyové a Muratové (Ney a Murat - Napoleonovi generálové, pozn.překl.), nýbrž více nebo méně učenliví žáci. Musí je nejdříve naučit, aby prožívali situaci, postihli změnu situace jedním pohledem, nejdříve uvažovali, potom se odvážili rozhodnutí a toto rozhodnutí stručnými rozkazy proměnili v čin. Nesmí přitom připouštět ani prožitky neúspěchu ani nesprávné obrazy. To od něho vyžaduje, aby svoje žáky zbavil strachu ze selhání a aby se vyvaroval zbytečnému chvatu při výcviku.

Při účelně a postupně prováděném zdomácnovacím výcviku velitele pro boj se velitelé družstev musejí učit především obratně řešit klasické úkoly družstev v palebném boji, jakož i průzkumné a zajišťovací úkoly. Je to nízký požadavek? Nikoli, protože jde především o to, aby byly na takticky nejpoučnějším příkladě rozvíjeny samostatnost, rozhodnost a "terénní umění" (Geländekunst). S tímto záměrem velitel roty nejdříve ukládá úkoly u plastického stolu, ponechá pracovní skupiny vypracovat řešení a pojedná o nich podle předpisu v úvodním výkladu. Pracovní skupiny potom přenesou svoje řešení do terénu, provedou s velitelem roty rekognoskaci terénu a posoudí s ním svoje řešení. Potom cvičí po etapách při střídání funkcí (každý procvičí všechno) a v případě potřeby s opakováním jednotlivých etap.

Teprve když jsou si velitelé družstev jistí, velitel roty je učí také v nepřehledné situaci a pod tlakem času vyvolaném situací, používát zásady velení a vedení boje ve smyslu úkolu. K tomu stanoví také v metodicky k tomu vhodném terénu poučné situace.

Velitelům družstev jsou v terénu upřesněny ("ukázány") údaje o nepříteli, vlastních jednotkách a úkol. Musí být vykreslen obraz, který nutí velitele družstva k jednání, např.:

"Já (= školící velitel roty) jsem rotní spojka. 1. družstvo ukončit doplňování! Připravit k vyrazení jako průzkumná hlídka do X! Velitel družstva v 18.15 hodin k převzetí rozkazu na "rozcestí"! (Požaduje se: rozkazy a opatření).

"S úkolem urychleně obsadit hřeben výšiny (ukázat v terénu), aby bylo zabráněno nepřátelskému bojovému průzkumu ze směru (ukázat v terénu), postoupilo vaše družstvo až sem. Zde se máte setkat s průzkumníkem. Naleznete ho raněného tam za keřem; kódtá: Nepřítel ... a upadne do bezvědomí". (Požaduje se: rozhodnutí).

Z hlediska techniky velení se velitel družstva učí realizovat rozkazy velitele čety a roty. Především se cvičí ve vydávání jednotlivých rozkazů - což je v boji pravidlem - podle naléhavosti po úvaze, jasně, stručně a jednoznačně. Přitom také rozpozná, že rozkaz, který může být špatně pochopen, bude také špatně pochopen a tedy i tak splněn. To je také dalším důvodem k tomu, aby již při výcviku bylo důrazně vymýceno každé "bojové básnění". Avšak aby se velitel družstva naučil přizpůsobovat

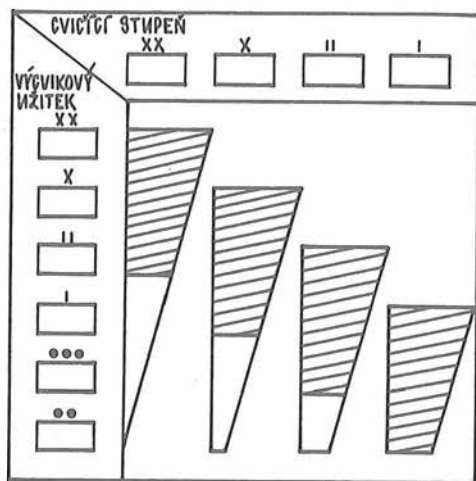
svoje rozkazy chápání a zvláštnostem svých podřízených, velitel roty jako cvičné družstvo sestaví "typické" družstvo, tj. žádný výběr zvlášť dobrých vojáků, nýbrž družstvo, v němž jsou zařazeni také vojáci s "oběma levýma rukama", ale také maturantí atd.

Tato metoda se vyplácí: Při trvání 15 až 30 minut na bojovou epizodu získává velitel roty velitele družstev s jednotným taktickým pojetím, výrazným citem pro terén a s návody pro jednání pro budoucí bojový výcvik své roty.

Rozumí se samo sebou, že **velitel praporu** bude považovat zdokonalování vyspělých "taktiků" za svou věc. Protože velení prostřednictvím ukládání bojových úkolů předpokládá takové velitele, kteří uvažují a spolupůsobí se "two levels up and two down" (dvěma stupni výše a dvěma stupni níže), cvičí taktické velitele a jejich pomocníky ze stupňů četa, rota a prapor společně. Tím také napomáhá těm, kteří si "odvykli od cvičení" a těm, kteří se ve své roli učitele mezitím stali samolibými cvičiteli, k tomu, aby se "drželi země". Vždy, když je to vhodné, přizve zástupce jednotek spolupracujících s praporem ve vševojenském boji.

Velitel praporu, zaměřený na jedno taktické hlavní téma, jako je boj na zdrženou nebo útok, školí účelně a postupně. Základní taktické poučení u plastického stolu anebo skupinové cvičení na mapách - skupinová cvičení v terénu - velitelská cvičení - bojová cvičení. Na vysvětlenou: Při téže bojové situaci vede rekognoskace provedená v zimě k jiným řešením než v létě. Ten, kdo je zastáncem "24hodinového bojového dne", musí to dělat také při výcviku, alespoň po epizodách. Kdo zvolí tuto cestu, vytváří - jako vodítko - téma pro rok. Kdo zkracuje čas nebo rozšiřuje látku, napomáhá polovičatostem.

Při prvním kroku "aplikované" taktiky rozebere velitel praporu s veliteli průběh boje postupně v terénu a posoudí s nimi rozkazy a opatření vypracované při cviče-

Obr. 2. Čím rozsáhlejší cvičení, tím horší jsou výkony a chování jednotek. Výcvikový užitek cvičení sahá vždy pouze ke druhému nižšímu stupni pod nejvyšším stupněm zúčastněným na cvičení.

ní na mapách, ověří poučná řešení bojových cvičeními nebo je znázorní ukázkami.

Při druhém kroku záleží na tom, aby byly úkoly příbuzného druhu řešeny za ztížených podmínek prostředí a situace. Záleží na účelu cvičení, zda velitel praporu použije výcvikovou jednotku, nebo například jednotlivá vozidla obsazená "výcvikovou třídou". Avšak v zásadě volí bojové epizody, které vyžadují - v šíři od "rozhodnutí pro provedení" až po odchýlení od úkolu - zvolit a prosadit účelné a jednoduché řešení.

"Bojový výcvik se nesmí omezovat pouze na samotné takticko-technické chování, na formální stránku výcviku, nýbrž musí zcela určitým, názorným způsobem mít na zřeteli také takticko-morální výchovu". (Conrad von Hötendorf).

Z toho vyplývá požadavek vychovávat jednotku tak, aby vždy jednala ve smyslu úkolu. Ovšem že k "jemnému taktickému vybroušení" velitelů patří více. Velitelé musejí pochopit, že v boji neexistují ani "recepty", ani "rutina", musejí rozpoznat, co "je možno jen na papíře". Moudří cvičitelé dávají takovému "výcviku jednotlivých taktických velitelů" přednost před každým bojovým cvičením, zejména když poměr výdaje-užitek mluví ve prospěch výcviku jednotlivce.

"Bez zásobování a techniky není taktiky". Tímto výrokem se řídí zdokonalovací výcvik odborných služeb na "týlaře mající porozumění pro taktiku". Cvičí se ve velení zásobovacím službám v boji - od rekognoskace zásobovacích míst až po udržování zásobovacích cest. Přednostně se učí prožívat situaci, aby zabezpečovali jednotky v pravý čas, na správném místě a správnými prostředky, aby včas nacházeli výpomocné prostředky a v případě potřeby "proboxovali" zásobování. Podle zkušeností se volí metody - bojový výcvik u plastického stolu - skupinové cvičení - bojové cvičení, které vedou k vynikajícím výsledkům.

Těžiště výcviku: Schopnost velet jednotce

Jeden zkušený americký cvičitel považuje bojová cvičení brigády a divize za plýtvání časem a prostředky. Podle jeho názoru přinášejí pouze praporní a rotní bojová cvičení očekávaný výcvikový užitek. Nesporně se při praporním cvičení naučí a procvičí ve velení nejvíce velitel praporu, velitel družstva téměř nic (viz obr. 2). Sporné je pouze, zda postačuje jedno praporní bojové cvičení za rok.

Dvě další hlediska: Jednak stále cvičení na většinou malých, často pustých a dobře známých cvičištech vede k "cvičákové taktice". Za druhé, z požadavků ochrany životního prostředí často vyplývá zákaz používat volného - vhodnějšího - terénu pro bojová cvičení.

Co dělat pro rozvoj schopnosti velet, přinejmenším však pro její udržení? Neboli: Co poskytují skupinová cvičení v terénu a velitelská cvičení při zdokonalovacím výcviku velitelů jednotek?

Nejdříve to podstatné: Skupinová cvičení v terénu a velitelská cvičení nejsou žádnou náhražkou bojových cvičení.

Skupinová cvičení v terénu však poskytují - protože jsou proveditelná téměř všude - často jedinou možnost taktickým velitelům názorně předvést vliv veškeré rozmanitosti terénu na vedení boje. Mnohé úkoly, jako boj v postaveních na odvráceném svahu, o zátarasy, v osadách, v lese nebo mezi zadními postaveními, mohou jednotky vzhledem k nedostatku terénu procvičovat pouze v bojových epizodách; jiné ovšem znají z předpisu. Proto nyní záleží více než kdykoli dříve na tom, aby bylo velitelům, od zástupce velitele čtyři výše, bojové velení názorně předvedeno v terénu jako v "obrázkové" knize (Bilderbuch-Gelände).

Jedná-li se o postavení, slibuje "cvičení ve vytyčení" velký učební efekt. Přitom každý velitel vlaječkami nebo kolíky vytvoří jím rekognoskovaná postavení, jakož i

prostory pozorování a působnosti. Po vytyčení neexistují žádné diskuze o možnostech pozorování anebo přestřelování, o nepostřelovaných prostorech, nebo o rádiových stanicích ležících v rádiovém stínu. Jeden vtipný velitel praporu předvídavě nechává s sebou vézt jednotlivé zbraně a pozorovací prostředky, aby mohly na místě ověřit sporné výsledky.

Velitelská cvičení slouží k tomu, aby byly procvičeny štábní práce na velitelských stanovištích, vydávání rozkazů, spojení a zasazení spojovacích prostředků a aby se tím zdokonalila spolupráce mezi stupni velení a odbornými oblastmi, jakož i mezi odbornými pracovníky a jejich pomocníky. Ovšem ani (většinou) ve volném terénu prováděná "štábní a spojovací cvičení" s těžištěm v oblasti spojení, ani "štábní hry" nepřinášejí jednotce dostatečný užitek.

Návrh řešení

Praporní velitelská cvičení

Každého cvičení v míru musí být využito také k výcviku ve štábní práci. Proto:

1. Když neexistují možnosti cvičení, musí je velitel praporu vytvořit.

2. Nepostačuje procvičovat pouze "papírovou válku". Proto je důležité za podmínek blízkých bojovým skloubit "rámeček" praporu - taktické velitele, orgány a prostředky velení a udržovat je "ve cviku".

3. Proto může cíl cvičení znít pouze takto: "Schopnost velení praporu v pohyblivé vedení boji za 24hodinového dne boje".

Výcvikový užitek každého velitelského cvičení samozřejmě závisí v rozhodující míře na jeho účelném uspořádání a provedení:

Δ **Praporní velitelská cvičení** probíhají jako bojová cvičení: v terénu, v reálném čase a s bojovou "paralelitou opatření" prapor a roty zpracovávají bojové rozkazy, provádějí rekognoskaci a zaujímají velitelská stanoviště, navazují spojení, provádějí průzkum, navazují styk, provádějí dohovory (Kde jste? Co můžete? Co potřebujete?),

kladou požadavky. Ze zpětného toku informací vznikají nové rozkazy a plány. Po prvním dotyku s nepřítelem v podstatě hlášení a rozkazy určují činnost velení a jednání štábu i jednotek.

Δ **Velitelská cvičení** stojí a padají s dovedností a nápaditostí jednotek, přesněji řídicí skupiny, při přijímání a realizaci rozkazů a podávání hlášení a bojovém chování. Protože čtyři jsou nositeli boje, a proto musejí jejich velitelé uvažovat v rámci praporu, velitel praporu zasazuje rozhodčí učet a pozorovatele v rámci řídicí skupiny. Příliš opatrní řídicí mají sklon předepisovat rozhodčím doslovně každé hlášení ve "scénářích". Takové pomůcky ohrožují účel cvičení.

Každý cílevědomý velitel praporu tak zjistí, co má cvičit, kde má ověřovat, ukládat, napravovat. K tomu několik příkladů:

Nepřetržitost velení

Nejdříve je nutno rozdělit personál velitelského stanoviště do dvou směn a zapracovat ho, jakož i **každého nadaného pomocníka dále školit** pro složitější úkoly jeho odborné oblasti a dostatečně ho poučit o "sousední" odborné oblasti. Ten, kdo se nyní vysmívá "polovzdělanosti ve štábní práci", se velmi mylí: jde o to, rozšiřovat znalosti o spolu souvisejících pracovních oblastech, aby byla urychlena a usnadněna cílevědomá spolupráce. **K zásadní zkoušce dojde** nejpозději tehdy, když je uložen nový úkol, když musí směna ve službě velet a směna mimo službu připravovat nové zasazení.

Přemístění velitelského stanoviště bez zpoždění na heslo vyžaduje procvičování. Potřebujeme "štíhlá" velitelská stanoviště, zbavená všeho zbytečného. Štáby, které v boji nemohou přímo doprovázet jednotku, jsou málo užitečné.

Obtížnější, a proto z hlediska výcviku důležitější, je při změně velitelského stanoviště udržet spojení a zachovat si přehled.

Jednotka vychovaná k pohyblivosti dává

přednost bojovému štábu. Velitelé působící příliš vpředu se často dostanou do zápalu místního boje a ztrácejí přehled o celkové situaci. Proto musí velitelské stanoviště zezadu stále vyrozumívat bojový štáb (tj. předsunuté VS), odposlouchávat jeho rádiový provoz a předávat ho v hlášeních nadřízenému stupni. Při volbě velitelského stanoviště jsou proto na prvním místě podmínky pro spojení. K výcvikovým úkolům patří samozřejmě také "kmitočtová cvičení" se změnou spojovacích podkladů (přeladěním) a v podmínkách radioelektronického boje.

Existuje možnost cvičit taktické velitele k tomu, aby kdykoli převzali velitelskou odpovědnost na nejbližším vyšším stupni. To vyžaduje předat zkušenému veliteli čety rotu, staršímu veliteli roty prapor. Příležitostná "křížová" změna mezi bojovou rotou, těžkou (tankovou) a štábní rotou, mezi hlavním a zásobovacím ("týlovým") velitelským stanovištěm může sice vyvolat "frikce", avšak z dlouhodobého hlediska tím bude podníceno vzájemné přemýšlení (Mitdenken).

Zpracování informace

Velení žije z informací. Proto musí velitel praporu "držet prst na pulzu" a odposlouchávat rádiové sítě, jakož i ověřovat situační mapy, hlášení, doby pronikání hlášení a rozkazů. Zatímco jsou prohřešky proti rádiové kázni (čím méně je jednotka vycvičena, čím delší je cvičení, tím častější - magnetofonové záznamy jsou důkazem) a zjevně chybné, avšak bez dalšího zpětného dotazu zpracované zprávy rychle zjistitelné, zůstávají nedostatky v kázni týkající se hlášení (Meldedisziplin) v zápalu boje dlouho neodhaleny. Proto jsou ve stanovených lhůtách pro hlášení požadována situační hlášení a využitelná hlášení polohy (čelní jednotky, křídla, směr pohybu) a kontrola jejich včasného doručení je svěřena operačnímu důstojníkovi (z řídící skupiny).

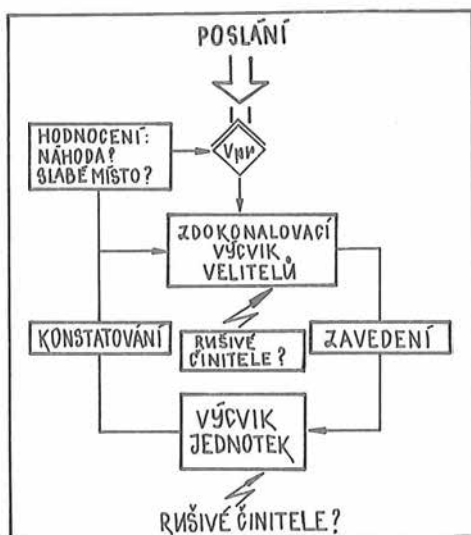
Dva poznatky k řízení informace:

Pod tlakem času nabývá výběr informací důležitých pro velení větší váhu než neomezený tok informací. Čím nižší je stupeň velení, tím kratší je čas rozhodování, tím silnější je tlak na rozhodnutí. **Proto musí prapor procvičovat dvojí:** jednak zkrátit cestu hlášení (důležité informace probíhají od operačního důstojníka k operačnímu důstojníkovi, rozhodující informace přímo od velitele k veliteli), jednak za naléhavé situace při rádiových rozkazech používat "hlasu velitele" jako prostředku velení.

Bojový výcvik

Místa velení vždy byla na seznamech cílů uváděna zcela nahoře; zjištěná velitelská stanoviště nemají dlouhý život. Proto musejí velitelská stanoviště procvičovat vlastní zajišťování, rozptylování, vyhledávání nebo vytváření úkrytu a maskování.

Je účelné zamyslet se nad motospojkami. Již při velitelských cvičeních se zjišťuje, zda jsme je správně vycvičili pro jejich mnohostranné "řemeslo" jako spojky, průzkumníky, orgány pro regulaci silničního provozu a směrníky, zda je správně "držíme

Obr. 3. Regulační obvod výcviku jednotek

na uzdě" a zda se o ně také patřičně staráme.

Pokud jde o průzkum: kdo častěji cvičí, naučí se na jediné slovo zasadit průzkumnou hlídku "silnice", "prostor" nebo "boj".

Velitelská cvičení nemohou a nemají nahrazovat bojová cvičení. Avšak poskytují veliteli praporu možnost v době, kdy se neprovádějí bojová cvičení, procvičovat se svými "taktickými důstojníky" velení, předávat svoje taktické názory, rozpoznávat chyby ve velení a nedostatky ve výcviku a vyvozovat z toho důsledky pro další výcvik velitelů a jednotek.

Podnět k úvaze: Nepůsobí žádné obtíže zahájit praporem velitelské cvičení ve volném terénu a ukončit je na posádkovém cvičišti procvičením určité bojové epizody

jako rotní bojové cvičení. Kromě toho, velitelská cvičení stojí méně než bojová cvičení a přitom šetří životní prostředí a techniku.

Každý velitel sám cvičí svou jednotku! Bez důkladného výcviku velitelů neexistuje žádný vynikající výcvik jednotek.

Neztrácejme ze zřetele cíl: Jde o to, v bojovém výcviku zmenšit mezeru mezi teorií velení obsaženou v předpisech a praxí velení "v poli", mezi taktikou a bojovou službou. To vyžaduje cvičit zdatné čety a zdatné velitele v boji. Tento úkol mohou a musejí řešit pouze velitelé v rámci praporů. Přitom bude zdokonalovací výcvik velitelů rozhodujícím přínosem tehdy, když velitelé řídící výcvik začnou se zdokonalovacím výcvikem sami u sebe (viz obr. 3).

(-JN-)

VOJENSKÁ ROBOTIKA

2. ČÁST - POČÁTKY AUTOMATIZACE

Major Ing. OSKAR KRAVÁČEK

V 80. letech zahájil Izrael vývojové práce na bezosádkových robotizovaných vozidlech se soupravou dálkového ovládání Pele pro tank M60 A3 (společnost Israel Aircraft Industries).

Souprava testovaná v USA pod označením Combat Vehicle Teleoperation Kit, může provádět zamíření a odpálení kanónu. Právě zde bylo použito výrazu **teleoperation**.

Zatímco dálkově ovládaná vozidla jsou výlučně řízena operátorem, „teleoperation“ naznačuje, že vozidlo má určitý stupeň palubní autonomie, která doplňuje povely obsluhy.

V manuálním režimu řídí operátor všechny funkce, v manuálním režimu ovládání přejímá systém určité funkce, např. po zadání všeobecných řídicích povelů již

Pele samostatně ovlivňuje převodové poměry a točivý moment motoru.

Předpokládá se rovněž automatické udržování kurzu. Vozidlo sleduje určený směr, přičemž provádí předem plánované objíždky známých překážek, což však vyžaduje, aby souprava dálkového ovládání byla propojena s navigačním systémem. Systém Pele byl použit i pro řízení vozidla Hummer, vybaveného panoramatickým pozorovacím modelem.

Soupravami pro dálkové ovládání obrněných vozidel se ve Velké Británii zabývala agentura pro obranný výzkum De-

fence Research Agency (DRA). Ačkoli systém vykazuje určité přednosti, neexistuje v současné době požadavek na taktické využití.

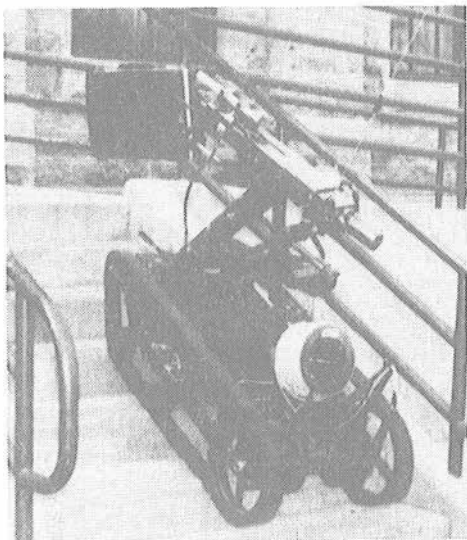
Stejně jako veškerá výzbroj a vojenská technika jsou i bezosádkové systémy postíženy snižováním výdajů na zbrojení. Již v roce 1989 škrtl Kongres Spojených států veškeré finanční prostředky na individuální programy v oblasti vojenské robotiky a peníze byby dány k dispozici ve prospěch nového společného programu, direktivně řízeného ministerstvem obrany.

Od této doby jsou všechny americké projekty pozemních robotizovaných systémů soustředěny v programu UGVTEE (Unmanned Ground Vehicle Technology Enhancement and Exploitation), kde se prolínají technologické zájmy armády a ministerstva energetiky a průmyslu. V rámci programu jsou kordinovány výzkumné aktivity jedenácti amerických vládních agentur s cílem vytypovat a odzkoušet technologie s největším vývojovým potenciálem. Pro počáteční fáze jsou tyto systémy koncipovány jako dálkově ovládané roboty (obr. 1). Postupně však mají být vybaveny větším stupněm vlastní inteligence, a tím se stát autonomní.

V rámci programu UGVTEE je řešeno několik dílčích projektů včetně tříetapového programu TUGV (Tactical Unmanned Ground Vehicle). První etapa zahrnuje vývoj a výrobu 16 funkčních vzorků dálkově ovládaného vozidla STV (Surrogate Teleoperated Vehicles). Vývojem byla pověřena firma Robotic Systemes Technology (RST), která v lednu 1992 dodala první vozidlo STV, jehož hmotnost je asi 800 kg.

Vozidlo je určeno pro simulaci různých budoucích verzí vozidel UGV (Unmanned Ground Vehicle) tak, aby byly vytvořeny základy pro vojskové zkoušky a vypracovány optimální metody použití. Několik vzorků STV bylo rovněž dodáno do Francie. Vozidlo využívá podvozku Polaris se čtyřmi hnanými koly. Běžný motor je doplněn elektrickým pohonem, který se

používá v golgových vozících. Elektromotor zajišťuje plynulejší pohyb při nízkých rychlostech a velmi tichý chod. Na stožáru, výsuvném do výšky až 3 m, je umístěna otočná a naklápěcí hlavička se stereokamerou pro jízdu a zaměřování v deních i nočních podnínkách.

Obr. 1. Standardní robot americké armády

Ve druhé etapě projektu TUGV budou technologie, vyvinuté v rámci programu UGVTEE, zabudovány do vozidla STV tak, aby mohly být vypracovány technické požadavky na vývoj a předsériovou výrobu. Přestože vozidla dodaná v r. 1992 mohou být ovládána buď řidičem nebo dálkově pomocí optického kabelu, byl řídicí systém konstruován s perspektivou následného zabudování autonomních funkcí. S určitým omezením byly již provedeny bezosádkové autonomní jízdy na silnici. Závěrečná etapa by měla zahrnovat vývoj a zkoušky vozidla pro získání poznatků, nezbytných pro zahájení výroby.

Z obecně formulovaných takticko-technických požadavků na TUGV vyplývá, že v konečné fázi má prostředek disponovat systémem FLIR, kamerou pro denní

i noční provoz, kamerou pro jízdu, akustickými senzory a detektory ZHN. Takto vybavené vozidlo má poskytnout velitelům do úrovně praporu možnost provádění průzkumu a zjišťování cílů. V jiné úpravě se počítá s jeho využitím při zjišťování minových polí a odstraňování překážek. Požadavky na TUGV dále zahrnují dojezd 4 km, schopnost spojení s velitelskými stanovišti a přepravitelnost pomocí vrtulníků CH-46/47. Jeden z požadavků zahrnuje také schopnost označovat stacionární nebo pohyblivé cíle pomocí laserového paprsku až na vzdálenost 2 km.

Časový harmonogram programu TUGV předpokládá: Předvedení a zkoušky prototypu v roce 1995, zralost výroby koncem roku 1997 a sériovou výrobu v roce 2002.

Rozsah amerického programu v oblasti robotizovaných prostředků je působivý. Koordinační úlohu v programu sehrává zejména středisko Tacom, které kromě prací v oblasti aplikace technologií pro robotiku usměrňuje obdobné výzkumné úsilí v průmyslu a zajišťuje zavádění vyzrálých technologií pro armádní programy. Již na počátku 90. let využíval Tacom k testům tyto robotizované prostředky: mobilní řídicí stanoviště na pásovém podvozku Roland, dále několik dálkově ovládaných popř. částečně autonomních vozidel (Hummer -4 ks, Wiesel firmy Porche Krup Mak -2 ks, jeden dálkově ovládaný tank M60, jeden částečně autonomní tank M60 a dálkově ovládaný tank M1 a OT 113.

Rovněž britská agentura (DRA) ověřovala v rámci programu Harp (Hybrid Automotiv Research Platform) hybridní pohony, složené ze spalovacích a elektrických motorů. Harp je malý zkušební nosič, poháněný benzínovým motorem, který však využívá elektromotor při utajeném provozu v blízkosti nepřátelských pozic. Byly konstruovány dvě platformy, z nichž jedna byla použita u zkušebního vozidla Verdi vetro-nics pro ověřování modulů pro pozorování.

Automatizace

Za jednu z největších zkušeben vojenských robotů na světě je považována Robotic Vehicle Test Range laboratoře Sandia National Laboratories (SNL), která je situována na východ od letecké základny Kirtland Air Force Base v Novém Mexiku. Její rozloha je více než 200 akrů a pro testy lze využívat různé druhy terénu, např. nebezpečné cesty, vyjeté koleje, lesy, otevřenou poušť a horský terén. SNL pracuje již přes 10 let na programech robotizovaných prostředků a patří k předním vývozcům vojenských robotů. Na zkušebně se nachází velký počet robotizovaných vozidel:

SNL vyvinula funkční vzorek Dixie, který je využíván ke zkouškám technologií pro pozorování a průzkum. Na čtyřkolevém podvozku terénního vozidla Honda TRX-125 může být pomocí rádiového spojení nebo optického kabelu dálkově ovládáno řízení, plynový pedál, řazení a brzdy. Navigace je zajištěna kombinací gyroindukčního magnetometru a výpočtu polohy bez přímého zaměřování. Vozidlo je opatřeno teleskopickým stožárem (vysouvatelným do výšky 3 m), nesoucím barevnou videokameru. Dixie může s přestávkami působit v terénu po dlouhou dobu, přičemž motor je spouštěn v případě potřeby automaticky, po dobití palubní baterie.

Řídicí stanoviště robota Dixie může být využito i pro ovládání robotizovaného vozidla Raybot, využívajícího rovněž podvozku Honda TRX-125. Raybot byl vyvinut SNL ve vlastní režii a je opatřen videokamerou, instalovanou na rameni s 5 stupni volnosti. Zkoušky ukázaly, že dva roboty by mohly pracovat jako tým v oblastech potenciálního nebezpečí, a to zjišťováním informací jeden druhému. Zatímco jedno vozidlo (Raybot) se při testech, simulujících havárii letadla, přibližovalo k nebezpečnému místu, kontrolovalo druhé (Dixie) na monitoru jeho činnost z bezpečné vzdálenosti.

K dalším produktům SNL patří systém pro pozorování a průzkum Sarge (Surveillance And Reconnaissance Ground Equipment), což je vlastně 2. generace robota Dixie. Je umístěn na podvozku terénního vozidla Yamaha Breeze. Na malém stožáru s otočnou a naklápěcí hlavicí je instalována jedno barevná a jedna monochromatická videokamera se světelným zesílením, která může být v případě potřeby nahrazena infračervenou kamerou Iris firmy Inframtries.

Podvozek robota Dixie nebyl odpružen, a proto byly z důvodu eliminace otřesů senzorové části používány balonové pneumatiky. To však bylo příčinou toho, že při větších rychlostech vozidlo poskakovalo. Proto byl pro Sarge vybrán odpružený podvozek Yamaha, který navíc disponuje automatickou převodovkou, což odstraňuje řazení rychlostí. Sarge by se mohl stát základem taktického vozidla pro průzkum cílů.

Jako součást jednoho z programů bylo pod vedením projekční kanceláře Unmanned Ground Vehicle Joint Project Office v Redstone Arsenal na počátku roku 1995 zkonstruováno 10 vozidel Sarge. V rámci téhož programu vznikl zkušební nosič TTB (Technical Test Bed) na podvozku Hummer se 3,4 m vysokým stožárem. Obě vozidla mají být podrobena vojenským zkouškám u pozemního vojska a námořní pěchoty s cílem vypracovat taktiku použití na bojišti.

Další program robotiky, řízený Tacom a určený pro průzkumné účely, probíhá pod označením Fortas. Tento pozorovací systém, který lze shazovat z prostředků vzdušné přepravy, používá pro indikaci pohybujícího se cíle senzory od SNL a vysoce moderní techniku komprimace snímaného obrazu, jenž pak může být přenášen existujícími taktickými spojovacími kanály. Také Fortas slouží jako zkušební nosič pro ověřování technologií budoucích systémů.

Autonomie

Už v r. 1987 byl SNL testován zbraňový nosič Fire Ant, koncepčně podobný Dixie

Už v r. 1987 byl SNL testován zbraňový nosič Fire Ant, koncepčně podobný Dixie. Úkolem vozidla, vybaveného náloží se samotvorným projektilem, mělo být hlídování na cestách a vyhledávání nepřátelských bojových vozidel. Nálož měla být přivedena k výbuchu po odhalení pohyblivého cíle videosenzorem. Fire Ant představoval svého času koncepci, která předběhla dobu, i když použité senzory nebyly schopny rozlišovat různé pohyblivé cíle a navíc došlo po výbuchu náložky k poškození nosiče.

V r. 1988 zahájili Britové práce na programu vývoje technologií (Mobile Advanced Robotics Defence Initiative), který vyvrcholil o 4 roky později úspěšnými zkouškami dálkově ovládaného (poloautonomního) pásového vozidla na bázi průzkumného vozidla Alvis Streaker. Mardi bylo vybaveno palubním počítačem a soupravou senzorů pro pozorování, která byla umístěna na výsuvném 5 m stožáru, dosahovalo rychlosti až 55 km.h⁻¹ a mohlo operovat v terénu v okruhu až 6 km. Byly provedeny pouze stacionární střelecké zkoušky z kulometu ráže 7,62 mm, pušky ráže 9 mm a protitankového kanónu s laserovým dálkoměrem, neboť vývoj technologie dálkově řízené palby za pohybu vozidla nebyl součástí programu Mardi (byl ukončen v zimě 1993/94).

Vozidlo je i nadále využíváno jako technologický nosič pro testování autonomních funkcí. Realizovatelnost autonomní bezosádkové jízdy (rychlostí asi 40 km.h⁻¹) po jednoduchých neznačených trasách je ověřována rovněž v rámci projektu ROVA (Road Vehicle Autonomous).

Intelligence

Autonomní robot musí disponovat určitým stupněm inteligence, aby byl schopen kontinuálně vyhodnocovat své okolí ve vztahu ke své vlastní poloze v prostoru. Dalším problémem je objíždění překážek.

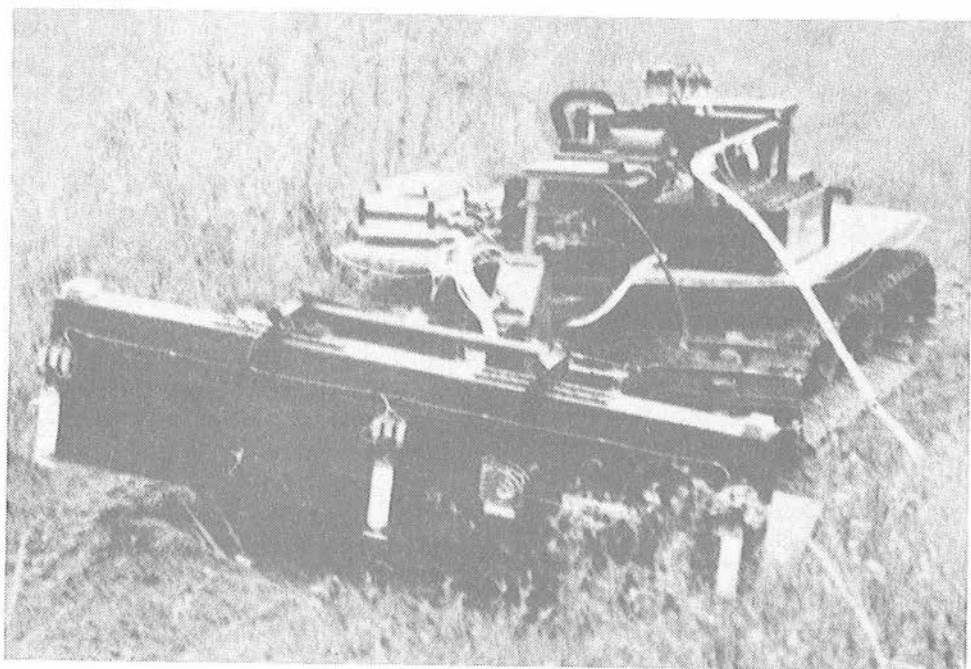
Pomocí laserového paprsku nebo technologie laserového zobrazení je relativně

snadné vyhnout se např. zdi - mělo by to Pomocí laserového paprsku nebo technologie laserového zobrazení je relativně snadné vyhnout se např. zdi - mělo by to však být doleva nebo doprava? Pro autonomní roboty je rovněž důležitá schopnost obrazové korelace a rozeznávání objektů. Její rozsah je však omezen pamětovou kapacitou a rychlostí zpracování dat. Je stále ještě nutno **vyřešit mnoho problémů** - např. jak má robot poznat, že se v případě rovné vodní plochy nejedná o ideální trasu přesunu, nýbrž o překážku, které je nutno se vyhnout?

Rovněž Francie provádí intenzivní práce v oblasti vojenské robotiky. Do r. 1990 dosahovaly roční náklady asi 6 mil. USD. V létě 1993 zde byly provedeny zkoušky amerických poloautonomních vozidel STV. Kromě toho byla testována řada dalších experimentálních prostředků, např. obojživelný model Tote, dále Dards a Ptoleme.

Zkušební nosič technologií Dards byl představen v roce 1994 na Eurosatory. Vozidlo na podvozku Mercedes - Benz může pracovat v režimu dálkového ovládání i autonomně. Při dálkovém ovládání (až do 5 km) je vozidlo schopno odmítnout povely, které by ho uvedly do problémů. V autonomním režimu jsou jeho schopnosti ještě omezeny. Na bázi terenního vozidla s pohonem všech kol má být dokázáno, že dostupná technologie umožní jízdu na silnicích bez překážek rychlostí až 80 km.h⁻¹, s překážkami až 40 km.h⁻¹.

V **prosinci 1994** vytvořily firmy Dassaut Electronique, Giat, Saegem a IT-MI-Aptor konsorcium SYRANO (Système Robotice d'Acquisition pour la Neutralization d'Objectifs) za účelem systematického vývoje mobilních robotizovaných systémů pro použití na bojišti. Konsorcium již podepsalo příslušnou smlouvu s francouzským akvizičním úřa-

Obr. 2. Funkční vzorek dálkově ovládaného systému pro zjišťování min MSG (SRN)

dem DGA (Délégation Générale pour l'Armement). Vývojová zakázka zahrnuje tříletý vývoj systému Syrano. Na rozdíl od projektu Dards má být Syrano zkušebním nosičem, pomocí něhož mají být vypracovány metody nasazení bojových robotů pro pozorování a ničení cílů.

Systém Syrano bude založen na dálkově řízeném malém pásovém vozidle firmy GIAT (vlastní robot), vybaveném pantografickým ramenem, nesoucím několik senzorů pro pozorování (účelový modul) a schopným vyzvedávat je nad překážky. Vozidlo bude spojeno s řídicí stanicí pomocí rádia nebo optickým kabelem, což umožní operátorům navádět vozidlo a sledovat jeho hlavní činnost (technika, kterou firma SAGEM již zvládá s bezpilotními systémy). V případě výpadku spojení s řídicím stanovištěm bude Syrano disponovat dostatečnou autonomií pro návrat zpět. Prostředek (délka kolem 3 m, výška 1,5 m, hmotnost 4 t) bude disponovat stejným stupněm pancéřové ochrany jako dnešní OT a vyzbrojeno bude kanónem nebo raketami. Převzetí prostředku armádou ke zkouškám - koncem roku 1997.

V listopadu 1988 zahájilo konsorcium ESG, THK, MBB, Mak a dalších firem pod vedením firmy Dornier experimentální program bojové robotiky také v Německu (obr. 2). Celkový rozpočet byl asi 17,5 mil. DM. Zúčastněné firmy přispěly navíc formou vlastních výkonů ke smluvním nákladům asi 50 % z této částky. V rámci tohoto programu byly nejprve definovány tzv. základní funkce, které pak byly prakticky testovány s cílem vytvořit optimální robotizovaný systém.

Do terénního vozidla Mercedes-Benz 300 GD byly za účelem testů zabudovány moduly autonomního pohybu, rozeznávání a vyhýbání se překážkám. V červenci 1992 byl systém ARTES úspěšně předveden na vojenském cvičišti v Pfullendorfu zástupcům německých i zahraničních vojenských a průmyslových kruhů.

Bezosádkové vozidlo, vybavené funk-

cemi pro řízení, pozorování, pohyblivost a koordinaci, opakovaně demonstrovalo svou schopnost autonomního pohybu v terénu na trase o délce několika kilometrů k předem určenému cíli, přičemž palubní senzory samozřejmě detekovaly a zajišťovaly objíždění překážek (keře, stromy, příkopy aj.). Role obsluhy se omezila na udělení příkazů, kontrolu jejich provedení a zásah v případě potřeby (kontrola autonomie).

Experimentální vozidlo bylo vybaveno těmito senzory:

- ultrazvukové senzory pro zabránění kolizí (na předním a zadním nárazníku),
- 6 videokamer (kruhově uspořádaných na střeše vozidla) pro pozorování blízké oblasti,
- směrové mikrofony (uprostřed střechy vozidla) pro akustickou detekci cílů,
- otočná průzkumná kamera s laserovým dálkoměrem - LEM,
- kamera s laserovým dálkoměrem pro rozeznávání překážek,
- přístroj pro optické sledování trasy.

Zdrojem informací pro návazné fáze programu by mohly být výsledky výzkumu Univerzity bundeswehru v Mnichově, která pracuje na metodách zpracování dat senzorů a obrazu pro autonomní pohyb v běžném prostředí. Vychází i přitom z výsledků, kterých bylo dosaženo v programu PROMETHEUS, kde již bylo dokázáno, že při použití vhodných technologií je možné autonomní řízení vozidla na silnicích pomocí strojního vidění. Světovou pozornost vzbudily zkušební jízdy, při nichž vozidlo bez osádky dosahovalo rychlosti kolem 100 km.h⁻¹.

Vzájemné působení

Za účelem dosažení optimálních výsledků musí osádková a bezosádková vozidla pracovat společně. V polovině 90. let probíhalo několik programů, jejichž cílem bylo ověřit jejich součinnost. V rámci programu „Non-line-of-sight Leader-Follower“ pod vedením Tacom, je řídicí vozidlo (na podvozku XM 975 Roland) ovládáno člo-

věkem. Automaticky zaznamenávaná trasa je přes dálkové spojení přenášena do dalšího vozidla „Follower“ (upravený Hummer), které využívá vlastní senzory ke sledování popsané cesty a udržuje od řídicího vozidla „Leader“ stanovený odstup.

U obdobné koncepce Drift, britské agentury obranného výzkumu DRA, jsou ověřována dvě terénní vozidla logistického systému Drops, avšak v obráceném pořadí. Vozidlo jedoucí vpředu je řízeno dálkově

druhým vozidlem pomocí kabelu o délce 30 m.

V případě potřeby může řízení převzít operátor, aniž by souprava Drift musela být odstraněna. Pokud tato formace musí projet nebezpečným úsekem terénu může být bezosádkové vozidlo posláno napřed k provedení průzkumu. Přesná funkce částečně závisí na použitých senzorech, program Drift se však zaměřuje pouze na možnosti dálkového ovládní.

(pokračování)

PROSTŘEDKY PRO ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ

2.část Letecké bezpilotní průzkumné prostředky (BPP)

Major Ing. BOHUMIL KRAJČA

BPP provádí nejen průzkum, vyhledávání a označování cílů, ale mohou i vyhodnocovat úspěšnost úderů. Tyto prostředky mají výhodu oproti průzkumným letounům v delší vytrvalosti nad zájmovou plochou bez obav ztráty posádky. Vedoucí postavení ve vývoji a výrobě BPP v celosvětovém měřítku zaujímá Izrael.

Praktické zkušenosti s nasazením těchto prostředků v reálné bojové činnosti mají kromě Izraele také Spojené státy. Ty také rozpracovávají začlenění těchto prostředků do plánů přesného ničení bodových cílů a možné zapojení do systému oblastní protiraketové obrany. Zde by BPP plnily funkci nosiče protiraketových řízených střel.

V USA je vypracován program skládající se z 5 systémů pod označením TIER, vzájemně se lišící způsobem nasazení:

* **TIER 1** - projekty BPP v tomto systému jsou určeny pro nasazení v nižších výškách a do 20 hodin vytrvalosti, podmínky v tomto systému splnil typ GNAT-750 vyrobený americkou firmou General Atomik,

* **TIER 2 PLUS (TIER 2+)** - projekty BPP v tomto systému jsou určeny pro operace ve velkých výškách, jsou schopny vést značný užitečný náklad a mají dolet až několik tisíc kilometrů, patří do kategorie strategického průzkumu,

* **TIER 3 MINUS (TIER 3 -)** - projekty BPP v tomto systému jsou zatím řešeny nejpokrokověji v kategorii „stealth“ s došahem do 1000 km a vytrvalostí okolo 8

hodin, BPP v tomto systému mají vysoký stupeň obtížnosti zjistitelnosti („stealth“),

* **JV-UAV (Joint Tactical Unmanned Aerial Vehicle)** - v tomto systému byl zvolen izraelský typ HUNPER.

Byl zaveden i systém TIER 3 (nazván také B-2), který se vyznačoval BPP velkých rozměrů, vysokých výkonů a širokou aplikací „stealth“, ale pro svou vysokou cenu (400 mil. dolarů) byl zrušen.

Závěr

Znalost a určování přesné polohy mobilních prostředků (letounů, tanků, vozidel, bezpilotních prostředků, řízených střel a jiných) je základní a jeden z rozhodujících předpokladů úspěšného vedení bojové činnosti. Zejména pak v neznámém terénu, za zhoršených podmínek viditelnosti a v noci. Proto i cílem tohoto článku bylo seznámit čtenáře o některých současných moderních prostředcích využívaných jak pro vojenské, tak i pro civilní účely.

Prameny:

- zahraniční a výukové materiály
- ATM

ZÁKLADNÍ ÚDAJE SOUČASNÝCH LETECKÝCH BEZPILOTNÍCH PRŮZKUMNÍCH PROSTŘEDKŮ

Tabulka 1

NÁZEV SYSTÉMU BPP	VÝROBCE	VLASTNÍ LETOUN							POZNÁMKA
		délka (m)	rozpětí (m)	výška (m)	hmotnost (kg)	akční radius (km)	výkon motoru (kW)	vytrvalost (h)	
SCOUT	Izraelská firma IAI	3,38	4,96 (křídla)			70	21	7	* průzkumná aparatura:- TV kamera pro dobré světelné podmínky * použit v Libanonu v roce 1982 * v letounu pístový motor zabudova- ný v zádi trupu
IMPACT		8,8	6,7			70		12	* dvoumotorová verze typu SCOUT, která má druhý motor zabudován v předí
PIONNER			5,15		100 + 45 užitečný náklad		19,5	9	* použit v letech 1982/83 US Na- vy v Libanonu * nasazen i v Perzském zálivu * průzkumné vybavení - televizní termovizní kamera * současně užívá 5 kompletů US Navy - 3 ks námořní pěchota (US MC) 1 ks pozemní armáda, 1 ks pro výcvik
HUNTER		6,9	8,9	1,7	730 (136 kg palivo)		dva motory jeden o výkonu 57 kW	12 do vzdá- lenosti 150-200 km	* v dubnu 1995 převzala US armá- da první komplet * jeden systém tvoří 8 letounů, dvě pozemní řídicí a kontrolní stanoviště, středisko pro plánování letu, pozem. terminály pro příjem inform. a pomo- cné vybavení * rychlost letounu 110-130 km/h (max. 200 km/h), dostup do 4 500 m

pokračování tabulky 1

RANGER		4,7	5,7			28	5 h do vzdálenosti 100 km	* vzletová dráha letounu dlouhá 200 m pro pozemní verzi * tento program byl v lednu 1996 zrušen * pro průzkum za denních i nočních podmínek * na výrobě se podílí i švýcarská firma Oerlikon Conreaves
SEARCHER		7,2	4,8		320		14	* je zaváděn v izraelské armádě za SCOUT a MASTIF * užitečné zatížení letounu je do 35 kg
HERON			16,6		1 150 (600kg palivo a průzkum. vybavení)	76	až 50	* dostup 9 700 m, rychlost 220 km/h * radiolokátor ve vybavení je schopen zjišťovat povrchová plavidla do vzdálenosti 120 km a současně sledovat až 32 cílů
EYE-VIEW		2,7	4	0,9	80 (+ 150 kg na vybavení)	50	4	* určen k průzkumu na krátké vzdálenosti pro jednotky na nižším organizačním stupni pluk, prapor, brigáda * prototyp vzletl v lednu 1996 * systém má tři letouny (každý letoun vyžaduje 3-člennou osádku) * rozvinutí systému obsluhou do 1 hodiny
MICRO-VEE	Silver Arrow		3,6		48 včetně 150 vybavení	50	5	* pro průzkum za příznivých světelných podmínek * velmi lehký typ, poprvé vzlétl v roce 1992 * vyžaduje 2-člennou obsluhu

NÁZEV SYSTÉMU BPP	VÝROBCE	VLASTNÍ LETOUN							POZNÁMKA
		délka (m)	rozpětí (m)	výška (m)	hmotnost (kg)	akční radius (km)	výkon motoru (kW)	vytrvalost (h)	
DARTER	Iz. firma IAI	4	4		100	90		10	* vznikl odvozením a vylepšením MICRO-VEE * předveden na Pařížském aerosalonu v roce 1995 * dostup do 3 km, startuje z vypouštěcí rampy za pomoci energie svazku pryžových lan a přistání na padáku jako MICRO-VEE
COLIBRI									* velmi lehký jednoduchý a finančně nenákladný systém * určen pro výcvik operátorů a obsluh operačních systémů * představen na Pařížském aerosalonu v roce 1995
HERMES 450		6,2	10,2		450 (150 užitečný náklad)		19 (dva motory)	až 24	* představen v roce 1994
HERMES 750					750g			až 30	
HAPPI									* dosah až 100 km, bezpilotní protiradiolokační prostředek
JT-UAV MANEUVER VARIANT								3 - 4 do vzdálen. 30-40	* určen pro námořní pěchotu, ale i pozemní vojsko * vybaveno TVi IČ kamerou * určeno pro jednotky na úrovni brigáda nebo pluk * jeden systém tvoří 4 letouny

pokračování tabulky 1

									do výzbroje má být zaveden do konce roku 1997
TIER 1 - GNAT 750	General Atomic ve spol. s ústřed. zpr. službou CI	5	10,5			1000	49	min. 20	* zkoušena při průzkumných akcích nad územím bývalé Jugoslávie * rychlost letounu 240km/h * průzkumné vybavení 30 kg TV a termovizní prostředky pro činnost za všech světelných podmínek * zakoupilo je Turecko
TIER 2 PREADATO		8,1	14,75			800-3700	64	24	* pro průzkum ve středních výškách * určeno pro stupeň armádní sbor * systém tvoří 1 pozemní stanice, 3 letouny, nezbytné zabezpečovací a podpůrné vybavení * nosnost užitečného nákladu do 200 kg * obsahuje výkonné optoelektro. a termovizní pz soustavy s rozlišovací schopností z výšky 4,5 km za optimál. podmínek okolo 4,5 m * po zkušenostech z Jugoslávie se pracuje na zástavbě RL s vysokou rozlišovací schopností z výšky 4,5 km má být 0,3 m bez omezujících vlivů deště, prachu, mraků a mlhy * max. dostupnost 7600 m * současně operují 3 ks nad Jugoslávií ze základny v Albánii * v polovině srpna 1995 byly dva letouny ztraceny
TIER 2 PLUS	Talad yne Ryan		35,5		10 000		(proud.) 32	24 ve vzdál.	* operační dostup 2 000 m * pro letoun nutná startovací dráha 1 550 m

NÁZEV SYSTÉMU BPP	VÝROBCE	VLASTNÍ LETOUN							POZNÁMKA
		délka (m)	rozpětí (m)	výška (m)	hmotnost (kg)	akční radius (km)	výkon motoru (kW)	vytrvalost (h)	
	(letoun)							5 500	* 4 letouny jsou schopny pokrýt celý zemský povrch * na palubě letounu elektr. vybavení do 900 kg - velmi výkonný RL s vysokou rozliš. schopností a opto elektr. a teremovizní senzory, RL je vybaven i indikátorem pohyb. cílů a kvalitativní získaného obrazu ze vzdálenosti 180 km má být lepší než z PIONERU ze vzdálenosti 2 km * měl vzlétnout ve druhé polovině roku 1996 * USA počítá s nákupem nejméně 8 systémů
TIER 3 MINUS - DARKSTAR	Lockhend Martin a Boeing	4,6	21	1,5	39 000	1 700	(proud.) 8,5	8	* předst. max. uplatnění technologie „stenith“ * průzkum. prostředky - optoelektro. systém pro noční i denní podmínky nebo RL s vysokou rozlišovací schopností * během 1h zachytit 5 000 km ² a to s roz. schopností 0,9-1 m, dostupnost 14 km * v roce 1995 první zkoušky, testy z pz systému v r. 1996
OUTRIDER TUAV.	amer. firma Alliant Techsyotemo					200		4	* do jednotek pozemní armády, námořnictva i námořní pěchoty * vlastní letoun má tzv. duální křídla

pokračování tabulky 1

									* schopnost operovat z neupravené pevné dráhy dlouhé 75 m * optoelektro. termoviz. aparatura od izraelské firmy Tamam (IAI) * systém tvoří: 4 letouny, pozemní řídicí-kontrolní stanoviště a jednotlivé uživatelské terminály * celý systém lze přepravovat 2 vozidly Hummer s přívěsy nebo jedním letounem C-130 HERCULES * přibližná cena jednoho letounu 0,3 - 0,35 mil. dolarů * USA má objednáno 6 systémů TUAV
FOX - MLCS	fr. CAC Systems								* na jediném vozidle UNIMIG 6x6 je nejen startovací rampa, ale 12 stanic pro řízení a vyhodnocování 3-člennou posádkou * 4 letouny FOX AT UAT2 (pro průzkum a vyhledávání cílů) nebo FOX TX (pro radioelektronický boj) * systém FOX MLCS má hmotnost 14 t, dojezd po komunikacích až 1 000 km a lze je přepravovat taktic. transportními stroji C 130 nebo C 160
FOX VTOL	CAC s fi. Moden								* průzkumný prostředek krátkého dosahu - vrtulník
HELIOT	CAC a fr. fi. ETT	5,56	1,55	2 358	450 vzletová		76		* kompletní aparatura auto pilota s dálkovým ovládáním má hmotnost 49 kg

NÁZEV SYSTÉMU BPP	VÝROBCE	VLASTNÍ LETOUN							POZNÁMKA
		délka (m)	rozpětí (m)	výška (m)	hmotnost (kg)	akční radius (km)	výkon motoru (kW)	vytrvalost (h)	
									pro průzkum v denních i nočních podmínkách do vzdálenosti 50 km od místa vzletu * doplňující údaje vrtulníku: dvoulis- tový rotor průměru 6,7 m, rychlost 128 km/h, dostup 2 050 m, užitečná hmotnost 120 kg
SPERWER	fr. fi. SARGEM					60		3	* poprvé vystaven v lednu 1996 * vznikl na základě systému CRECE- RELLE pro fr. armádu * pro nizozemskou armádu - 4 ks sys. , z nichž každý má po 8 letou- nech, dodávky mají být zahájeny v roce 1998
SUPER MART (MART)	fr. fi. Altec Industrien	3	(3,3)			50-150 (50-70)		6 (4)	* používaly fr. jednotky v Perském zálivu * nosnost užitečného zatížení 30 kg (25) * má dvoulisovou vrtuli, rozpětí nosné plochy 3,4 m * průzkumné vybavení optoelektro. ter- movizními systémy izraelské firmy Tamam
VIGILANT F 2000	franc. spol.	2,3	0,5	0,6	vzletová 32			1	* pro vyhledávání cílů, průzkum, rozpo- znávání a sledování ve dne i v noci (i pro vyhledávání min) * systém tvoří 2 vrtulníky, 1 lehké řídicí vyhodnocovací pozemní stanoviště * max. dostup 2 km, rychlost 100 km/h, dolet 30 km

pokračování tabulky 1

								* ve výstroji černobílá i barevná CCD kamera, termovizní kamera * rozšířené užité vybavení a vzletová hmotnost 135 kg
EYE-VIEW II	Elektronik	2,3	3,4	150		22	5	
DRAGON	fr. fi. Matra Défense s něm. spol. STN Atlan.	2,4	3	150			3-5	* určen pro radioelektrický boj * letoun startuje z rampy * řídicí systém firmy Thompson -CSF * v současné době jsou vyrobeny 3 prototypy * určeno pro operační použití
BREVEL	Matra Défense s něm. STN							* zahrnuje letoun a pozemní stanoviště * letová hladina 2 km rychlostí okolo 150 km/h * ve výstroji termovizní kamera pro den i noc

Autorům - dopisovatelům

Vzhledem k počítačové technologii zpracování tiskových podkladů do výroby, Vás prosíme při zasílání článků o následující postup:

a) při zpracování příspěvku na disketu

- zpracovávat nejlépe v programu T-602 s kódováním (verzi) LATIN-2 nebo v programu Word (při zaslání redakci, prosíme, způsob zpracování uvést),

- text zarovnávat pouze na levý okraj,

- nadpisy necentrovat a odstavce neoddělovat (ENTER řádek),

- text neformátovat do bloku,

- mezery mezi slovy (spojkami atd.) - pouze 1 úder mezeríku,

- s disketou zaslat 1x vytištěný text podepsaný autorem s dalšími údaji (viz dále). Disketu vracíme.

b) při „klasickém“ zpracování na psacím stroji

- 1x text podepsaný autorem s dalšími údaji.

c) přílohy

• fotografie dostatečně ostré, kontrastní, prokreslené (černobílě i barevně), u kopírovaných pouze kvalitní, umožňující reprodukovatelnost pro tisk. Text - popisek napsat zvlášť (nepoškodit foto „přípisem“).

• schémata, obrázky - na průsvitce (vyjímčně na bílém papíru), tuž, popisy (kótování ap.) dostatečně velké, obrázky nemusí být v rozměru časopisu (bude zmenšeno podle povahy obr.). Redakce zabezpečuje překreslení externě pouze v krajním případě.

d) Finanční úřad MO nebude zasílat honoráře složenkou, proto všechny autory zároveň prosíme o zavedení účtu pro bezhotovostní peněžní styk (platí i pro autory článků již zasláných a dosud nehonorenovaných nebo nepublikovaných) a o zaslání následujících údajů :

- rodné číslo,
- způsob platby na účet (bankovní, sporozbro ap.) uvést přesně u koho veden, přesné číslo včetně variabilního symbolu,
- přesná adresa (kam zaslat autorský výuisk), včetně PSČ,

- způsob spojení (pracoviště/bydliště) - telefon, - při více autorech uvést způsob dělení honoráře (procentuální) a na písemném příspěvku podpisy autorů.

- při nejistotách navázat spojení s redakcí - viz tířáž časopisu.

Dodržením uvedeného postupu nám výrazně pomůžete v naší společné práci.

Zároveň Vás prosíme o propagaci časopisu v okruhu Vaší působnosti.

Děkujeme Vám.

Vaše redakce

Samohybný raketomet NORICO WM-80 ráže 273 mm

Samohybný raketomet WM-80 ráže 273 mm, zavedený ve výzbroji pozemního vojska Číny, se skládá ze zbraňové nástavby a kolového podvozku upraveného nákladního terénního automobilu TA 580 8x8.

Zbraňovou nástavbu tvoří přepravní a odpalovací kontejner s dvojicí raketnicových skříní po 4 raketnicích délky 4,5 m, hmotnosti 505 kg, odměrový a náměrový mechanismus. Pro střelbu z raketometu jsou používány řízené střely s prodlouženým doletem WM-80 s tříštivou nebo tříštivokumulativní submunicí.

Základní takticko-technická data

Bojová hmotnost	4 000 kg
Obsluha	5
Maximální rychlost	70 km.h ⁻¹
Jízdní dosah	400 km
Maximální dostřel	80 000 m
Minimální dostřel	4 000 m

Samohybný raketomet NORICO Type 83 ráže 122 mm

Samohybný raketomet 122/24 ráže 122 mm, zavedený do výzbroje pozemního vojska Číny, se skládá z terénního přepravního vozidla 6x6, na jehož upravené ložné ploše je umístěna zbraňová nástavba.

Zbraňovou nástavbu tvoří vlastní raketomet se složenou raketnicovou skříní o 24 raketnicích ráže 122 mm délky 3 m a odměrové a náměrové ústrojí s mechanickým ovládáním. Odpalovací zařízení je elektrické, palníkové, s možností volby intervalu mezi jednotlivými odpáleními i počtu odpálení v salvě.

Pro střelbu ze samohybného raketometu jsou používány rakety s tříštivotrhavými, dýmovými, speciálními a kazetovými hlavicemi.

Základní takticko-technická data

Bojová hmotnost	8 700 kg
Obsluha	6
Maximální rychlost	80 km.h ⁻¹
Jízdní dosah	550 km
Maximální dostřel - tabulkový	20 580 m
- raketou s prodlouženým doletem	30 000 m

Raketomety

